

FAROS

Feature A protective environment
for LGBTI+ persons

Δημοσίευση Αναφοράς Έρευνας

WP2_D2.6_Publication of research report

Funded by the European Union's
Rights, Equality and Citizenship
Programme (2014-2020)

The content of this publication represents the views of the author only and is his/her sole responsibility. The European Commission does not accept any responsibility for use that may be made of the information it contains.

Εταίροι

ΚΜΟΠ | www.kmop.gr

Orlando LGBT+ | www.orlandolgbt.gr

Colour Youth | www.colouryouth.gr

Οικογένειες Ουράνιο Τόξο | www.rainbowfamiliesgreece.com

Θετική Φωνή | www.positivevoice.gr

Υπουργείο Δικαιοσύνης | www.ministryofjustice.gr

Συγγραφή

Μαριλίνα Αβάνη, Φίλιππος Παγάνης (Orlando LGBT+)

Επιμέλεια

Φίλιππος Παγάνης, Νάνσυ Παπαθανασίου, Έλενα-Όλγα Χρηστίδη (Orlando LGBT+)

Τελικά Σχόλια

Αργυρώ Ελευθεριάδου (Υπουργείο Δικαιοσύνης), Κέλλυ Ουσαντζοπούλου (Οικογένειες Ουράνιο Τόξο) Σαμ Πανοπούλου (Colour Youth), Ερευνητική Ομάδα ΚΜΟΠ

Περιεχόμενα

Δημοσίευση Αναφοράς Έρευνας	0
Γραφήματα.....	5
Πίνακες	5
1. Εισαγωγή.....	6
2. Μεθοδολογία	8
2.1 Βιβλιογραφική Ανασκόπηση	8
2.2 Διαδικτυακή έρευνα.....	8
2.2.1 Δείγμα	8
2.2.2 Συλλογή και ανάλυση δεδομένων.....	11
2.3 Ομάδες εστιασμένης συζήτησης	12
3. Ευρήματα Βιβλιογραφικής Ανασκόπησης.....	14
3.1 Πρόσβαση ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων σε δημοσιεύσεις υπηρεσιών	14
3.2 Εγκλήματα Μίσους και Διακρίσεις λόγω σεξουαλικού προσανατολισμού, ταυτότητας και χαρακτηριστικών φύλου.....	17
3.3 Ευρωπαϊκό Θεσμικό πλαίσιο.....	19
3.4 Εθνικό Θεσμικό πλαίσιο.....	21
3.4.1 Προστασία από εγκλήματα μίσους και διακρίσεις.....	21
3.4.2 Σύμφωνο συμβίωσης και ομόφυλη γονεϊκότητα.....	24
3.4.3 Νομική αναγνώριση της ταυτότητας φύλου	24
3.5 Κώδικες Δεοντολογίας Επαγγελματιών	24
3.6 Καλές πρακτικές	25
3.6.1 Ενημέρωση και ευαισθητοποίηση επαγγελματιών σχετικά με ΛΟΑΤΚΙ+ ζητήματα.....	26
3.6.2 Καταπολέμηση διακρίσεων και εγκλημάτων μίσους κατά ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων 28	
4. Ευρήματα διαδικτυακής έρευνας	31

4.1	Γενική αντίληψη ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων και επαγγελματιών για τις δημόσιες υπηρεσίες	31
4.2	Η εμπειρία των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων.....	34
4.3	Η εμπειρία των επαγγελματιών.....	40
4.4	Καταγγελία περιστατικών διακρίσεων και βίας κατά ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων	42
4.5	Στάσεις και αντιλήψεις των επαγγελματιών	44
4.6	Ανάγκες επιμόρφωσης των επαγγελματιών	45
4.7	Ανάγκες αλλαγών στις δημόσιες υπηρεσίες.....	47
5.	Ευρήματα ομάδων εστιασμένης συζήτησης	49
5.1	Ορολογια – Ακρωνυμιο ΛΟΑΤΚΙ+.....	49
5.2	Γενική αντίληψη για την πρόσβαση των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων σε δημόσιους φορείς/υπηρεσίες	49
5.3	Γνώση της νομοθεσίας για εγκλήματα μίσους και διακρίσεις κατά ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων	50
5.4	Προσωπική εμπειρία από τις δημοσιες υπηρεσιες	52
5.4.1	Η εμπειρία των επαγγελματιών ψυχικής υγείας.....	52
5.4.2	Η εμπειρία των διοικητικών υπαλλήλων.....	52
5.4.3	Η εμπειρία των επαγγελματιών στον κλάδο της εκπαίδευσης	53
5.4.4	Η εμπειρία των επαγγελματιών υγείας	54
5.4.5	Η εμπειρία των επαγγελματιών στον τομέα της δικαιοσύνης.....	54
5.4.6	Η εμπειρία των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων	55
5.5	Καταγραφή και καταγγελία εγκλημάτων ή ρητορικής μίσους κατά ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων	56
5.6	Προτάσεις για αλλαγές στους δημόσιους φορείς/υπηρεσίες.....	57
5.7	Εκπαίδευση του προσωπικού.....	58
6.	Συμπεράσματα.....	60
7.	Συστάσεις πολιτικής	62
7.1	Νομική προστασία ΛΟΑΤΚΙ+ δικαιωμάτων	62
7.2	Ευαισθητοποίηση & επιμόρφωση επαγγελματιών	63

7.3	Προληψη και καταπολεμηση εγκληματων μισους & διακρισεων	63
7.4	Συμπεριληπτικες υπηρεσιες	64
8.	Βιβλιογραφία	65
	Παραρτήματα	73
	Παράρτημα Α: Ανάλυση t-test για τη σύγκριση της αντίληψης της πρόσβασης μεταξύ επαγγελματιών και ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων	73
	Παράρτημα Β: Ερωτηματολόγιο διαδικτυακής έρευνας: ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα	78
	Παράρτημα Γ: Ερωτηματολόγιο διαδικτυακής έρευνας - Επαγγελματίες	87

Γραφήματα

Γράφημα 1: Απαντήσεις των συμμετεχόντων στην έρευνα για ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα σχετικά με το σεξουαλικό τους προσανατολισμό	8
Γράφημα 2: Απαντήσεις των συμμετεχόντων στην έρευνα για ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα σχετικά με την ταυτότητα φύλου τους	8
Γράφημα 3: Ειδικότητες των επαγγελματιών που συμμετείχαν στην διαδικτυακή έρευνα	10
Γράφημα 4: Αριθμός ατόμων που συμμετείχε στις ομάδες εστιασμένης συζήτησης ανά ομάδα.....	12
Γράφημα 5: Απαντήσεις των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων στην ερώτηση «Νιώθω άνετα να εκφράσω τον σεξουαλικό προσανατολισμό ή/και την ταυτότητα φύλου μου στο προσωπικό στους δημόσιους φορείς/υπηρεσίες, αν χρειαστεί».....	34
Γράφημα 6: Απαντήσεις των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων στην ερώτηση «Όταν επισκέπτεστε δημόσιους φορείς/υπηρεσίες αισθάνεστε ασφάλεια και άνεση σε σχέση με την ΛΟΑΤΚΙ+ ταυτότητά σας;».....	34
Γράφημα 7: Απαντήσεις των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων στην ερώτηση “Νιώθω ασφάλεια ως ΛΟΑΤΚΙ+ άτομο να απευθυνθώ στην αστυνομία”	36
Γράφημα 8: Απαντήσεις των επαγγελματιών στην ερώτηση «Νιώθω ενημερωμένος-η σχετικά με ΛΟΑΤΚΙ+ ζητήματα»	43

Πίνακες

Πίνακας 1: Περιστατικά βίας κατά ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων βάσει των ετήσιων εκθέσεων του Δικτύου Καταγραφής Περιστατικών Ρατσιστικής Βίας για το διάστημα 2015-2019	17
Πίνακας 2. Οι ερωτήσεις της ομάδας για την γενική αντίληψη για τις δημόσιες υπηρεσίες.....	31

1. Εισαγωγή

Ο σεξουαλικός προσανατολισμός, η ταυτότητα φύλου και τα χαρακτηριστικά φύλου αποτελούν πυρηνικά κομμάτια της ταυτότητας ενός ατόμου και αφορούν το δικαίωμά του στην αυτοδιάθεση και τον αυτοπροσδιορισμό. Ωστόσο τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα εξακολουθούν να έρχονται αντιμέτωπα με διακρίσεις και βία λόγω του σεξουαλικού προσανατολισμού, της ταυτότητας ή/και των χαρακτηριστικών φύλου τους, παρά τη σημαντικά μεγαλύτερη ορατότητα που έχει επιτύχει η ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητα μέσα στα τελευταία χρόνια, αλλά και τη θέσπιση νομοθετημάτων που κατοχυρώνουν ΛΟΑΤΚΙ+ δικαιώματα σε αρκετές Ευρωπαϊκές χώρες (Jurčić M. et al, 2018) .

Η πιο πρόσφατη μελέτη του Οργανισμού Θεμελιωδών Δικαιωμάτων σχετικά με τις εμπειρίες των ΛΟΑΤΚΙ¹ ατόμων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (FRA, 2020a), η οποία συγκέντρωσε ένα δείγμα 139.799 ατόμων τα οποία αυτοπροσδιορίζονταν ως λεσβίες, γκέι, αμφιφυλόφιλα, τρανς ή ίντερσεξ, ανέδειξε τις διακρίσεις που συνεχίζουν να βιώνουν τα ΛΟΑΤΚΙ άτομα στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το 21% των συμμετεχόντων ατόμων ανέφερε πως έχει βιώσει κάποιου είδους διάκριση λόγω της ΛΟΑΤΚΙ ταυτότητας του εντός του περασμένου έτους στο χώρο εργασίας, και 37% σε άλλα πλαίσια, όπως στη στέγαση, στην εκπαίδευση, σε υπηρεσίες υγείας, μαγαζιά, εστιατόρια, κ.α. Το ζήτημα των διακρίσεων λόγω σεξουαλικού προσανατολισμού, ταυτότητας και χαρακτηριστικών φύλου αποτελεί ένα ιδιαίτερα σημαντικό πρόβλημα καθώς επεκτείνεται σε όλο το φάσμα της ζωής των ΛΟΑΤΚΙ ατόμων, από τις οικογενειακές και διαπροσωπικές σχέσεις, το σχολείο, την εργασία, τις υπηρεσίες υγείας και πρόνοιας, αλλά και κάθε κομμάτι της δημόσιας σφαίρας, και έχει σημαντικές επιπτώσεις στην ποιότητα ζωής των ΛΟΑΤΚΙ ατόμων, επηρεάζοντας αρνητικά τόσο τη σωματική όσο και την ψυχική τους υγεία (FRA, 2020a).

Η παρούσα αναφορά περιλαμβάνει τα κύρια αποτελέσματα της έρευνας που πραγματοποιήθηκε στα πλαίσια του προγράμματος FAROS, η οποία περιλάμβανε τη συλλογή τόσο πρωτογενών δεδομένων μέσα από την διεξαγωγή διαδικτυακής έρευνας και ομάδων εστιασμένης συζήτησης, αλλά και δευτερογενών δεδομένων, μέσα από την πραγματοποίηση βιβλιογραφικής ανασκόπησης. Η έρευνα αυτή αποτελεί μια προσπάθεια χαρτογράφησης της πραγματικότητας που βιώνουν τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα στο πλαίσιο των δημόσιων υπηρεσιών και των αναγκών που

¹ Σ.τ.Σ.: Το ακρωνύμιο χρησιμοποιείται σε διαφορετικές μορφές του κατά την αναφορά σε έρευνες όπου το δείγμα δεν περιλάμβανε όλο το φάσμα των ΛΟΑΤΚΙ+ ταυτοτήτων.

υπάρχουν, και στόχος είναι τα αποτελέσματα της να αποτελέσουν τη βάση για το σχεδιασμό ενός προγράμματος ευαισθητοποίησης και εκπαίδευσης και την υλοποίηση μιας σειράς σεμιναρίων για κρατικούς λειτουργούς (επαγγελματίες υγείας και ψυχοκοινωνικής στήριξης, εκπαιδευτικούς, διοικητικούς υπαλλήλους, αστυνομικούς και επαγγελματίες που εργάζονται στον τομέα της δικαιοσύνης) που κατέχουν κρίσιμες θέσεις σε βασικές υπηρεσίες. Οι συμμετέχοντες/ουσες στα σεμινάρια θα έχουν την ευκαιρία να εμπλουτίσουν τις γνώσεις τους σε συναφή ζητήματα, αλλά και να αναπτύξουν τις δεξιότητες τους ώστε να είναι σε θέση να εντοπίσουν, να υποστηρίξουν και να προστατεύσουν τα ΛΟΑΤΚΙ+ θύματα των εγκλημάτων μίσους, διακρίσεων και βίας, καθώς και να ευαισθητοποιηθούν σχετικά με τα δικαιώματα των μελών της ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητας.

Επιπλέον, στους στόχους του προγράμματος FAROS περιλαμβάνεται η ανάπτυξη ενός δικτύου ενδιαφερομένων, υπευθύνων χάραξης πολιτικής, ΛΟΑΤΚΙ+ οργανώσεων, ΜΚΟ, ακτιβιστών/-ριών, κ.α., το οποίο θα υπογράψει ένα Μνημόνιο Συνεργασίας και θα εξετάσει τη χρήση ηλεκτρονικών μέσων καταγραφής περιστατικών διακρίσεων και βίας κατά ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων, αξιοποιώντας υπάρχουσες διαδικτυακές πλατφόρμες. Επιπλέον, στο πλαίσιο του έργου θα αναπτυχθεί μια πλατφόρμα ηλεκτρονικής δικτύωσης, ενθαρρύνοντας την περαιτέρω κινητοποίηση.

Μέσα από την υλοποίηση των παραπάνω δράσεων, το πρόγραμμα FAROS στοχεύει στην ενίσχυση των μηχανισμών προστασίας, παρακολούθησης και πρόληψης των εγκλημάτων μίσους, συμπεριλαμβανομένων των περιστατικών διακρίσεων και βίας προς ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα, αλλά και ευρύτερα στη δημιουργία ενός κλίματος συμπερίληψης στο δημόσιο τομέα και στη βελτίωση της πρόσβασης των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων σε δημόσιους φορείς και υπηρεσίες.

2. Μεθοδολογία

2.1 ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ

Στα πλαίσια της έρευνας πραγματοποιήθηκε συλλογή δευτερογενών δεδομένων αναφορικά με την πρόσβαση των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων σε δημόσιες υπηρεσίες αλλά και τις εμπειρίες διακρίσεων και βίας.

Συγκεκριμένα, μελετήθηκαν ερευνητικά δεδομένα αναφορικά με τις διακρίσεις και τη βία που αντιμετωπίζουν τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα, καθώς και την πρόσβαση τους σε δημόσιους φορείς και υπηρεσίες, με έμφαση σε σχετικά δεδομένα που αφορούν το ελληνικό πλαίσιο. Στις πηγές συμπεριλήφθηκαν τόσο ακαδημαϊκές μελέτες, όσο και αναφορές από δημόσιους φορείς, αρχές και οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών σε ευρωπαϊκό, διεθνές και εθνικό επίπεδο.

Ακόμη, έγινε ανασκόπηση του υπάρχοντος εθνικού και ευρωπαϊκού θεσμικού πλαισίου αναφορικά με τα ΛΟΑΤΚΙ+ δικαιώματα ευρύτερα, αλλά και πιο συγκεκριμένα την προστασία από διακρίσεις και εγκλήματα μίσους, ενώ μελετήθηκαν και οι υπάρχοντες κώδικες δεοντολογίας επαγγελματιών. Τέλος, στην έρευνα μελετήθηκαν προηγούμενα προγράμματα και πρωτοβουλίες, οι οποίες στόχευαν στη βελτίωση της πρόσβασης των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων σε δημόσιους φορείς και υπηρεσίες, και στην καταπολέμηση και αύξηση της αναφοράς των περιστατικών διακρίσεων και βίας λόγω σεξουαλικού προσανατολισμού, ταυτότητας και χαρακτηριστικών φύλου.

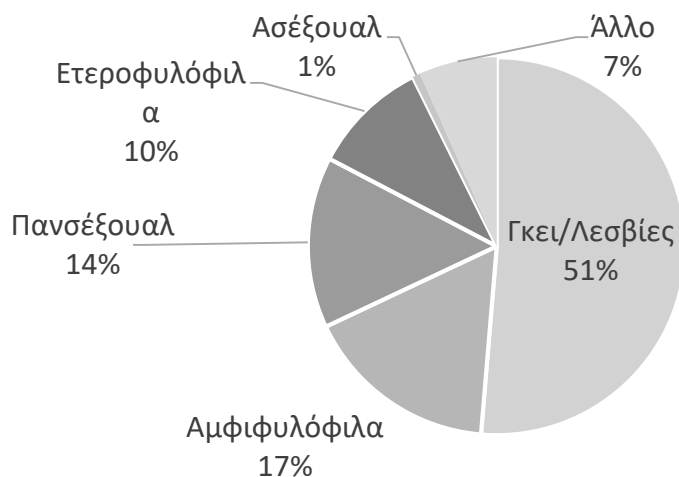
2.2 ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΗ ΕΡΕΥΝΑ

2.2.1 Δείγμα

Στη διαδικτυακή έρευνα για την εμπειρία των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων σε φορείς και υπηρεσίες του δημόσιου τομέα καταγράφηκαν συνολικά 397 απαντήσεις, εκ των οποίων 150 ήταν πλήρεις. Στις αναλύσεις συμπεριλήφθηκαν αποκλειστικά οι 150 πλήρεις συμμετοχές.

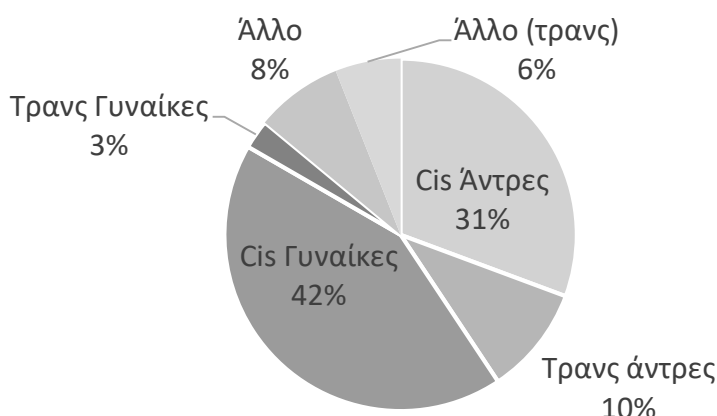
Η ηλικία των συμμετεχόντων/ουσών κυμαινόταν από τα 15 έως τα 60 έτη, με μέσο όρο ηλικίας τα 29 έτη.

Ως προς το σεξουαλικό προσανατολισμό το 51,3% αυτοπροσδιορίζεται ως γκει/λεσβία, το 16,7% ως αμφιφυλόφιλος/-η/-ο, το 14,7% ως πανσέξουαλ, το 10% ως ετεροφυλόφιλος/-η/-ο, το 6.7% επέλεξε την επιλογή «άλλο» και ένα άτομο αυτοπροσδιορίστηκε ως ασέξουαλ.

Γράφημα 1: Απαντήσεις των συμμετεχόντων στην έρευνα για ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα σχετικά με το σεξουαλικό τους προσανατολισμό

Αναφορικά με το φύλο, στην έρευνα συμμετείχαν 61 άντρες, εκ των οποίων ήταν 15 τρανς, 68 γυναίκες, εκ των οποίων τέσσερις ήταν τρανς, και 21 άτομα που επέλεξαν την επιλογή «άλλο», εκ των οποίων τα εννέα δήλωσαν ότι είναι τρανς. Εννέα άτομα προτίμησαν να μη δηλώσουν το εάν αυτοπροσδιορίζονται ως τρανς.

Γράφημα 2: Απαντήσεις των συμμετεχόντων στην έρευνα για ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα σχετικά με την ταυτότητα φύλου τους

Από το σύνολο των 150 συμμετεχόντων/ουσών, τέσσερα άτομα δήλωσαν πως αυτοπροσδιορίζονται ως ίντερσεξ και τέσσερα προτίμησαν να μην απαντήσουν.

Η πλειοψηφία των ατόμων (80,7%) δήλωσε ως τόπο κατοικίας μεγάλο αστικό κέντρο (Αθήνα ή Θεσσαλονίκη). Το 10,7% δήλωσε πως διαμένει σε μεγάλη επαρχιακή πόλη, με περισσότερους από 50.000 κατοίκους), το 5% σε μικρή επαρχιακή πόλη (5.000-50.000 κάτοικων), το 3,3% σε νησί και το 1,3% σε χωριό με λιγότερους από 5.000 κατοίκους.

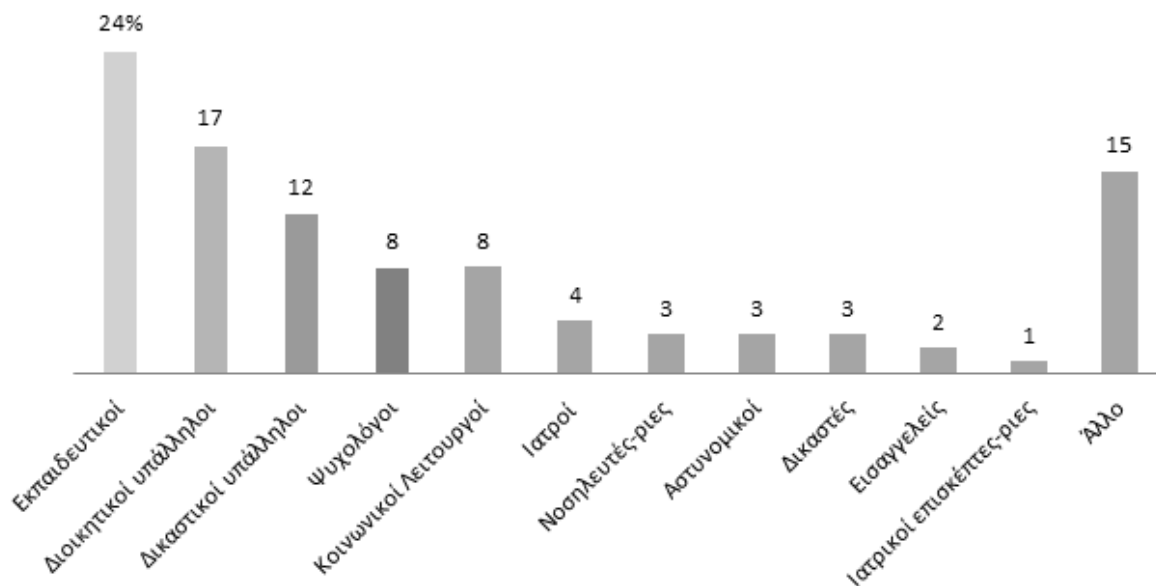
Τέλος αναφορικά με την επαγγελματική τους ιδιότητα 36% δήλωσαν ότι είναι φοιτητές/-τριες, 22% ότι εργάζονται ως ιδιωτικοί υπάλληλοι, 13,3% ως ελεύθεροι επαγγελματίες, 9,3% ως δημόσιοι υπάλληλοι, ενώ το 19,3 δήλωσε πως δεν εργάζεται.

Το ερωτηματολόγιο σχετικά με την εμπειρία των επαγγελματιών που εργάζονται σε δημόσιους φορείς και υπηρεσίες γύρω από ΛΟΑΤΚΙ+ ζητήματα συγκέντρωσε 443 απαντήσεις, εκ των οποίων 204 πλήρεις. Από αυτές, συμπεριλήφθηκαν στις αναλύσεις 202, οι οποίες ήταν έγκυρες. Δύο συμμετοχές δε συμπεριλήφθηκαν καθώς δεν προέρχονταν από επαγγελματίες στο δημόσιο τομέα.

Ως προς το φύλο το 66% των επαγγελματιών ήταν γυναίκες και το 34% άντρες. Η ηλικία των συμμετεχόντων/ουσών κυμαινόταν από τα 23 έως και τα 62 έτη, με μέσο όρο τα 43 έτη.

Στην πλειοψηφία τους (66,5%) οι συμμετέχοντες/ουσες διέμεναν σε μεγάλο αστικό κέντρο. Το 17% δήλωσε ως τόπο κατοικίας μεγάλη επαρχιακή πόλη, το 11% μικρή επαρχιακή πόλη, το 4% χωριό και ένα 1,5% δήλωσε πως διαμένει σε νησί.

Οι απαντήσεις των συμμετεχόντων/ουσών ως προς την ειδικότητά τους παρουσιάζονται στο παρακάτω γράφημα:

Γράφημα 3: Ειδικότητες των επαγγελματιών που συμμετείχαν στην διαδικτυακή έρευνα.

Οι συμμετέχοντες/ουσες προέρχονταν από ένα ευρύ φάσμα φορέων και υπηρεσιών, όπως σχολεία, υπουργεία, Α.Ε.Ι., δήμοι, γραφεία Ο.Α.Ε.Δ., κέντρα κοινότητας, τοπικές μονάδες υγείας (ΤΟ.Μ.Υ.), Υγειονομικές Περιφέρειες (Υ.Π.Ε.), νοσοκομεία, κέντρα υγείας, ξενώνες, Ειρηνοδικεία, Πρωτοδικεία, κ.α.

Η πλειοψηφία των επαγγελματιών (76%) δήλωσε πως δεν αυτοπροσδιορίζεται ως ΛΟΑΤΚΙ. Το 20% αυτοπροσδιορίστηκε ως ΛΟΑΤΚΙ, ενώ ένα 4% προτίμησε να μην απαντήσει.

2.2.2 Συλλογή και ανάλυση δεδομένων

Η διαδικτυακή έρευνα περιλάμβανε δύο ξεχωριστά ημιδομημένα ερωτηματολόγια: ένα για ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα και ένα για επαγγελματίες που εργάζονται σε δημόσιους φορείς και υπηρεσίες. Τα δύο ερωτηματολόγια περιλάμβαναν μια κοινή ομάδα ερωτήσεων, οι οποίες αφορούσαν τη γενική αντίληψη των ατόμων σχετικά την πρόσβαση των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων σε δημόσιους φορείς και υπηρεσίες, με στόχο τη διερεύνηση των πιθανών διαφορών μεταξύ των δύο ομάδων. Στη συνέχεια κάθε ερωτηματολόγιο περιλάμβανε εξειδικευμένες ερωτήσεις προς τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα, και, αντίστοιχα, τους/τις επαγγελματίες. Το ερωτηματολόγιο για τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα περιλάμβανε μια ομάδα ερωτήσεων γενικά για όλους τους φορείς/υπηρεσίες, καθώς και μια

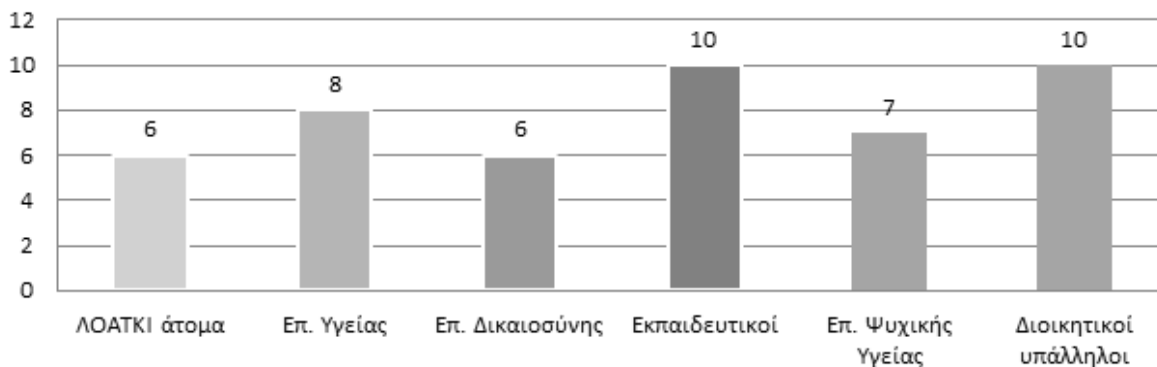
ομάδα ερωτήσεων με ερωτήσεις εξειδικευμένων για κάθε τομέα. Στο ερωτηματολόγιο των επαγγελματιών περιλαμβάνονταν ερωτήσεις σχετικά με τις ανάγκες εκπαίδευσής τους, τις δυσκολίες πρόσβασης των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων στις δημόσιες υπηρεσίες, την καταγγελία περιστατικών εγκλημάτων μίσους, διακρίσεων και βίας, καθώς και μια ομάδα ερωτήσεων αναφορικά με τις αντιλήψεις τους για τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα, και ορισμένες ερωτήσεις σχετικά με ΛΟΑΤΚΙ+ ζητήματα. Στο τέλος και των δύο ερωτηματολογίων περιλαμβάνονταν μια ομάδα ερωτήσεων με δημογραφικά στοιχεία.

Όλες οι απαντήσεις ήταν ανώνυμες και τα άτομα δήλωσαν τη συναίνεσή τους να συμμετάσχουν στην έρευνα συμπληρώνοντας μια σειρά δηλώσεων προτού περάσουν στο κύριο σώμα ερωτήσεων, έχοντας ενημερωθεί σχετικά με τους στόχους του προγράμματος, τους σκοπούς της έρευνας και την χρήση των δεδομένων τους.

Οι στατιστικές αναλύσεις για τα ποσοτικά δεδομένα πραγματοποιήθηκαν με τη χρήση του SPSS 21.0. Συγκεκριμένα πραγματοποιήθηκε ανάλυση T-Test για ανεξάρτητα δείγματα (independent samples t-test) για τη σύγκριση των απαντήσεων των δύο ομάδων στην κοινή ομάδα ερωτήσεων που αφορούσε την γενική αντίληψη για την πρόσβαση των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων στις δημόσιες υπηρεσίες. Τα αποτελέσματα των υπόλοιπων ερωτήσεων παρουσιάζονται περιγραφικά με τη χρήση ποσοστών. Τα βασικά ευρήματα της διαδικτυακής έρευνας παρουσιάζονται στο Κεφάλαιο 4.

2.3 ΟΜΑΔΕΣ ΕΣΤΙΑΣΜΕΝΗΣ ΣΥΖΗΤΗΣΗΣ

Πραγματοποιήθηκαν οκτώ ομάδες εστιασμένης συζήτησης στις οποίες συμμετείχαν συνολικά 47 άτομα. Συγκεκριμένα πραγματοποιήθηκαν μια ομάδα με έξι ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα, μια ομάδα με επτά επαγγελματίες ψυχικής υγείας, μια ομάδα με έξι επαγγελματίες που εργάζονται στον τομέα της δικαιοσύνης, δύο ομάδες με 10 εκπαιδευτικούς, δύο ομάδες με 10 διοικητικούς υπαλλήλους και μία ομάδα με οκτώ επαγγελματίες υγείας.

Γράφημα 4: Αριθμός ατόμων που συμμετείχε στις ομάδες εστιασμένης συζήτησης ανά ομάδα.

Για την ανάλυση των δεδομένων χρησιμοποιήθηκε η μέθοδος της ανάλυσης περιεχομένου και καταρτίστηκαν συνολικά οκτώ αναφορές, με τα ευρήματα από κάθε ομάδα εστιασμένης συζήτησης. Τα κύρια ευρήματα από τις ομάδες παρουσιάζονται συνοπτικά στο Κεφάλαιο 5.

3. Ευρήματα Βιβλιογραφικής Ανασκόπησης

3.1 ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΛΟΑΤΚΙ+ ΑΤΟΜΩΝ ΣΕ ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ

Τα ερευνητικά δεδομένα αναφορικά με την πρόσβαση των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων σε δημόσιες υπηρεσίες στην Ελλάδα είναι σαφώς περιορισμένα. Τα κυριότερα ευρήματα αφορούν το χώρο της δημόσιας υγείας (σωματικής και ψυχικής) και της εκπαίδευσης. Από την άλλη, δεν έχουν διεξαχθεί έως τώρα μελέτες στην Ελλάδα που να αποτυπώνουν ζητήματα που αφορούν την πρόσβαση των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων σε άλλους δημόσιους φορείς (π.χ. ασφαλιστικούς ή οικονομικούς), στο δικαστικό σύστημα και στην αστυνομία. Ωστόσο και η διεθνής βιβλιογραφία φαίνεται να έχει εστιάσει περισσότερο στους, πράγματι ιδιαίτερα σημαντικούς, τομείς της υγείας και της εκπαίδευσης. Ορισμένες διεθνείς μελέτες έχουν προσεγγίσει τις εμπειρίες ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων από την αστυνομία και τις στάσεις των αστυνομικών, αλλά όχι τον τομέα της δικαιοσύνης ή άλλου είδους δημόσιες υπηρεσίες.

Αναφορικά με το χώρο της δημόσιας υγείας, στην πρώτη μελέτη που διεξήχθη και ανέδειξε τις εμπειρίες των ΛΟΑΤ ατόμων στον ελλαδικό χώρο (Giannou and Ioakimidis, 2019), αποτυπώνεται η αορατότητα και η παθολογιοποίηση των ΛΟΑΤ ατόμων. Δεδομένα που συλλέχθηκαν από ΛΟΑΤ άτομα και προσωπικό υγείας ανέδειξαν πως η ομοφοβία και η τρανσφοβία αποτελούν καίριους παράγοντες που συμβάλλουν στο συστηματικό αποκλεισμό και περιορισμό της πρόσβασης στις υπηρεσίες υγείας. Έξι παράγοντες φαίνεται να ενισχύουν την αορατότητα των ΛΟΑΤ ατόμων: η υπόθεση πως όλα τα άτομα είναι ετεροφυλόφιλα και cis, η ομο-τρανσφοβική γλώσσα στο ιατρικό πλαίσιο που δεν αμφισβητείται, η αντίληψη πως οι ιατρικές ανάγκες των ΛΟΑΤ ατόμων είναι πανομοιότυπες με των cis-ετεροφυλόφιλων ατόμων, η αντίληψη πως ο σεξουαλικός προσανατολισμός δε σχετίζεται με την υγεία του/της ασθενούς και την ποιότητα των υπηρεσιών που παρέχονται ή σχετίζεται μόνο με κάποιες πτυχές του σώματος και της υγείας (π.χ. σεξουαλική υγεία), η ατομοκεντρική αντίληψη του στίγματος και οι αποπροσωποποιημένες υπηρεσίες υγείας.

Τα ευρήματα της μελέτης αυτής βρίσκονται σε συμφωνία με τη διεθνή βιβλιογραφία, η οποία επίσης έχει καταγράψει ότι τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα λόγω της ομο-αμφι-τρανσφοβίας που αναμένουν να βιώσουν, συχνά αποφασίζουν να αποκρύψουν τον σεξουαλικό προσανατολισμό ή/και την ταυτότητα φύλου τους, ακόμη κι όταν γνωρίζουν ότι αυτό μπορεί να σχετίζεται άμεσα με την ιατρική τους κατάσταση (Daley and MacDonnell, 2019; Albuquerque et al., 2016). Τα ΛΟΑΤ άτομα αναγνωρίζουν πως το προσωπικό μπορεί να έχει αρνητικές στάσεις απέναντι στα ΛΟΑΤ

άτομα, όταν εκφράζει θρησκευτικές απόψεις, ρητορική μίσους για εθνοτικές ταυτότητες, σεξιστικά σχόλια και εθνικιστικό λόγο που προσομοιάζει σε ακροδεξιά κόμματα. Τα σχόλια και τα υποτιμητικά αστεία για τα ΛΟΑΤ άτομα, επίσης, φαίνεται πως αποτελούν συχνό φαινόμενο στο χώρο της δημόσιας υγείας. Η παθολογιοποίηση των ΛΟΑΤ ταυτοτήτων στο σύστημα υγείας έχει ως συνέπεια τα ΛΟΑΤ άτομα να βιώνουν υψηλά επίπεδα αμηχανίας όταν μιλούν για θέματα που αφορούν τη σεξουαλική τους δραστηριότητα, τη σεξουαλικότητά τους και/ή ταυτότητα φύλου τους, να αποφεύγουν ή να καθυστερούν να λάβουν ιατρικές υπηρεσίες λόγω προηγούμενων αρνητικών εμπειριών, να αισθάνονται ντροπή να εξεταστούν τα γεννητικά τους όργανα, λόγω του φόβου ότι θα υπάρξει ομο-/αμφι-/τρανσφοβική αντίδραση ή γιατί θα αποκαλυφθεί η σεξουαλικότητά τους. Ειδικότερα, τα τρανς άτομα μπορεί να μην είναι βέβαια εάν έχουν το δικαίωμα να κάνουν συγκεκριμένες εξετάσεις που αφορούν τα χαρακτηριστικά φύλου. Έτσι, σε σχετικές έρευνες αναφέρεται η έκθεση σε ακατάλληλα και μη ασφαλή περιβάλλοντα, σε προσβλητικά σχόλια, αστεία και υποτιμητικές απόψεις για τα ΛΟΑΤ άτομα, σε ανάρμοστες και ακατάλληλες ερωτήσεις, καθώς και εμπειρίες απροκάλυπτων διακρίσεων οι οποίες προκύπτουν, μεταξύ άλλων, από την έλλειψη κατάρτισης αναφορικά με τα ζητήματα που σχετίζονται με τους ΛΟΑΤ ανθρώπους, από τη συστηματική αντιμετώπισή τους ως ετεροφυλόφιλους/-ες ή/και cis (Cochran et al., 2007; McIntyre et al., 2011, FRA, 2020a).

Αναφορικά με τα δεδομένα σχετικά με τις υπηρεσίες ψυχικής υγείας, τα ερευνητικά δεδομένα είναι επίσης περιορισμένα. Η πρώτη μελέτη που κατέγραψε τις εμπειρίες ΛΟΑΤ+ ατόμων με επαγγελματίες ψυχικής υγείας στην Ελλάδα ανέδειξε την ελλιπή ενημέρωση και γνώση των επαγγελματιών για τα σύγχρονα επιστημονικά δεδομένα γύρω από τις ΛΟΑΤ+ ταυτότητες, τις εξειδικευμένες ανάγκες των ΛΟΑΤ+ ατόμων καθώς και τις αυξημένες προκλήσεις που αντιμετωπίζουν λόγω της ταυτότητάς τους (Χρηστίδη & Παπαθανασίου, 2020). Εκτός από την άγνοια και την περιορισμένη ευαισθητοποίηση των επαγγελματιών γύρω από τα ΛΟΑΤ+ ζητήματα και την επίδραση των αρνητικών κοινωνικών αντιλήψεων στην ψυχική υγεία των ατόμων, η έρευνα ακόμη καταδεικνύει παθολογιοποιητικές και αντιεπιστημονικές στάσεις των επαγγελματιών, από τις οποίες δεν έλειπαν και περιπτώσεις προσπαθειών αλλαγής του σεξουαλικού προσανατολισμού ή της ταυτότητας φύλου των ατόμων (ονομαζόμενες «θεραπείες μεταστροφής»).

Στο εκπαιδευτικό πλαίσιο ο ομοφοβικός και τρανσφοβικός εκφοβισμός παίρνει πολλές μορφές όπως υποτιμητικούς χαρακτηρισμούς, δημόσια διαπόμπευση, λεκτική και σωματική βία, διάδοση φημών, παρενόχληση στο διαδίκτυο, κλοπή ή καταστροφή αντικειμένων, σεξουαλική παρενόχληση και κάθε είδους απειλή, κοινωνική απομόνωση και άσκηση πίεσης (Aide et al.,

2013. Guasp et al., 2012). Συνέπειες αυτών είναι η επιβαρυνόμενη ψυχική υγεία των ΛΟΑΤ+ εφήβων, αλλά και οι μειωμένες ακαδημαϊκές επιδόσεις, οι δυσκολίες κατά την εισαγωγή, την παρακολούθηση και ολοκλήρωση της πρωτοβάθμιας ή/και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, καθώς και η απροθυμία για εισαγωγή στην τριτοβάθμια εκπαίδευση (IGLYO, 2017. FRA, 2016. Ιωάννου, 2018). Στην πρόσφατη έρευνα του Οργανισμού Θεμελιωδών Δικαιωμάτων, 43% των ΛΟΑΤΙ μαθητών στην Ελλάδα, ηλικίας 15 έως 17 ετών, δήλωσαν πως κρύβουν την ΛΟΑΤΙ ταυτότητά τους στο σχολείο (FRA, 2020b).

Στη μεγαλύτερη μελέτη για τις εμπειρίες των ΛΟΑΤΚ μαθητών/-ριών στην Ελλάδα, την οποία πραγματοποίησε η Colour Youth, συμμετείχαν περίπου 2000 μαθητές/-ριες που αυτοπροσδιορίζονταν ως ΛΟΑΤΚ. Τα αποτελέσματα της έρευνας ανέδειξαν μια ιδιαίτερα ανησυχητική εικόνα για το σχολικό κλίμα γύρω από τα ΛΟΑΤΚ ζητήματα. Ειδικότερα, 3 στους 4 (74,2%) μαθήτριες/ές/ά απάντησαν πως ακούν ομοφοβικά σχόλια από άλλους/ες/α μαθητές/ριες/ά, ενώ το 58,1% ακούει τέτοια σχόλια από το εκπαιδευτικό προσωπικό. Τα έμφυλα στερεότυπα φάνηκε πως είναι βαθιά εδραιωμένα στο σχολικό πλαίσιο με τη συντριπτική πλειοψηφία των μαθητών/ριών να έχει ακούσει αρνητικά σχόλια για άτομα που δεν συμπεριφέρονται με «αρκετά αντρικό τρόπο» (96%) ή, αντίστοιχα, με «αρκετά γυναικείο τρόπο» (86,6%). Σχετικά με την ταυτότητα φύλου, το 74,4% των μαθητών/ριών έχει ακούσει τρανσφοβικά σχόλια, έστω και σπάνια. Επίσης, ένα στα τρία παιδιά έχει δεχτεί κάποια μορφή λεκτικής παρενόχλησης για το σεξουαλικό προσανατολισμό (32%) ή το φύλο του (31,1%), και ένα στα δύο για την έκφραση φύλου του (50,3%). Περιστατικά σωματικής παρενόχλησης ή βίας λόγω του σεξουαλικού τους προσανατολισμού αναφέρουν τα παιδιά σε ποσοστό 14,6%, λόγω του φύλου σε ποσοστό 12,6%, και 19,3% λόγω της έκφρασης φύλου. Ιδιαίτερα ανησυχητικό είναι το εύρημα πως ένα στα τρία ΛΟΑΤΚ παιδιά (33,0%) έχει δεχτεί σεξουαλική παρενόχληση στο χώρο του σχολείου. Αξίζει, τέλος, να σημειωθεί πως από τα άτομα που δήλωσαν πως έχουν βιώσει βία στο σχολείο, το 27,9% δεν το ανέφερε ποτέ στο εκπαιδευτικό προσωπικό, ενώ στην περίπτωση όσων το ανέφεραν η διαχείριση από πλευράς του σχολείου ήταν λίγο (30,8%) ή καθόλου (26,6%) αποτελεσματική (Ηλιοπούλου και συν., 2018).

Στο κομμάτι της σχέσης αστυνομίας και ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων δεν υπάρχει ελληνική βιβλιογραφία. Όμως, στη διεθνή βιβλιογραφία συναντάται η εικόνα μίας σχέσης που χαρακτηρίζεται ιστορικά από ανταγωνιστικότητα (Radford, Betts, & Ostermeyer, 2006), απόσταση, έλλειψη εμπιστοσύνης, ασφάλειας και συμπεριφορές διακρίσεων (Dwyer and Hotten, 2009). Μία υπόθεση για το λόγο που παρατηρείται αυτό, αποτελεί η ομο-αμφι-τρανσφοβική και ετεροσεξιστική στάση της αστυνομίας απέναντι στα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα που εκφράζεται μέσα από

συμπεριφορές διάκρισης, οι οποίες κλονίζουν συλλογικά την εμπιστοσύνη της ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητας προς τις αστυνομικές αρχές (Nadal et al., 2015). Τα παραπάνω φαίνεται να επηρεάζουν επίσης το βαθμό στον οποίο τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα θα αισθάνονται ασφαλή να προσεγγίσουν την αστυνομία για να αναζητήσουν βοήθεια ή να καταγγείλουν κάποιο περιστατικό (Herek, Cogan, & Gillis, 2002). Τα άτομα ανησυχούν ακόμη για το ενδεχόμενο να γίνουν αποδέκτες επιθετικής συμπεριφοράς από τους/τις αστυνομικούς αφού χρειαστεί να κάνουν coming out για να καταγγείλουν ένα περιστατικό βίας αναφορικά με τον σεξουαλικό προσανατολισμό, την ταυτότητα, τα χαρακτηριστικά και την έκφραση του φύλου τους, λόγω των ομο-αμφι-τρανσφοβικών προκαταλήψεων των αστυνομικών (Herek, Cogan, & Gillis, 2002).

Η ανάγκη για την πληρέστερη αποτύπωση των εμπειριών των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων στο δημόσιο τομέα είναι εμφανής μέσα από την ύπαρξη περιορισμένων δεδομένων στο ελληνικό πλαίσιο, τα οποία όμως αναδεικνύουν μια ανησυχητική εικόνα για την πρόσβαση και την αντιμετώπιση που έχουν τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα. Ωστόσο, θεωρούμε σημαντική την υιοθέτηση μιας διαθεματικής προσέγγισης κατά τη μελέτη των ΛΟΑΤΚΙ+ εμπειριών, και τη συμπερίληψη όλων των περιθωριοποιημένων κοινωνικά ταυτοτήτων που μπορεί να φέρουν τα άτομα και οι οποίες μπορεί να διαφοροποιούν τα προνόμια, την καταπίεση και τις ευκαιρίες που έχουν τα άτομα.

3.2 ΕΓΚΛΗΜΑΤΑ ΜΙΣΟΥΣ ΚΑΙ ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΛΟΓΩ ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΟΥ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ, ΤΑΥΤΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΩΝ ΦΥΛΟΥ

Στο Δίκτυο Καταγραφής Περιστατικών Ρατσιστικής Βίας για το έτος 2019 καταγράφηκαν, μέσω συνεντεύξεων με τα θύματα, 100 περιστατικά ρατσιστικής βίας, εκ των οποίων τα 44 είχαν θύματα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα και υπερασπιστές των ΛΟΑΤΚΙ+ δικαιωμάτων. Από αυτά, σε 25 περιστατικά το κίνητρο ήταν η ταυτότητα φύλου των ατόμων, σε 16 ο σεξουαλικός τους προσανατολισμός και σε 3 ο σεξουαλικός προσανατολισμός και ταυτότητα φύλου των θυμάτων, συνδυαστικά (ΔΚΠΡΒ, 2020).

Τα περιστατικά που είχαν ως κίνητρο το σεξουαλικό προσανατολισμό των ατόμων περιλάμβαναν κυρίως λεκτικές επιθέσεις, μέσω απειλών και εξυβρίσεων, αλλά και σωματικής βίας. Μεταξύ των περιστατικών στα οποία τα άτομα στοχοποιήθηκαν λόγω της ταυτότητας φύλου τους, εκτός από περιστατικά λεκτικής βίας καταγράφηκαν σοβαρές σωματικές επιθέσεις αλλά και περιστατικά ασέλγειας και βιασμού. Ειδικότερα, τα τρανς άτομα αναφέρουν το misgendering, την λανθασμένη δηλαδή χρήση ανωνυμιών και άλλων έμφυλων προσδιορισμών, ως μια συχνή μορφή λεκτικής κακοποίησης, η οποία στόχο έχει να ακυρώσει την ταυτότητα φύλου του ατόμου.

Τα περιστατικά που κατέγραψε το Δίκτυο λαμβάνουν χώρα σε ένα ευρύ φάσμα πλαισίων, συμπεριλαμβανομένων πλαισίων τα οποία αναμένεται να λειτουργούν προστατευτικά για τα άτομα όπως η οικογένεια, ή το σχολείο, με επιθέσεις τόσο από συμμαθητές/ριες/ά όσο και από εκπαιδευτικούς. Οι δημόσιες υπηρεσίες δεν εξαιρούνται από τα πλαίσια στα οποία τα άτομα έρχονται αντιμέτωπα με αρνητική μεταχείριση, με το Δίκτυο να καταγράφει 6 περιστατικά κατά ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων από δημόσιους λειτουργούς το 2019. Στα 4 από αυτά παρατηρήθηκε το μοτίβο της άρνησης εξυπηρέτησης σε συνδυασμό με λεκτική βία κατά των ατόμων, ενώ 2 περιστατικά αφορούσαν την άσκηση βίας από αστυνομικούς (ΔΚΠΡΒ, 2020).

Ο αριθμός των καταγεγραμμένων περιστατικών βίας κατά ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων φαίνεται να ακολουθεί πτωτική τάση τα τελευταία χρόνια σε απόλυτους αριθμούς, ωστόσο αποτελεί σταθερά σημαντικό μέρος των συνολικών καταγραφών του Δικτύου², με περίπου ένα στα δύο καταγεγραμμένα περιστατικά να αφορούν βία κατά ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων ή υπερασπιστών των ΛΟΑΤΚΙ+ δικαιωμάτων:

Έτος	Αριθμός περιστατικών βίας κατά ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων	Σύνολο καταγεγραμμένων περιστατικών βίας	Ποσοστό περιστατικών βίας κατά ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων
2015	185	273	67,76%
2016	57	95	60%
2017	47	102	46,07%
2018	27	117	23,08%
2019	44	100	44%

² Το Δίκτυο Καταγραφής Περιστατικών Ρατσιστικής Βίας καταγράφει περιστατικά βίας λόγω της φυλής, του χρώματος, της θρησκείας, των γενεαλογικών καταβολών, της εθνικής ή εθνοτικής καταγωγής, του σεξουαλικού προσανατολισμού, της ταυτότητας φύλου, των χαρακτηριστικών φύλου και της αναπηρίας

Πίνακας 1: Περιστατικά βίας κατά ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων βάσει των ετήσιων εκθέσεων του Δικτύου Καταγραφής Περιστατικών Ρατσιστικής Βίας για το διάστημα 2015-2019.

Το Δίκτυο έχει επισημάνει πως η μειωμένη καταγραφή περιστατικών βίας είναι ένα φαινόμενο το οποίο παρατηρείται σε αρκετές Ευρωπαϊκές χώρες και πως, παρότι απαιτείται περαιτέρω μελέτη για την εξήγησή του, η ύπαρξη διαθέσιμων υποστηρικτικών υπηρεσιών για τα θύματα διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην αύξηση των καταγραφών (ΔΚΠΡΒ, 2018).

Την εικόνα που αποτυπώνουν οι εκθέσεις του Δικτύου έρχονται να επιβεβαιώσουν τα αποτελέσματα της δεύτερης πανευρωπαϊκής ΛΟΑΤΚΙ+ έρευνας του Οργανισμού Θεμελιωδών Δικαιωμάτων (FRA, 2020b). Σύμφωνα με αυτά, στην Ελλάδα το 51% των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων βίωσαν διάκριση έστω και σε έναν τομέα της ζωής τους το προηγούμενο έτος, ενώ για την υπόλοιπη Ευρώπη το αντίστοιχο ποσοστό ήταν στο 42%. Ακόμη, 1 στα 3 άτομα (32%) έχει βιώσει διάκριση στον εργασιακό του χώρο, με τον ευρωπαϊκό μέσο όρο να βρίσκεται στο 21%. Το 33% ανέφερε πως έχει βιώσει παρενόχληση λόγω του σεξουαλικού προσανατολισμού, της ταυτότητας, έκφρασης ή χαρακτηριστικών φύλου του κατά το προηγούμενο έτος. Ακόμη, 1 στα 5 τρανς και ίντερσεξ άτομα ανέφεραν πως βίωσαν σωματική ή σεξουαλική επίθεση κατά τα τελευταία πέντε έτη, ποσοστό διπλάσιο συγκριτικά με τα ΛΟΑ+ άτομα. Ένα στα 10 ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα (9%) στην Ελλάδα έχουν δεχτεί επίθεση τα προηγούμενα πέντε έτη.

Τα ποσοστά καταγραφής περιστατικών βίας και διάκρισης στην Ελλάδα φαίνεται να είναι εξαιρετικά χαμηλά. Μόνο το 10% των ατόμων που δέχτηκαν σωματική ή σεξουαλική επίθεση προχώρησε σε καταγραφή στην αστυνομία, ενώ από τα άτομα που βίωσαν περιστατικά διάκρισης το 11% ανέφερε ότι το κατήγγειλε σε κάποιο επίσημο φορέα ή άλλη οργάνωση (FRA, 2020b). Αξίζει να σημειωθεί πως η τάση για τη μη καταγγελία των περιστατικών φαίνεται να αποτελεί ένα πανευρωπαϊκό φαινόμενο, με τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα να αναφέρουν στο 41% ότι ο κύριος λόγος που δεν καταγγέλλουν είναι η πεποίθηση πως δε θα συμβεί κάτι ή δε θα αλλάξει κάτι (FRA, 2020a). Ακόμη, άλλοι λόγοι που έχουν καταγραφεί στη διεθνή βιβλιογραφία αφορούν την ανησυχία πως θα αποκαλυφθεί η ΛΟΑΤΚΙ+ ταυτότητά των ατόμων χωρίς την επιθυμία τους, την κανονικοποίηση της βίας και την αντίληψη πως αυτά τα περιστατικά συμβαίνουν συνεχώς, αλλά και την άγνοια για το πού καταγράφονται τα περιστατικά αυτά (İpek Göçmen and Volkan Yılmaz, 2016).

3.3 ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΪΣΙΟ

Η αρχή της ισότητας, το δικαίωμα στην ελευθερία και στην αξιοπρέπεια, και η προστασία από τις διακρίσεις σε ευρωπαϊκό επίπεδο κατοχυρώνονται μέσα από διεθνείς συμβάσεις όπως η Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (άρθρο 14) και το Διεθνές Σύμφωνο για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα (άρθρο 26). Ακόμη, τόσο ο Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων (άρθρο 21 παρ. 1) όσο και η Συνθήκη για τη Λειτουργία της Ε.Ε (άρθρο 10) αναφέρονται ρητά στην απαγόρευση και την καταπολέμηση των διακρίσεων λόγω σεξουαλικού προσανατολισμού. Αν και ο σεξουαλικός προσανατολισμός, η ταυτότητα και τα χαρακτηριστικά φύλου δεν συμπεριλαμβάνονται ρητά στην Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου έχει τονίσει πως συμπεριλαμβάνονται μέσα από τη διατύπωση «ή άλλης καταστάσεως» (Χαμτζούδης, 2015α).

Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει συνεισφέρει ακόμη σημαντικά στην ενίσχυση του θεσμικού πλαισίου σε ευρωπαϊκό αλλά και εθνικό επίπεδο μέσα από την έκδοση μιας σειράς Οδηγιών (2000/43/ΕΚ, 2000/78/ΕΚ, 2004/113/ΕΚ, 2006/54/ΕΚ) απασχόλησης και της επαγγελματικής κατάρτισης, στις οποίες επίσης αναφέρεται ο σεξουαλικός προσανατολισμός ως προστατευόμενο πεδίο (Χαμτζούδης, 2015α).

Ιδιαίτερα σημαντική για τη διαμόρφωση του ευρωπαϊκού θεσμικού πλαισίου σχετικά με τα ΛΟΑΤΚΙ+ ζητήματα είναι και η δράση που έχει αναπτύξει το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Συγκεκριμένα, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο έχει υιοθετήσει μια σειρά ψηφισμάτων με στόχο την προστασία των δικαιωμάτων των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων (Χαμτζούδης, 2015α). Μεταξύ των πιο σημαντικών ψηφισμάτων συγκαταλέγονται το ψήφισμα για την καταπολέμηση της μισαλλοδοξίας, των διακρίσεων και των εγκλημάτων μίσους (European Parliament, 2013), καθώς και δύο πρόσφατα ψηφίσματα σχετικά με την προστασία των ίντερσεξ ατόμων (European Parliament 2017, 2019). Το ψήφισμα του 2019 «*Resolution on the Rights of Intersex People*», θέτει ένα ξεκάθαρο πλαίσιο για την προστασία των ίντερσεξ ατόμων, με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο να καταδικάζει ρητά τις ιατρικές παρεμβάσεις «κανονικοποίησης» και να ενθαρρύνει τα κράτη-μέλη να θεσπίσουν νομοθεσία που θα προστατεύει τη σωματική ακεραιότητα των ίντερσεξ ατόμων. Επιπλέον, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο έχει εκδώσει συστάσεις προς τα Κράτη-μέλη αναφορικά με την απλοποίηση των διαδικασιών νομικής αναγνώρισης της ταυτότητας φύλου καθώς και την αναγνώριση των σχέσεων των ομόφυλων ζευγαριών. Είναι σημαντικό να αναφερθεί ακόμη η ύπαρξη του Intergroup για τα ΛΟΑΤΚΙ

δικαιώματα³ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, το οποίο αποτελεί ένα ανεπίσημο φόρουμ μελών του Κοινοβουλίου με στόχο την προώθηση και προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων (Χαμτζούδης, 2015α).

Επιπλέον, το Συμβούλιο της Ευρώπης διαθέτει τμήμα που εξειδικεύεται σε ζητήματα σεξουαλικού προσανατολισμού, ταυτότητας και χαρακτηριστικών φύλου (Council of Europe SOGI unit⁴), στις αρμοδιότητες του οποίου περιλαμβάνεται η παροχή στήριξης στα Κράτη-μέλη μέσω δράσεων συνεργασίας με στόχο τη βελτίωση του θεσμικού πλαισίου, την ανάπτυξη των δεξιοτήτων των διοικητικών υπαλλήλων και των αστυνομικών αρχών, αλλά και η προώθηση καλών πρακτικών και η ενίσχυση της ορατότητας γύρω από τα ΛΟΑΤΚΙ ζητήματα (Council of Europe-SOGI Unit, 2017).

3.4 ΕΘΝΙΚΟ ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

3.4.1 Προστασία από εγκλήματα μίσους και διακρίσεις

Σύμφωνα με το ελληνικό σύνταγμα κατοχυρώνεται για όλα τα άτομα το δικαίωμα στην ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητας, στην προστασία της ζωής και της ελευθερίας και στην συμμετοχή στην κοινωνική, οικονομική και πολιτική ζωή της χώρας (Άρθρο 5, παρ. 1 & 2). Ωστόσο, ο σεξουαλικός προσανατολισμός, η ταυτότητα και τα χαρακτηριστικά φύλου δεν συμπεριλαμβάνονται ρητά στα χαρακτηριστικά τα οποία προστατεύονται από τις διακρίσεις στο ελληνικό σύνταγμα, όπως συμβαίνει παραδείγματος χάριν με την εθνικότητα, τη φυλή και άλλα χαρακτηριστικά. Μάλιστα, παρότι στην πρόσφατη αναθεώρηση του συντάγματος το Νοέμβριο του 2019, υπήρξε πρόταση για την συμπερίληψη τους στο Άρθρο 5, παρ. 2, αυτή δεν υπερψηφίστηκε με αποτέλεσμα να χαθεί μια πολύ σημαντική ευκαιρία για την πληρέστερη προστασία των ΛΟΑΤΚΙ ατόμων από τις διακρίσεις (Antivirus Magazine, 2019).

Η πρώτη εθνική νομοθετική πρόβλεψη για την προστασία του σεξουαλικού προσανατολισμού από τις διακρίσεις περιλαμβανόταν στο Ν. 3304/2005, ο οποίος αποτελούσε εφαρμογή των Ευρωπαϊκών Οδηγιών 2000/43/ΕΚ και 2000/78/ΕΚ. Με τη νομοθεσία αυτή τα άτομα προστατεύονταν από τις διακρίσεις λόγω «γενετήσιου προσανατολισμού» (όπως αναφερόταν

³ <https://lgbti-ep.eu/>

⁴ <https://www.coe.int/en/web/sogi>

στο κείμενο του νόμου ο σεξουαλικός προσανατολισμός) μόνο στον τομέα της εργασίας (Χαμτζούδης, 2015β).

Από το 2016 ο σεξουαλικός προσανατολισμός, η ταυτότητα και τα χαρακτηριστικά φύλου αναφέρονται επίσης ρητά ως πεδία που προστατεύονται από τις διακρίσεις στους τομείς της εργασίας, της συναλλακτικής διάθεσης αγαθών και της παροχής υπηρεσιών στο Ν. 4443/2016, ο οποίος αποτελεί ενσωμάτωση Ευρωπαϊκών Οδηγιών για την εφαρμογή της ίσης μεταχείρισης. Ωστόσο, τα ΛΟΑΤΚΙ άτομα δεν προστατεύονται σαφώς από τις διακρίσεις στους υπόλοιπους τομείς που καλύπτει η παρούσα νομοθεσία, δηλαδή στους τομείς της κοινωνικής προστασίας, των κοινωνικών παροχών και της εκπαίδευσης (Παπάζογλου, 2020). Οι προβλέψεις του παρόντος νόμου ισχύουν τόσο για το δημόσιο όσο και για τον ιδιωτικό τομέα. Σημαντικό σημείο της νομοθεσίας αυτής αποτελεί η πρόβλεψη αντιστροφής του βάρους της απόδειξης στο Άρθρο 9, παρ. 1 (Jurčič και συνεργάτες, 2017).

Ο Ν. 4285/2014, ο οποίος αφορά τα εγκλήματα και τη ρητορική μίσους περιλαμβάνει την ταυτότητα φύλου και το σεξουαλικό προσανατολισμό. Τα εγκλήματα μίσους ορίζονται ως ποινικά αξιόποινες πράξεις στις οποίες η επιλογή του θύματος δεν είναι τυχαία αλλά συνδέεται (και) με χαρακτηριστικά του όπως η φυλή, το χρώμα, η εθνική ή εθνοτική καταγωγή, οι γενεαλογικές καταβολές, η θρησκεία, η αναπηρία, ο σεξουαλικός προσανατολισμός και η ταυτότητα φύλου, και οι οποίες επισύρουν αυξημένες ποινές (Παπάζογλου, 2020). Το 2015 το άρθρο 81Α του Ποινικού Κώδικα τροποποιήθηκε και συμπεριλήφθηκαν και τα χαρακτηριστικά φύλου στα προστατευόμενα πεδία (Ν. 4356/2015).

Στην πρόσφατη αναθεώρηση του Ποινικού Κώδικα (Ν. 4637/2019), βλέπουμε στο άρθρο 137Α, παρ. 2, αναφορικά με την προστασία από τα βασανιστήρια από αστυνομικές ή στρατιωτικές αρχές, μαζί με την ταυτότητα και τα χαρακτηριστικά φύλου, να επανέρχεται ο παρωχημένος όρος “γενετήσιος προσανατολισμός”, αντί του ορθού όρου σεξουαλικός προσανατολισμός.

Το 2015 με το Ν. 4356/2015 συστάθηκε το Εθνικό Συμβούλιο κατά του Ρατσισμού και της Μισαλλοδοξίας, το οποίο αποτελεί ένα συλλογικό συμβουλευτικό όργανο για ζητήματα ρατσισμού και λειτουργεί υπό τη Γενική Γραμματεία Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Στις αρμοδιότητες του Συμβουλίου περιλαμβάνεται ο σχεδιασμός πολιτικών πρόληψης και καταπολέμησης του ρατσισμού και της μισαλλοδοξίας με στόχο την προστασία ατόμων και ομάδων που στοχοποιούνται λόγω συγκεκριμένων χαρακτηριστικών, στα οποία συμπεριλαμβάνονται και ο σεξουαλικός προσανατολισμός, η ταυτότητα και τα χαρακτηριστικά

φύλου. Ακόμη, το Συμβούλιο είναι αρμόδιο για την επίβλεψη της εφαρμογής της νομοθεσίας κατά του ρατσισμού και της μισαλλοδοξίας και της συμμόρφωσής της με το διεθνές και ευρωπαϊκό δίκαιο, καθώς και την προώθηση και το συντονισμό της δράσης των εμπλεκόμενων φορέων για την αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση ρατσιστικών φαινομένων και την ενίσχυση της συνεργασίας με την κοινωνία των πολιτών.

Επιπλέον, η Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης που κυρώθηκε με το Ν. 4531/2018, αναφέρει στο άρθρο 4, παρ. 3, πως η εφαρμογή των διατάξεων της Σύμβασης, και ειδικότερα των μέτρων που αφορούν την προστασία των δικαιωμάτων των θυμάτων θα διασφαλίζεται «άνευ διακρίσεων με γνώμονα το φύλο, [...] τον σεξουαλικό προσανατολισμό, την ταυτότητα του φύλου, [...] ή άλλη κατάσταση».

Τέλος, ειδικότερα όσον αφορά την προστασία από διακριτική μεταχείριση στο πλαίσιο των υπηρεσιών υγείας, λειτουργεί από το 2017 σε κάθε νοσοκομείο Γραφείο Προστασίας Δικαιωμάτων Ληπτών/ριών Υπηρεσιών Υγείας, με στόχο τη διασφάλιση, προάσπιση και προαγωγή των δικαιωμάτων των ληπτών/ριών Υπηρεσιών Υγείας (Υπουργική Απόφαση Α3δ/Γ.Π.οικ.10976). Στο άρθρο 4 της υπουργικής απόφασης, όπου ορίζονται τα δικαιώματα των ληπτών/ριων υπηρεσιών υγείας αναφέρονται, μεταξύ άλλων, ο σεβασμός στην αξιοπρέπεια, τις ιδιαίτερες ανάγκες και την προσωπικότητα των ληπτών/ριών, καθώς και η «παροχή υπηρεσιών υγείας με βάση τα διαγνωστικά και θεραπευτικά πρωτόκολλα, στη βάση της ισότιμης και καθολικής πρόσβασης, ανεξαρτήτως φυλής, [...] σεξουαλικού προσανατολισμού, ταυτότητας ή χαρακτηριστικών φύλου και ανεξάρτητα από το είδος της ασθένειας και την κατάσταση της υγείας του ατόμου. Στις αρμοδιότητες των γραφείων συμπεριλαμβάνονται η ενημέρωση των πολιτών για τα δικαιώματά τους, η συλλογή και διεκπεραίωση καταγγελιών και παραπόνων και η διευκόλυνση υποβολής αναφορών στον Συνήγορο του Πολίτη, στην Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου και την Εθνική Επιτροπή Βιοηθικής, στις Επιτροπές Ελέγχου Προστασίας των Δικαιωμάτων των Ληπτών/ριών Υπηρεσιών Υγείας και Ψυχικής Υγείας και σε κάθε σχετική ελεγκτική αρχή. Επίσης, τα γραφεία είναι αρμόδια για την παρέμβαση στις αντίστοιχες υπηρεσίες του νοσοκομείου για την ομαλή διευθέτηση των διαφορών που προκύπτουν και την ποιοτική εξυπηρέτηση των ληπτών/ριών, καθώς και την ενημέρωση του προσωπικού του νοσοκομείου σχετικά με τις ορθές κάθε φορά πρακτικές, με βάση τη νομοθεσία και την ιατρική δεοντολογία.

3.4.2 Σύμφωνο συμβίωσης και ομόφυλη γονεϊκότητα

Το Δεκέμβριο του 2015 η ελληνική βουλή ψήφισε την επέκταση του συμφώνου συμβίωσης και για τα ομόφυλα ζευγάρια (Ν. 4356/2015). Σύμφωνα με το Ν. 4356/2015 μπορούν πλέον και τα ομόφυλα ζευγάρια, απευθυνόμενα σε συμβολαιογράφο, να συνάψουν νομική συμφωνία με την οποία ρυθμίζουν τη συμβίωσή τους. Μάλιστα από το Μάιο του 2016, με την έκδοση κοινής υπουργικής απόφασης (153726/2016/0092), τα άτομα που συνάπτουν σύμφωνο συμβίωσης εξομοιώνονται πλήρως με τα έγγαμα άτομα ως προς τα δικαιώματα, τις παροχές, τους περιορισμούς και τις καλύψεις στον τομέα της κοινωνικής ασφάλισης και πρόνοιας (Παπάζογλου, 2020). Το σύμφωνο συμβίωσης αποτελεί τη μόνη μορφή νομικής αναγνώρισης για ομόφυλα ζευγάρια, καθώς δικαίωμα σύναψης γάμου διατηρούν μόνο τα ετερόφυλα ζευγάρια. Ακόμη, η νομοθεσία για το σύμφωνο συμβίωσης δεν προβλέπει για τα ομόφυλα ζευγάρια δικαίωμα γονικής μέριμνας και τεκνοθεσίας, σε αντίθεση με τα ετερόφυλα. Η μόνη έως τώρα θεσμική πρόβλεψη που υπάρχει σε εθνικό επίπεδο αναφορικά με την ομόφυλη γονεϊκότητα αφορά την κατοχύρωση του δικαιώματος αναδοχής παιδιού από ομόφυλα ζευγάρια που έχουν συνάψει σύμφωνο συμβίωσης με το Ν. 4538/2018.

3.4.3 Νομική αναγνώριση της ταυτότητας φύλου

Αναφορικά με την κάλυψη των δικαιωμάτων των τρανς ατόμων, το σημαντικότερο βήμα που πραγματοποιήθηκε αφορούσε την θέσπιση της νομοθεσίας για τη νομική αναγνώριση της ταυτότητας φύλου το 2017 (Ν.4491/2017). Με βάση το νέο νομικό πλαίσιο τα τρανς άτομα που επιθυμούν να διορθώσουν το όνομα και το φύλο στα επίσημα έγγραφά τους μπορούν να το κάνουν, χωρίς να τίθεται ως προϋπόθεση οποιαδήποτε ιατρική παρέμβαση ή ψυχιατρική αξιολόγηση. Η αφαίρεση αυτών των προϋποθέσεων διευκόλυνε σημαντικά την πρόσβαση των ατόμων στη διαδικασία αλλαγής των στοιχείων τους. Ωστόσο, η βελτιωμένη αυτή πρόσβαση δεν ισχύει καθολικά, καθώς άλλοι περιορισμοί που ορίζει ο νόμος καθιστούν δύσκολη ή και αδύνατη την αλλαγή των στοιχείων για τρανς άτομα, όπως τρανς γονείς, ανήλικα και έγγαμα άτομα, καθώς και άτομα που δεν έχουν γεννηθεί στην Ελλάδα. Ακόμη, δεν προβλέπεται η δυνατότητα για απαλοιφή του πεδίου του φύλου ή αναγραφή τρίτης επιλογής για τα μη δικά άτομα (Παγάνης, 2019).

3.5 ΚΩΔΙΚΕΣ ΔΕΟΝΤΟΛΟΓΙΑΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΩΝ

Στα πλαίσια της βιβλιογραφικής ανασκόπησης μελετήθηκαν κώδικες επαγγελματικής δεοντολογίας - για όσες από τις κατηγορίες επαγγελματιών οι οποίες συμπεριλαμβάνονται στην έρευνα ήταν διαθέσιμοι – αναφορικά με το κατά πόσο τα πεδία του σεξουαλικού

προσανατολισμού, της ταυτότητας και των χαρακτηριστικών φύλου συμπεριλαμβάνονται ως πεδία προστασίας από τις διακρίσεις.

Συγκεκριμένα μελετήθηκαν οι εξής κώδικες:

1. Ο κώδικας δεοντολογίας των ψυχολόγων (Ν. 2344/2019)
2. Ο κώδικας δεοντολογίας των κοινωνικών λειτουργών (ΣΚΛΕ, χ.χ)
3. Ο κώδικας ιατρικής δεοντολογίας (Ν. 3418/2005)
4. Ο κώδικας δεοντολογίας των αστυνομικών (ΠΔ. 254/2004)
5. Ο κώδικας δεοντολογίας των ειδικών παιδαγωγών (Καδέρογλου και συν., χ.χ)
6. Ο δημοσιοϋπαλληλικός κώδικας (Ν. 3528/2007)
7. Ο κώδικας ηθικής και δεοντολογίας των υπαλλήλων του Υπουργείου Οικονομικών (Ομάδα καταπολέμησης διαφθοράς, 2013)
8. Ο κώδικας των δικαστικών υπαλλήλων (Ν.2815/2000)
9. Ο κώδικας νοσηλευτικής δεοντολογίας (ΠΔ. 216/2001)
10. Ο κώδικας των δικαστικών επιμελητών (Ν.2318/1995)
11. Ο κώδικας του δικαστικού σώματος των ενόπλων δυνάμεων (Ν. 2304/1995)

Από τους προαναφερθέντες κώδικες δεοντολογίας, σαφή αναφορά στα ζητήματα σεξουαλικού προσανατολισμού περιλάμβαναν ο κώδικας δεοντολογίας των κοινωνικών λειτουργών, των αστυνομικών, ο κώδικας ιατρικής δεοντολογίας και ο κώδικας ηθικής και δεοντολογίας των υπαλλήλων του Υπουργείου Οικονομικών.

Η ταυτότητα και τα χαρακτηριστικά φύλου δεν περιλαμβάνονταν σαφώς ως πεδίο προστασίας από τις διακρίσεις σε κανέναν από τους παραπάνω κώδικες δεοντολογίας.

Οι κώδικες δεοντολογίας των ψυχολόγων, των νοσηλευτών και των δικαστικών υπαλλήλων, και ο δημοσιοϋπαλληλικός κώδικας δεοντολογίας περιλάμβαναν διατάξεις αναφορικά με την υποχρέωση των επαγγελματιών να ακολουθούν τις αρχές της ίσης μεταχείρισης, χωρίς ωστόσο να κάνουν σαφή αναφορά στο σεξουαλικό προσανατολισμό, την ταυτότητα ή τα χαρακτηριστικά φύλου.

3.6 ΚΑΛΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ

Στο πλαίσιο της έρευνας καταγράφηκαν πρωτοβουλίες και δράσεις οι οποίες στόχευαν στην αύξηση της γνώσης επαγγελματιών σχετικά με τις ΛΟΑΤΚΙ+ ταυτότητες και την παροχή συμπεριληπτικών υπηρεσιών σε ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα, αλλά και την καταπολέμηση των εγκλημάτων μίσους και των διακρίσεων στη βάση του σεξουαλικού προσανατολισμού, της ταυτότητας φύλου και των χαρακτηριστικών φύλων. Στην πλειοψηφία τους, οι δράσεις αυτές υλοποιήθηκαν από ΛΟΑΤΚΙ+ οργανώσεις, φορείς που εξειδικεύονται σε ΛΟΑΤΚΙ+ ζητήματα, και οργανώσεις που δραστηριοποιούνται ευρύτερα στο πεδίο των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Παρατίθενται παρακάτω ενδεικτικά ορισμένες από τις δράσεις, τις πρωτοβουλίες και τα προγράμματα που καταγράφηκαν.

3.6.1 Ενημέρωση και ευαισθητοποίηση επαγγελματιών σχετικά με ΛΟΑΤΚΙ+ ζητήματα

Τα τελευταία χρόνια έχει υλοποιηθεί ένας σημαντικός αριθμός επιμορφωτικών δράσεων σχετικά με ζητήματα σεξουαλικού προσανατολισμού, ταυτότητας και χαρακτηριστικών φύλου, οι οποίες απευθύνονται σε εκπαιδευτικούς.

Στο διάστημα 2018-2019, η Γραμμή Ψυχολογικής Στήριξης 11528-Δίπλα σου πραγματοποίησε, σε συνεργασία με την Υπεύθυνη Αγωγής Υγείας της Διεύθυνσης Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Α' Αθήνας, [βιωματικά εργαστήρια](#)⁵ σε σχολεία της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης για θέματα έμφυλων ταυτοτήτων, με την αιγίδα του Υπουργείου Παιδείας, καθώς και το διήμερο εκπαιδευτικό σεμινάριο "[Μετά τις 'έμφυλες ταυτότητες': Θέματα σεξουαλικού προσανατολισμού & ταυτότητας φύλου στην εκπαίδευση – Εργαλεία για εκπαιδευτικούς](#)"⁶.

Ένα ακόμη έργο το οποίο στόχευε στην πρόληψη και καταπολέμηση του ομοφοβικού, αμφιφοβικού και τρανσφοβικού σχολικού εκφοβισμού ήταν το έργο [HOMBAT](#)⁷, το οποίο υλοποιήθηκε στην Ελλάδα από το ΚΜΟΠ. Στα πλαίσια του προγράμματος δημιουργήθηκε επιμορφωτικό υλικό για εκπαιδευτικούς για την αντιμετώπιση της εκφοβιστικής συμπεριφοράς στο σχολικό περιβάλλον και πραγματοποιήθηκαν εργαστήρια για την αλλαγή αντιλήψεων

⁵ <https://11528.gr/7427-2/>

⁶ <https://11528.gr/i-symmetochi-toy-kosmoy-mas-gemizei-aisiodoxia/>

⁷ <https://www.hombat.eu/>

υπεύθυνων για διακρίσεις λόγω σεξουαλικής πολυμορφίας, με την ανάπτυξη και εφαρμογή ενός εθνικού σχεδίου δράσης για την καταπολέμηση του ομοφοβικού και τρανσφοβικού εκφοβισμού.

Στην ευαισθητοποίηση επαγγελματιών που εργάζονται στον τομέα της εκπαίδευσης για θέματα έμφυλης ισότητας, συμπεριλαμβανομένων των ΛΟΑΤΚΙ+ ταυτοτήτων, στοχεύει και το πρόγραμμα [Gender Equality Matters](#)⁸, με τη χρήση μιας online πλατφόρμας. Το εκπαιδευτικό υλικό είναι σχεδιασμένο από το Πανεπιστήμιο του Δουβλίνου και προσαρμόστηκε από το ΚΜΟΠ σε συνεργασία με το Πολύχρωμο Σχολείο, και έχει λάβει την έγκριση του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής (αρ. πρ. Φ.2.1/ΠΜ/17728/Δ7/06-02-2020).

Αναφορικά με την εκπαίδευση επαγγελματιών ψυχικής υγείας είναι σημαντικό να αναφέρουμε την εισαγωγή, για πρώτη φορά σε προπτυχιακό επίπεδο, μαθημάτων επιλογής που καλύπτουν αποκλειστικά ζητήματα σεξουαλικού προσανατολισμού, ταυτότητας και χαρακτηριστικών φύλου και την παροχή υπηρεσιών σε ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα σε δύο πανεπιστημιακά τμήματα: στο [τμήμα Κοινωνικής Εργασίας του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής](#)⁹ και στο [τμήμα Ψυχολογίας του Παντείου Πανεπιστημίου](#)¹⁰.

Ακόμη, το 2019 πραγματοποιήθηκε από το Orlando LGBT+ το πρώτο διεπιστημονικό, [εκπαιδευτικό πρόγραμμα](#)¹¹ για επαγγελματίες ψυχικής υγείας, με αντικείμενο την παροχή υπηρεσιών σε ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα.

Τέλος, το πρόγραμμα [PARADISO](#)¹² (2018-2019) είχε στόχο την ευαισθητοποίηση και επιμόρφωση επαγγελματιών που εργάζονται στο χώρο της υγείας και της ψυχικής υγείας γύρω από τις ΛΟΑΤΚΙ+ ταυτότητες και την παροχή συμπεριληπτικών υπηρεσιών, μέσα από τη δημιουργία ενημερωτικού υλικού και την υλοποίηση 12 εκπαιδεύσεων σε όλη την Ελλάδα, οι οποίες είχαν λάβει την αιγίδα του Υπουργείου Υγείας. Στο πρόγραμμα συμμετείχε η Εθνική

⁸ <https://www.genderequalitymatters.eu/>

⁹ <https://orlandolgbt.gr/emfyles-tautotites-kai-seksoualikos-prosanatolismos/>

¹⁰ <https://orlandolgbt.gr/entaxi-akadimaikoy-mathimatos-gia-loatki-zitimata-sto-tmima-psychologias-toy-panteiou-panepistimioy/>

¹¹ <https://orlandolgbt.gr/etisio-ekpaideytiko-programma-stis-v/>

¹² <https://www.facebook.com/paradisoprojecteu>

Σχολή Δημόσιας Υγείας, ο Σύλλογος Επιστημόνων Μαιών-Μαιευτών Αθήνας, η ΟΛΚΕ, η PRAKSIS, η ΕΠΑΨΥ και το τμήμα Νοσηλευτικής του ΕΚΠΑ.

3.6.2 Καταπολέμηση διακρίσεων και εγκλημάτων μίσους κατά ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων

Καταγράφοντας τις πρωτοβουλίες με στόχο την καταπολέμηση της ρατσιστικής βίας και την καταγραφή των εγκλημάτων μίσους δε θα μπορούσε να παραληφθεί η δράση του [Δικτύου Καταγραφής Περιστατικών Ρατσιστικής Βίας¹³](#). Το Δίκτυο δημιουργήθηκε το 2011 και συντονίζεται από την Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου και την Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους πρόσφυγες. Στο Δίκτυο συμμετέχουν 42 οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών οι οποίες δραστηριοποιούνται σε διάφορους τομείς των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και έρχονται σε επαφή με ή/και προσφέρουν υποστηρικτικές υπηρεσίες σε ομάδες που στοχοποιούνται σε ρατσιστικές επιθέσεις (π.χ. πρόσφυγες/-ισσες, μετανάστες/-ριες, ΛΟΑΤΚΙ άτομα, κ.α.), καθώς και δύο φορείς ως παρατηρητές. Στόχος του Δικτύου είναι η κάλυψη των κενών στην καταγραφή των ρατσιστικών εγκλημάτων, μέσα από τη συστηματική συλλογή των περιστατικών που καταγράφουν οι οργανώσεις, αλλά και η δημιουργία συστάσεων πολιτικής για τη βελτίωση της προστασίας των δικαιωμάτων των θυμάτων και την καταπολέμηση της ρατσιστικής βίας.

Η σημαντική αύξηση των περιστατικών ρατσιστικής βίας τα τελευταία χρόνια, ειδικότερα σε αυτά στα οποία στοχοποιήθηκαν ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα, ανέδειξε και την ανάγκη για την ύπαρξη εξειδικευμένων υπηρεσιών για την υποστήριξη των θυμάτων. Μέσα στα τελευταία χρόνια σχεδιάστηκαν και υλοποιήθηκαν προγράμματα τα οποία είχαν στόχο την συστηματική και πλήρη υποστήριξη των θυμάτων ρατσιστικής βίας (συμπεριλαμβανομένων των ομο-, αμφι-, τρανσφοβικών περιστατικών βίας).

Το πρώτο πρόγραμμα το οποίο αφορούσε την καταγραφή περιστατικών βίας και διακρίσεων κατά ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων είναι το [Πες το σ' εμάς¹⁴](#) το οποίο ξεκίνησε να υλοποιεί η Colour Youth το 2014, και συνεχίζει να λειτουργεί έως και σήμερα. Στο πλαίσιο των παρεχόμενων υπηρεσιών συμπεριλαμβάνονται η καταγραφή περιστατικών διακρίσεων και βίας κατά ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων, η παροχή νομικής και ψυχολογικής υποστήριξης, ενώ μέσα στο διάστημα της λειτουργίας του προγράμματος έχει δημιουργηθεί ένας σημαντικός αριθμός ενημερωτικών πηγών για

¹³ <http://rvrn.org/>

¹⁴ <http://pestosemas.gr/>

επαγγελματίες και έχουν πραγματοποιηθεί πολλές ενημερωτικές δράσεις απευθυνόμενες σε επαγγελματίες, ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα αλλά και το ευρύ κοινό, σχετικά με το φαινόμενο της ομοφοβικής, αμφιφοβικής και τρανσφοβικής βίας.

Ένα άλλο πρόγραμμα το οποίο αφορούσε επίσης την καταγραφή ρατσιστικών εγκλημάτων και την παροχή υποστηρικτικών υπηρεσιών σε θύματα εγκλημάτων μίσους, ήταν το πρόγραμμα «Υποστηρικτικές, Συνοδευτικές και Νομικές Υπηρεσίες Σε Θύματα Εγκλημάτων Μίσους», το οποίο υλοποιήθηκε από την Ελληνική Ένωση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου το διάστημα 2014 – 2016. Στο πρόγραμμα συμμετείχαν επίσης η Colour Youth (η οποία ήταν υπεύθυνη για τα περιστατικά κατά ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων), το Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες, το Ελληνικό Φόρουμ Προσφύγων, η ΜΕΤΑδραση, οι Γιατροί του Κόσμου και το Κέντρο Ημέρας ΒΑΒΕΛ. Μέσω αυτού του προγράμματος οι φορείς παρείχαν στα θύματα εγκλημάτων μίσους νομική στήριξη και συνοδεία σε υπηρεσίες, πρωτοβάθμια ιατρική περίθαλψη, ψυχοκοινωνική υποστήριξη και νομική εκπροσώπηση.

Παράλληλα, εκτός από την άμεση παροχή υπηρεσιών στα θύματα εγκλημάτων μίσους, έχουν πραγματοποιηθεί εκπαιδευτικές και ενημερωτικές δράσεις οι οποίες απευθύνονται σε επαγγελματίες που παρέχουν υπηρεσίες σε θύματα περιστατικών βίας, με στόχο την ανάπτυξη των δεξιοτήτων τους και τη βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών.

Το καλοκαίρι του 2019 το τμήμα Σεξουαλικού Προσανατολισμού και Ταυτότητας Φύλου (SOGI unit) και το τμήμα Εκπαίδευσης στα Ανθρώπινα Δικαιώματα για Νομικούς Επαγγελματίες (HELP unit) του Συμβουλίου της Ευρώπης διοργάνωσαν σε συνεργασία με την Εθνική Σχολή Δικαστών και την Σχολή Μετεκπαίδευσης και Επιμόρφωσης της Ελληνικής Αστυνομίας [δύο εκπαιδευτικά σεμινάρια](#)¹⁵ για την καταπολέμηση των διακρίσεων και των εγκλημάτων μίσους κατά ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων τα οποία απευθύνονταν σε αστυνομικούς, δικαστές και εισαγγελείς.

Το [Come Forward](#)¹⁶ ήταν ένα πρόγραμμα το οποίο υλοποιήθηκε από το 2016 έως και το 2018 και είχε στόχο την ενίσχυση της καταγραφής εγκλημάτων μίσους και της βελτίωσης των παρεχόμενων υπηρεσιών προς τα θύματα, μέσω της ανάπτυξης των δεξιοτήτων των επαγγελματιών, φορέων και υπηρεσιών που βρίσκονται στην πρώτη γραμμή, αλλά και την

¹⁵ <https://www.coe.int/en/web/sogi/-/policing-hate-crime-against-lgbt-persons-greece-delivers-first-two-trainings>

¹⁶ <http://lgbthatecrime.eu/>

ενδυνάμωση και ενημέρωση των ίδιων των ατόμων αναφορικά με τη σχετική νομοθεσία και τις διαδικασίες καταγραφής. Στο πρόγραμμα συμμετείχαν 22 φορείς από 10 Ευρωπαϊκές χώρες. Στην Ελλάδα υλοποιήθηκε από την Colour Youth και την PRAKSIS.

Πιο πρόσφατα, στα πλαίσια του προγράμματος [Look Wide¹⁷](https://lookwide.kmop.gr/), το οποίο υλοποιήθηκε στην Ελλάδα από το ΚΜΟΠ σε συνεργασία με το Orlando LGBT+, πραγματοποιήθηκε εκπαιδευτικό σεμινάριο για επαγγελματίες υγείας και ψυχικής υγείας, παρόχους υπηρεσιών ψυχοκοινωνικής και νομικής υποστήριξης, εργαζόμενους/ες σε ΜΚΟ και δημόσιους φορείς που υποδέχονται ή/και υποστηρίζουν ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα ή/και επιζώντες και επιζώσες έμφυλης βίας, ενώ επίσης δημιουργήθηκε ένας οδηγός με κατευθυντήριες οδηγίες για επαγγελματίες.

¹⁷ <https://lookwide.kmop.gr/>

4. Ευρήματα διαδικτυακής έρευνας

Στο κεφάλαιο αυτό παρουσιάζονται συνοπτικά τα κύρια ευρήματα της διαδικτυακής έρευνας σε ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα και επαγγελματίες αναφορικά με την αντίληψη τους για τις δημόσιες υπηρεσίες και την καθημερινή τους εμπειρία, την καταγγελία περιστατικών βίας και διακρίσεων, τις στάσεις και τις αντιλήψεις των επαγγελματιών καθώς και τις ανάγκες επιμόρφωσης των επαγγελματιών.

4.1 ΓΕΝΙΚΗ ΑΝΤΙΛΗΨΗ ΛΟΑΤΚΙ+ ΑΤΟΜΩΝ ΚΑΙ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΩΝ ΓΙΑ ΤΙΣ ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ

Μέσα από μια ομάδα 16 ερωτήσεων η οποία ήταν κοινή για τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα και τους επαγγελματίες, στόχος ήταν να καταγραφούν οι αντιλήψεις των δύο ομάδων για την πρόσβαση που έχουν τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα στις υπηρεσίες και τους φορείς του δημόσιου τομέα, και να αναδειχθούν πιθανές διαφοροποιήσεις. Για τη σύγκριση των αντιλήψεων των επαγγελματιών στο δημόσιο τομέα και των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων αξιοποιήθηκε η ανάλυση t-test για ανεξάρτητα δείγματα (βλ. Παράρτημα). Οι ερωτήσεις απαντήθηκαν με πενταβάθμια κλίμακα Likert (όπου 1=Συμφωνώ απόλυτα, 5=Διαφωνώ απόλυτα). Κατά την ανάλυση αναστράφηκαν οι κλίμακες των ερωτήσεων 2, 6, 9, 10, 11, 13, 14 και 15 (5=διαφωνώ απόλυτα, 1=συμφωνώ απόλυτα).

Τα αποτελέσματα του κριτηρίου Levene έδειξαν ότι οι τιμές της σημαντικότητας του ελέγχου ήταν στατιστικώς σημαντικές ($p < .05$) για τις ερωτήσεις 6, 7, 9, 10, 11 και 14 (βλ. πίνακα 2). Επομένως για τις ερωτήσεις αυτές οι διακυμάνσεις των αποτελεσμάτων εκλήφθησαν ως άνισες. Ύστερα από ανάλυση των αποτελεσμάτων της δεύτερης γραμμής (equal variances not assumed) προέκυψε ότι και στις έξι αυτές ερωτήσεις οι μέσοι όροι των επαγγελματιών και των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων παρουσιάζουν στατιστικά σημαντική διαφοροποίηση ($p < 0.05$).

Πιο συγκεκριμένα τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα φαίνεται να συμφωνούν περισσότερο με την ύπαρξη διαδικαστικών κενών που δυσκολεύουν την εξυπηρέτηση ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων από δημόσιους φορείς/υπηρεσίες ($M=4.02$, $SD=.901$) σε σχέση με τους/τις επαγγελματίες ($M=3.73$, $SD=1.016$). Τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα φαίνεται ακόμη πως, σε σχέση με τους/τις επαγγελματίες, θεωρούν πιο πιθανό τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα να δέχονται κατά την επίσκεψη τους σε δημόσιες υπηρεσίες πειράγματα ή αστεία (ΛΟΑΤΚΙ+ $M=4.21$, $SD=.735$ / Επαγ. $M=3.57$, $SD=1.096$), ειρωνικά σχόλια ή βλέμματα (ΛΟΑΤΚΙ+ $M=4.41$, $SD=.761$ / Επαγ. $M=3.77$, $SD=1.027$) ή σωματική βία (ΛΟΑΤΚΙ+ $M=2.93$, $SD=1.075$ / Επαγ. $M=2.29$, $SD=.914$) από το προσωπικό των υπηρεσιών. Πιο πιθανό θεώρησαν, επίσης, το να δεχτούν ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα προσβολές ή

εξύβριση από άλλα παρευρισκόμενα άτομα και το προσωπικό να μην παρέμβει (ΛΟΑΤΚΙ+ $M=4.10$, $SD=.849$ / Επαγ. $M=3.43$, $SD=1.030$). Τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα φαίνεται, ακόμη, πως αξιολόγησαν το δημόσιο σύστημα ως λιγότερο ουδέτερο σε σχέση με τους/τις επαγγελματίες (ΛΟΑΤΚΙ+ $M=4.42$, $SD=.798$ / Επαγ. $M=3.75$, $std=1.196$).

Στις υπόλοιπες ερωτήσεις (1-5, 8, 12, 13, 15, 16) δεν υπήρξε στατιστική σημαντικότητα του ελέγχου Levene ($p>0.05$), επομένως οι διακυμάνσεις των αποτελεσμάτων εκλήφθησαν ως ίσες. Από την ανάλυση των αποτελεσμάτων της πρώτης γραμμής (equal variances assumed) προέκυψε ότι οι μέσοι όροι των επαγγελματιών και των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων παρουσιάζουν στατιστικά σημαντική διαφοροποίηση ($p<0.05$) για τις ερωτήσεις 3, 4, 8, 12, 13, 15, και 16.

Συγκεκριμένα, τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα δήλωσαν πως διαφωνούν σε μεγαλύτερο βαθμό για το ότι τα άτομα προστατεύονται από διακρίσεις (ΛΟΑΤΚΙ+ $M=3.18$, $SD=1.165$ / Επαγ. $M=2.60$, $SD=1.098$) και βία (ΛΟΑΤΚΙ+ $M=3.20$, $SD=1.204$ / Επαγ. $M=2.64$, $SDS=1.185$) κατά την παροχή υπηρεσιών, λόγω σεξουαλικού προσανατολισμού, ταυτότητας φύλου και χαρακτηριστικών φύλου βάσει της νομοθεσίας, σε σχέση με τους/τις επαγγελματίες. Οι επαγγελματίες θεώρησαν λιγότερο πιθανό το να δεχτούν τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα προσβολές ή εξύβριση (ΛΟΑΤΚΙ+ $M=3.61$, $SD=.955$ / Επαγ. $M=2.93$, $SD=1.022$) λόγω της ταυτότητας τους από το προσωπικό των υπηρεσιών, καθώς και το να δεχτούν σωματική βία από άλλα παρευρισκόμενα άτομα και οι υπάλληλοι της υπηρεσίας να μην παρέμβουν (ΛΟΑΤΚΙ+ $MS=3.49$, $SD=1.022$ / Επαγ. $M=2.68$, $SD=.987$).

Τέλος, τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα συμφωνούν λιγότερο πως τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα έχουν ίση πρόσβαση στους δημόσιους φορείς/υπηρεσίες με τα άτομα που δεν είναι ΛΟΑΤΚΙ+ (ΛΟΑΤΚΙ+ $M=3.73$, $SD=1.086$ / Επαγ. $M=3.06$, $SD=1.127$), πως θα εξυπηρετηθούν όπως τα άτομα που δεν έχουν ΛΟΑΤΚΙ+ ταυτότητα (ΛΟΑΤΚΙ+ $M=3.46$, $SD=.974$ / Επαγ. $M=2.86$, $SD=.983$) και πως δε θα αντιμετωπίσουν ενόχληση από το προσωπικό, κατά την επίσκεψή τους στους δημόσιους φορείς/υπηρεσίες (ΛΟΑΤΚΙ+ $M=3.73$, $SD=.851$ / Επαγ. $MS=3.14$, $SDS=1.039$).

#	Ερώτηση
1	Το προσωπικό είναι κατάλληλα ενημερωμένο και καταρτισμένο από τους φορείς/υπηρεσίες, ώστε να εξυπηρετήσει ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα
2	Το προσωπικό νιώθει αμηχανία κατά την εξυπηρέτηση ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων.
3	Τα άτομα προστατεύονται, βάσει της νομοθεσίας, από τις διακρίσεις κατά την παροχή υπηρεσιών, λόγω σεξουαλικού προσανατολισμού, ταυτότητας φύλου και χαρακτηριστικών φύλου.
4	Τα άτομα προστατεύονται, βάσει της νομοθεσίας, από την σωματική και λεκτική βία, λόγω σεξουαλικού προσανατολισμού, ταυτότητας φύλου και χαρακτηριστικών φύλου
5	Οι δημόσιοι φορείς/υπηρεσίες διαθέτουν ειδικά πρωτόκολλα για τη διαχείριση περιστατικών διάκρισης (π.χ. άρνηση υπηρεσιών, μη ισότιμη μεταχείριση) λόγω σεξουαλικού προσανατολισμού, ταυτότητας ή/και χαρακτηριστικών φύλου.
6	Υπάρχουν διαδικαστικά κενά που δυσκολεύουν την εξυπηρέτηση ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων από δημόσιους φορείς/υπηρεσίες (π.χ. ελλείψεις στα συστήματα καταγραφής στοιχείων).
7	Το δημόσιο σύστημα είναι ουδέτερο και δε φέρει προκαταλήψεις για κανέναν άνθρωπο.
8	Τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα έχουν ίση πρόσβαση στους δημόσιους φορείς/υπηρεσίες με τα άτομα που δεν είναι ΛΟΑΤΚΙ+.
9	Κατά την επίσκεψη τους στους δημόσιους φορείς/υπηρεσίες, τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα υπάρχει πιθανότητα να δεχτούν πειράγματα ή αστεία από το προσωπικό, για το σεξουαλικό προσανατολισμό ή/και την ταυτότητα φύλου τους.
10	Κατά την επίσκεψη τους στους δημόσιους φορείς/υπηρεσίες, τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα υπάρχει πιθανότητα να δεχτούν ειρωνικά σχόλια ή βλέμματα από το προσωπικό, για το σεξουαλικό προσανατολισμό ή/και την ταυτότητα φύλου τους.

11	Κατά την επίσκεψη τους στους δημόσιους φορείς/υπηρεσίες, τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα υπάρχει πιθανότητα να δεχθούν προσβολές ή εξύβριση από άλλα παρευρισκόμενα άτομα, λόγω του σεξουαλικού προσανατολισμού ή/και της ταυτότητας φύλου τους, και το προσωπικό της υπηρεσίας να μην παρέμβει.
12	Τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα θα εξυπηρετηθούν όπως τα άτομα που δεν έχουν ΛΟΑΤΚΙ+ ταυτότητα στους δημόσιους φορείς/υπηρεσίες.
13	Κατά την επίσκεψή τους στους δημόσιους φορείς/υπηρεσίες, τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα μπορεί να δεχθούν προσβολές ή εξύβριση από το προσωπικό, λόγω του σεξουαλικού προσανατολισμού ή/και της ταυτότητας φύλου τους.
14	Κατά την επίσκεψή τους στους δημόσιους φορείς/υπηρεσίες, τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα μπορεί να δεχθούν σωματική βία από το προσωπικό, λόγω του σεξουαλικού προσανατολισμού ή/και της ταυτότητας φύλου τους.
15	Κατά την επίσκεψή τους στους δημόσιους φορείς/υπηρεσίες, τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα μπορεί να δεχθούν σωματική βία από άλλα παρευρισκόμενα άτομα και οι υπάλληλοι της υπηρεσίας να μην παρέμβουν.
16	Τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα δε θα αντιμετωπίσουν καμία ενόχληση από το προσωπικό, κατά την επίσκεψή τους στους δημόσιους φορείς/υπηρεσίες.

Πίνακας 2. Οι ερωτήσεις της ομάδας για την γενική αντίληψη για τις δημόσιες υπηρεσίες

Από τα αποτελέσματα των αναλύσεων φαίνεται πως υπάρχει σημαντική διαφορά στον τρόπο με τον οποίο αντιλαμβάνονται τις δημόσιες υπηρεσίες τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα και οι επαγγελματίες, με τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα να αξιολογούν τις υπηρεσίες ως λιγότερο ασφαλείς και ουδέτερες σε σχέση με τους/τις επαγγελματίες.

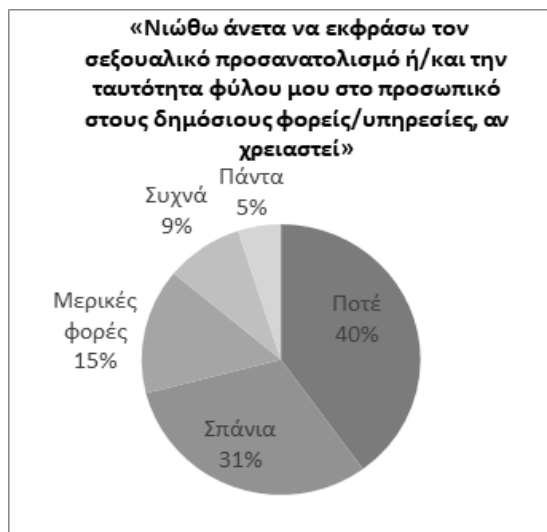
4.2 Η ΕΜΠΕΙΡΙΑ ΤΩΝ ΛΟΑΤΚΙ+ ΑΤΟΜΩΝ

Τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα φαίνεται πως σε μεγάλο βαθμό παραμένουν αόρατα για τις δημόσιες υπηρεσίες, με τη συντριπτική πλειοψηφία των συμμετεχόντων/-ουσών (77%) να δηλώνει πως το προσωπικό των υπηρεσιών υποθέτει συχνά ή πάντα πως είναι cis και ετεροφυλόφιλα. Ακόμη, η

συντριπτική πλειοψηφία (88%) πιστεύει πως δεν έχουν δοθεί καθόλου ή έχουν δοθεί σε μικρό βαθμό οδηγίες για τις εξειδικευμένες ανάγκες των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων στις δημόσιες υπηρεσίες, και το 75% νιώθει ότι οι δημόσιοι φορείς δεν είναι καθόλου ή είναι λίγο ενημερωμένοι για τις πρόσφατες θεσμικές αλλαγές που αφορούν τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα.

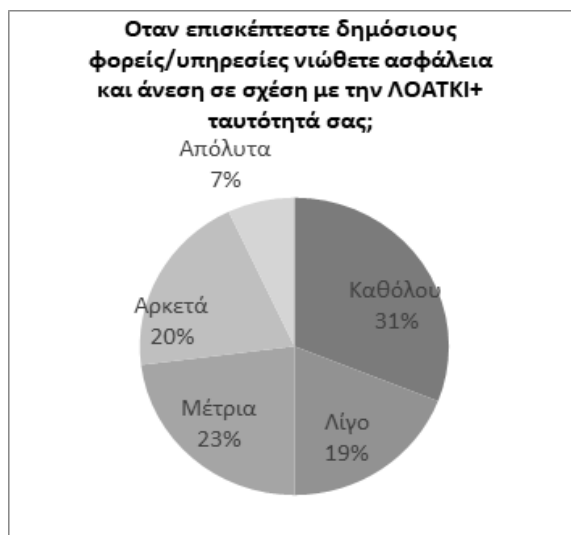
Αναφορικά με την γενικότερη εμπειρία από το δημόσιο τομέα, 1 στα 2 άτομα (50%) δήλωσε πως ως ΛΟΑΤΚΙ+ άτομο αισθάνεται καθόλου ή λίγη ασφάλεια και άνεση κατά την επίσκεψή του σε δημόσιους φορείς. Η πλειοψηφία των ΛΟΑΤΚΙ+ συμμετεχόντων ατόμων αναφέρει, επίσης, πως δεν αισθάνεται άνετα να εκφράσει τον σεξουαλικό προσανατολισμό ή/και την ταυτότητα φύλου του στο προσωπικό των δημόσιων φορέων/υπηρεσιών, σε περιπτώσεις όπου αυτό χρειάζεται. Συγκεκριμένα, 40% δεν αισθάνεται ποτέ άνετα και 33% αισθάνεται σπάνια άνετα να μοιραστεί τη ΛΟΑΤΚΙ+ ταυτότητα του με επαγγελματίες στο δημόσιο τομέα. Στις περιπτώσεις μάλιστα όπου τα άτομα χρειάζεται να μοιραστούν τη ΛΟΑΤΚΙ+ ταυτότητα τους, 58% αναφέρει πως δεν δέχεται ποτέ ή δέχεται σπάνια θετική αντιμετώπιση από τους/τις υπαλλήλους, ενώ μόνο το 9% δηλώνει πως η αντιμετώπιση που έχει είναι συχνά ή πάντα θετική.

Ακόμη, τα περισσότερα άτομα αισθάνονται άγχος ή αμηχανία πριν επισκεφθούν δημόσιους φορείς λόγω της ΛΟΑΤΚΙ+ ταυτότητάς τους, με 18% να αναφέρει ότι αυτό συμβαίνει πάντα, 19% συχνά και 21% μερικές φορές, ενώ 1 στα 5 (19%) άτομα δηλώνει πως αποφεύγει συχνά ή πάντα να επισκεφτεί δημόσιους φορείς, ακόμα και σε περιπτώσεις που είναι αναγκαίο, λόγω της ανησυχίας που έχει για την αντιμετώπιση που θα λάβει από το προσωπικό ως ΛΟΑΤΚΙ+ άτομο.

Γράφημα 5: Απαντήσεις των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων στην ερώτηση «Νιώθω άνετα να εκφράσω τον σεξουαλικό προσανατολισμό ή/και την ταυτότητα φύλου μου στο προσωπικό στους δημόσιους φορείς/υπηρεσίες, αν χρειαστεί».

Αναφορικά με την χρήση του ονόματος και των αντωνυμιών, το 22% δήλωσε πως οι υπάλληλοι στις δημόσιες υπηρεσίες χρησιμοποιούν σπάνια ή ποτέ το όνομα και τις αντωνυμίες με τις οποίες τους συστήνονται τα άτομα, και 10% ανέφερε πως τις χρησιμοποιούν μερικές φορές.

Γράφημα 6: Απαντήσεις των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων στην ερώτηση «Όταν επισκέπτεστε δημόσιους φορείς/υπηρεσίες αισθάνεστε ασφάλεια και άνεση σε σχέση με την ΛΟΑΤΚΙ+ ταυτότητά σας;»

Όσον αφορά στις εμπειρίες άμεσων και έμμεσων διακρίσεων, και περιστατικών βίας, 13% δέχεται συχνά ή πάντα ειρωνικά σχόλια ή «αστεία» για τη ΛΟΑΤΚΙ+ ταυτότητα του από το προσωπικό δημόσιων φορέων, με το 23% να αναφέρει πως ακούει αντίστοιχα σχόλια για το σεξουαλικό προσανατολισμό ή/και την ταυτότητα φύλου άλλων ατόμων συχνά ή πάντα. Επιπλέον 1 στα 10 (10%) άτομα δήλωσε πως δέχεται διακριτική μεταχείριση στις δημόσιες υπηρεσίες λόγω του σεξουαλικού προσανατολισμού ή/και της ταυτότητας φύλου του συχνά ή πάντα, και 17% μερικές φορές. Περίπου 1 στα 3 ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα έχει δεχτεί προσβολές ή εξύβριση λόγω του σεξουαλικού προσανατολισμού ή/και της ταυτότητας φύλου του από επαγγελματίες στο δημόσιο τομέα έστω και μια φορά, με το 6% να αναφέρει πως γίνεται αποδέκτης λεκτικής βίας από δημοσίους υπαλλήλους συχνά ή πάντα. Τα ποσοστά των ατόμων που δήλωσαν ότι έχουν δεχτεί σωματική βία από το προσωπικό δημόσιων υπηρεσιών ήταν σημαντικά χαμηλότερα, ωστόσο δεν έλειπαν από τις αναφορές των ατόμων, καθώς το 11% δήλωσε ότι έχει δεχτεί σωματική βία λόγω της ΛΟΑΤΚΙ+ ταυτότητάς του έστω και μια φορά ενώ 1% ανέφερε όπως αυτό γίνεται πάντα.

Μόνο το 7% δήλωσε πως έχει αναφέρει κάποιο περιστατικό διάκρισης ή βίας σε δημόσιο φορέα. Από τους κύριους λόγους που ανέφεραν τα άτομα ότι λειτούργησαν αποτρεπτικά για την αναφορά του περιστατικού ήταν η αίσθηση πως δεν θα άλλαζε κάτι.

«Ξέρω που ζω»

«Η αστυνομία δεν ασχολείται αλλά ενισχύει την Αντί-ΛΟΑΤΚΙ+ λογική»

«Δεν θα έβρισκα το δίκιο μου»

«Οι καταγγελίες απέναντι σε δημόσιους υπαλλήλους είναι μια τρύπα στο νερό, διότι δεν υπάρχουν κυρώσεις και θάβονται οι καταγγελίες»

Άλλοι λόγοι που αναφέρθηκε ότι λειτούργησαν αποτρεπτικά ήταν ο φόβος περαιτέρω στοχοποίησης και το γεγονός ότι η καταγγελία είναι μια ψυχοφθόρος διαδικασία.

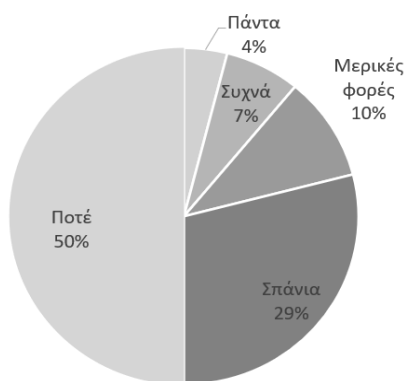
«Αν εκκινήσω μια τέτοια αναφορά, το ψυχολογικό κόστος θα είναι πολύ μεγαλύτερο απ' ό,τι να "καταπιώ" την ψυχολογική επίδραση της στιγμής»

Η πλειοψηφία των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων που απάντησε ότι έχει αναφέρει κάποιο περιστατικό διάκρισης ή βίας που βίωσε, δήλωσε ότι το ανέφερε σε φορείς που δεν δέχονται καταγγελίες ή σε άλλα μη αρμόδια πλαίσια, όπως γραμμές υποστήριξης, φίλους ή στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης.

Εκτός από την γενικότερη εμπειρία τους από τις δημόσιες υπηρεσίες, τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα ερωτήθηκαν για την εμπειρία τους από υπηρεσίες σε εξειδικευμένους τομείς, όπως η αστυνομία, οι υπηρεσίες υγείας και ψυχικής υγείας, και η εκπαίδευση.

Η εμπειρία των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων από την επαφή τους με τις αστυνομικές αρχές φαίνεται να είναι η λιγότερο θετική, σε σχέση με άλλες υπηρεσίες. Συγκεκριμένα 1 στα 2 άτομα (50%) δηλώνει πως δεν αισθάνεται ποτέ ασφάλεια να απευθυνθεί στην αστυνομία και 1 στα 3 (29%) σπάνια.

Νιώθω ασφάλεια ως ΛΟΑΤΚΙ+ άτομο να απευθυνθώ στην αστυνομία

Γράφημα 7: Απαντήσεις των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων στην ερώτηση “Νιώθω ασφάλεια ως ΛΟΑΤΚΙ+ άτομο να απευθυνθώ στην αστυνομία”

Το 8% αναφέρει ότι συχνά ή πάντα αστυνομικοί αρνούνται να καταγράψουν περιστατικά βίας ή διάκρισης λόγω σεξουαλικού προσανατολισμού ή/και ταυτότητας φύλου, και άλλο ένα 8% ότι αυτό συμβαίνει μερικές φορές. Ακόμη, 13% αναφέρει ότι συχνά ή πάντα αστυνομικοί προσπαθούν να αποθαρρύνουν καταγγελίες περιστατικών βίας ή διάκρισης λόγω σεξουαλικού προσανατολισμού ή/και ταυτότητας φύλου.

Στην ερώτηση σχετικά με το αν έχουν δεχτεί ειρωνικά σχόλια, προσβολές ή εξύβριση από αστυνομικούς, κατά την επίσκεψη σε αστυνομικό τμήμα ή σε άλλο πλαίσιο, 14% απάντησε πως αυτό συμβαίνει συχνά ή πάντα και 13% μερικές φορές. Τέλος, αν και το 85% δεν έχει δεχτεί σωματική βία από αστυνομικούς κατά την επίσκεψη σε αστυνομικό τμήμα ή σε άλλο πλαίσιο, ένα 4% αναφέρει ότι αυτό συμβαίνει συχνά ή πάντα.

Σχετικά με την εμπειρία τους από τις υπηρεσίες υγείας η πλειοψηφία των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων δήλωσε πως ποτέ (23%) ή σπάνια (25%) αισθάνεται άνετα να μιλήσει στους/στις επαγγελματίες υγείας για τον σεξουαλικό προσανατολισμό ή/και την ταυτότητα φύλου του, όταν αυτό χρειάζεται, και το 47% ανησυχεί πως αν αποκαλύψει τη ΛΟΑΤΚΙ+ ταυτότητά του στους/στις επαγγελματίες δε θα λάβει ποιοτικές υπηρεσίες υγείας. Επίσης, στην πλειοψηφία τους (65%) τα άτομα θεωρούν πως το προσωπικό στις δημόσιες υπηρεσίες υγείας δε λαμβάνει υπόψιν τις ανάγκες τους ως ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα.

Ερωτώμενα σχετικά με την εμπειρία τους από το σχολείο, 15% των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων ανέφερε ότι δεχόταν συχνά ή πάντα προσβολές ή εξύβριση από το προσωπικό του σχολείου τους, και 14% ότι αυτό συνέβαινε μερικές φορές, ενώ σε αντίστοιχα ποσοστά τα άτομα άκουγαν ειρωνικά σχόλια και «αστεία» για ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα. Παράλληλα, τα άτομα ανέφεραν πως οι εκπαιδευτικοί αντιδρούσαν σπάνια (25%) ή ποτέ (15%). Πέραν της άμεσης έκφρασης αρνητικών σχολίων ή της στοχοποίησης ΛΟΑΤΚΙ+ μαθητών/-τριών, το 40% αναφέρει πως σε περιπτώσεις όπου ΛΟΑΤΚΙ+ μαθητές/-ριες δέχονταν σωματική ή λεκτική βία, οι εκπαιδευτικοί δεν αντιδρούσαν ποτέ ή αντιδρούσαν σπάνια. Ως προς την εμπειρία τους από την τριτοβάθμια εκπαίδευση, 1 στα 8 άτομα δήλωσε πως δέχεται συχνά ή πάντα αρνητική αντιμετώπιση από καθηγητές/-ριες ή διοικητικό προσωπικό στη σχολή του, λόγω της ΛΟΑΤΚΙ+ ταυτότητας του και 22% ανέφερε πως αυτό συμβαίνει μερικές φορές.

4.3 Η ΕΜΠΕΙΡΙΑ ΤΩΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΩΝ

Το μεγαλύτερο μέρος των επαγγελματιών που συμμετείχαν στην έρευνα δήλωσε πως εξυπηρετεί ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα σπάνια (42%) ή μερικές φορές (36%), με 1 στους/στις 10 επαγγελματίες να δηλώνουν ότι δεν έχουν εξυπηρετήσει ποτέ κάποιο ΛΟΑΤΚΙ+ άτομο. Τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα φαίνεται πως στις περισσότερες περιπτώσεις επιλέγουν να μην μοιραστούν την ταυτότητα τους με τους/τις επαγγελματίες, καθώς το 42% των επαγγελματιών απάντησε πως αυτό δε συμβαίνει ποτέ και το 33% ότι συμβαίνει σπάνια, εύρημα που βρίσκεται σε συμφωνία και με τις απαντήσεις των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων.

Στην πλειοψηφία τους οι επαγγελματίες δηλώνουν πως δεν έχουν λάβει ενημέρωση σχετικά με τα ΛΟΑΤΚΙ+ ζητήματα από τις υπηρεσίες τους, με τη συντριπτική πλειοψηφία των επαγγελματιών (96%) να δηλώνει πως δεν έχει λάβει ενημέρωση σχετικά με την παροχή συμπεριληπτικών υπηρεσιών για ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα. Ένα σημαντικό μέρος των συμμετεχόντων/-ουσών δήλωσε, ακόμη, πως οι υπηρεσίες δεν έχουν δεχτεί καθόλου (24%) ή έχουν δεχτεί λίγη (48%) ενημέρωση για τις πρόσφατες θεσμικές αλλαγές που αφορούν τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα

Από την εμπειρία τους στην εξυπηρέτηση ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων, οι επαγγελματίες ξεχώρισαν κατά κύριο λόγο περιπτώσεις όπου εξυπηρέτησαν τρανς άτομα που δεν είχαν προβεί σε αλλαγή των εγγράφων τους και αναφέρθηκαν στις δυσκολίες που αντιμετώπισαν λόγω της αναντιστοιχίας των στοιχείων και της ταυτότητας φύλου τους, αλλά και στο αίσθημα αμηχανίας των ίδιων των επαγγελματιών, το οποίο σε κάποιες περιπτώσεις σχετιζόταν και με την έλλειψη γνώσης σχετικά με το πως να εξυπηρετήσουν τα άτομα χωρίς να τα φέρουν σε δύσκολη θέση.

«Κάποτε εξυπηρέτησα νεαρό άτομο που η ταυτότητα του είχε γυναικείο όνομα, ενώ η εμφάνιση ήταν αντρική. Με αιφνιδίασε, με ξένισε, προσπάθησα να μη δείξω τίποτα κατά την εξυπηρέτηση αυτού του ατόμου»

«Έχει τύχει να εξυπηρετήσω άτομο ΛΟΑΤΚΙ+ του οποίου η εμφάνιση παρέπεμπε σε αγόρι, ωστόσο στο σύστημα εμφανιζόταν κορίτσι, στα πλαίσια συμβουλευτικής για ανεύρεση εργασίας. Είχαμε μια πολύ όμορφη συζήτηση, μέχρι που το επόμενο άτομο στην σειρά με ρώτησε αν είναι μετά από τον νεαρό. Αυτό με έφερε σε δύσκολη θέση, καθώς δεν ήξερα πως να αντιμετωπίσω την κατάσταση έτσι ώστε να μην φέρω σε καμία περίπτωση σε δύσκολη θέση το άτομο ΛΟΑΤΚΙ+ που εξυπηρετούσα.»

Κάποιοι/-ες επαγγελματίες ανέφεραν πως η στάση τους απέναντι στα ΛΟΑΤΚΙ+ εξυπηρετούμενα άτομα δεν διαφοροποιείται σε σχέση με τα cis-ετεροφυλόφιλα άτομα, ωστόσο ορισμένοι/-ες ανέφεραν πως οι εμπειρίες τους από την εξυπηρέτηση ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων ήταν αρνητικές, χαρακτηρίζοντας τα άτομα ως υπερβολικά απαιτητικά, έως και αλαζονικά.

Τα διαδικαστικά κενά και οι ελλείψεις στους μηχανισμούς φαίνεται πως αποτελούν ένα ακόμη εμπόδιο στην εξυπηρέτηση των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων, καθώς περίπου 1 στους/στις 10 αναφέρει πως έχει υπάρξει ο λόγος να μην εξυπηρετήσει ΛΟΑΤΚΙ+ άτομο μερικές φορές (7%), συχνά (3%) ή πάντα (1%). Ακόμη, η πλειοψηφία των επαγγελματιών αναφέρει πως καλείται να καταγράψει το φύλο των ατόμων συχνά (17%) ή πάντα (36%), γεγονός που αποτελεί βασικό εμπόδιο για την εξυπηρέτηση τρανς ατόμων - ειδικά όσων δεν έχουν προβεί σε διόρθωση των νομικών τους εγγράφων. Αυτό αναδεικνύεται και από τις περιγραφές των επαγγελματιών για την εξυπηρέτηση τρανς ατόμων, οι οποίες αφορούσαν στην πλειοψηφία τους ζητήματα ταυτοποίησης.

Αναφορικά με το κλίμα που επικρατεί στις υπηρεσίες σχετικά με ΛΟΑΤΚΙ+ ζητήματα, η πλειοψηφία των επαγγελματιών δηλώνει πως γίνονται «αστεία» για τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα μεταξύ συναδέλφων μερικές φορές (29%), συχνά (14%) ή πάντα (14%), αν και οι περισσότεροι/-ες συμμετέχοντες/-ουσες ανέφεραν πως δεν συμμετέχουν σε αυτά (72%).

Ερωτώμενοι/-ες για περιστατικά διακρίσεων κατά ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων στην υπηρεσία τους, 6% αναφέρει πως συνάδελφοι έχουν αρνηθεί να εξυπηρετήσουν ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα λόγω του σεξουαλικού προσανατολισμού ή/και της ταυτότητας φύλου τους μερικές φορές και 8% σπάνια. Ακόμη, 42% αναφέρει πως έχει συμβεί συνάδελφος να εξυβρίσει ή να προσβάλει ΛΟΑΤΚΙ+ άτομο (18% σπάνια, 15% μερικές φορές, 7% συχνά και 2% πάντα). Οι περιπτώσεις άσκησης ή

απειλής σωματικής βίας από επαγγελματίες προς ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα είναι σημαντικά λιγότερες, χωρίς ωστόσο να εκλείπουν πλήρως, με το 17% των επαγγελματιών να έχει γίνει κάποια στιγμή μάρτυρας περιστατικού σωματικής βίας από συνάδελφο.

Εκτός από τα ΛΟΑΤΚΙ+ εξυπηρετούμενα άτομα, φαίνεται πως και οι ΛΟΑΤΚΙ+ επαγγελματίες επιλέγουν να μην κάνουν coming out στις υπηρεσίες τους. Το 66% των επαγγελματιών δήλωσε πως δεν έχει συμβεί ποτέ να έχουν συνάδελφο που να είναι ανοιχτά ΛΟΑΤΚΙ+ και το 18% πως αυτό συμβαίνει σπάνια. Παρά το γεγονός πως η πλειοψηφία των επαγγελματιών δεν έχει στην υπηρεσία του ανοιχτά ΛΟΑΤΚΙ+ συναδέλφους, ένα σημαντικό ποσοστό αναφέρει πως οι επαγγελματίες που είναι out στις υπηρεσίες τους δέχονται διαφορετική αντιμετώπιση από το υπόλοιπο προσωπικό μερικές φορές (17%), συχνά (12%) ή πάντα (15%), και περίπου 1 στους/στις/στα 10 (9%) δέχεται συχνά ή πάντα πειράγματα και «αστεία» για την ταυτότητά του/της από συναδέλφους.

4.4 ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΩΝ ΔΙΑΚΡΙΣΕΩΝ ΚΑΙ ΒΙΑΣ ΚΑΤΑ ΛΟΑΤΚΙ+ ΑΤΟΜΩΝ

Τα δεδομένα από τις ερωτήσεις που αφορούσαν την καταγγελία περιστατικών διακρίσεων και βίας λόγω σεξουαλικού προσανατολισμού, ταυτότητας και χαρακτηριστικών φύλου ανέδειξαν τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν όσα άτομα θέλουν να καταγγείλουν κάποιο περιστατικό που βίωσαν λόγω της ΛΟΑΤΚΙ+ ταυτότητας τους, αλλά και ένα μεγάλο χάσμα μεταξύ της αντίληψης των επαγγελματιών και των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων για τις παρεχόμενες υπηρεσίες.

Από τους/τις επαγγελματίες που συμμετείχαν στην έρευνα, το 29% δήλωσε πως εργάζεται σε υπηρεσία η οποία δέχεται καταγγελίες για περιστατικά διακρίσεων ή/και βίας. Από το 71% που δήλωσε πως η υπηρεσία του δεν δέχεται σχετικές καταγγελίες, το 70% ανέφερε ότι ο φορέας τους δεν παρέχει ενημέρωση για τους τρόπους καταγγελίας περιστατικών διακρίσεων ή βίας κατά ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων, με την πλειοψηφία (55%) να μην γνωρίζει που μπορεί να παραπέμψει ένα άτομο που θέλει να καταγγείλει ένα περιστατικό διάκρισης ή βίας που δέχτηκε λόγω της ΛΟΑΤΚΙ+ ταυτότητας του.

Από τα 150 ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα που συμμετείχαν στην έρευνα, το 75% θεωρεί πως θα αντιμετωπίσει δυσκολίες εάν θελήσει να καταγγείλει σε δημόσιο φορέα/υπηρεσία κάποιο περιστατικό διάκρισης ή βίας που δέχτηκε λόγω του ότι είναι ΛΟΑΤΚΙ+, με το 72% να δηλώνει

πως δεν νιώθει ασφάλεια να καταγγείλει σε δημόσιους φορείς/υπηρεσίες κάποιο περιστατικό διάκρισης ή βίας που δέχτηκε λόγω της ΛΟΑΤΚΙ+ ταυτότητάς του.

Σημαντική διαφορά φάνηκε να υπάρχει στην αντίληψη των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων και των επαγγελματιών αναφορικά με την υποστήριξη που θα λάβει ένα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομο σε περίπτωση που θελήσει να καταγγείλει κάποιο περιστατικό. Συγκεκριμένα, στην δήλωση «Νιώθω ότι εάν θελήσω να καταγγείλω κάποιο περιστατικό διάκρισης ή βίας που δέχτηκα λόγω της ΛΟΑΤΚΙ+ ταυτότητάς μου, θα έχω την κατάλληλη πληροφόρηση από υπαλλήλους δημοσίων υπηρεσιών/φορέων», η πλειοψηφία (71%) των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων απάντησε αρνητικά, ενώ κανένα άτομο δε δήλωσε ότι συμφωνεί απόλυτα. Στην αντίστοιχη ερώτηση, οι επαγγελματίες που εργάζονται σε υπηρεσίες που δέχονται καταγγελίες απάντησαν στην πλειοψηφία τους (61%) πως ένα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομο που θέλει να καταγγείλει κάποιο περιστατικό θα λάβει την απαραίτητη υποστήριξη από το φορέα τους.

Στην ερώτηση εάν θεωρούν πως οι υπάλληλοι των δημοσίων φορέων/υπηρεσιών είναι κατάλληλα εκπαιδευμένοι/-ες για τη σωστή διαχείριση καταγγελιών εγκλημάτων ή ρητορικής του μίσους, διακρίσεων ή βίας κατά ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων, η συντριπτική πλειοψηφία (80%) των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων απάντησε αρνητικά, το 19% δήλωσε πως δεν γνωρίζει, ενώ μόνο το 1% απάντησε πως οι επαγγελματίες είναι κατάλληλα καταρτισμένοι/-ες. Αντίστοιχα, 1 στους/στις 3 (29%) επαγγελματίες δήλωσε πως έχει την κατάλληλη εκπαίδευση για την διαχείριση καταγγελιών διακρίσεων και βίας από ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα.

Σε ερώτηση αναφορικά με την πιθανή ύπαρξη εμποδίων στην καταγγελία περιστατικών από ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα 1 στους/στις 4 επαγγελματίες (25%) δήλωσε πως υπάρχουν εμπόδια, ενώ το 53% απάντησε πως δε γνωρίζει. Μεταξύ των πιθανών εμποδίων που αντιμετωπίζουν τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα που θέλουν να καταγγείλουν περιστατικά διακρίσεων και βίας, οι επαγγελματίες ανέφεραν την προσπάθεια αποτροπής τέτοιων καταγγελιών από τις ίδιες τις υπηρεσίες και την τάση για αλληλοκάλυψη μεταξύ των επαγγελματιών (για τις περιπτώσεις που η καταγγελία αφορά περιστατικό που έλαβε χώρα στο πλαίσιο κάποιας υπηρεσίας), τις προκαταλήψεις των επαγγελματιών και την ελλιπή εκπαίδευσή τους, την έλλειψη εμπιστοσύνης στις υπηρεσίες και τον προβληματισμό από πλευράς των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων σχετικά με την τήρηση του απορρήτου, καθώς και τη μη ύπαρξη επαρκών διαδικασιών.

4.5 ΣΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΝΤΙΛΗΨΕΙΣ ΤΩΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΩΝ

Στην ενότητα αυτή συμπεριλήφθηκαν ερωτήσεις οι οποίες είχαν στόχο να καταγράψουν τις ευρύτερες αντιλήψεις και στάσεις των επαγγελματιών προς τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα.

Στην πλειοψηφία τους (78,2%) οι επαγγελματίες δήλωσαν πως έχουν στον κοντινό τους κύκλο κάποιο ΛΟΑΤΚΙ+ άτομο. Παρ' όλα αυτά η ορατότητα και η έκφραση των ΛΟΑΤΚΙ+ ταυτοτήτων στο δημόσιο χώρο θεωρήθηκε ως μη σημαντική ή/και μη επιθυμητή από ένα σημαντικό μέρος των συμμετεχόντων/-ουσών, με 1 στους/στις 3 (35%) να δηλώνει πως δεν έχει πρόβλημα με τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα, αρκεί να μην είναι προκλητικά στις εκδηλώσεις τους, και ένα 10% να θεωρεί ότι τα ομόφυλα ζευγάρια δε χρειάζεται να προβαίνουν σε δημόσιες εκφράσεις συντροφικότητας, όπως το να κρατιούνται από το χέρι.

Αν και σχεδόν όλοι/-ες οι επαγγελματίες (98,51%) συμφώνησαν πως τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα θα πρέπει να έχουν τα ίδια δικαιώματα με τα cis-ετεροφυλόφιλα άτομα, ένα 16% φαίνεται πως δεν αντιτίθεται στις διακρίσεις κατά των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων στον εργασιακό χώρο, θεωρώντας πως ένας εργοδότης πρέπει να έχει το δικαίωμα να μην προσλαμβάνει κάποιο άτομο το οποίο δεν ταιριάζει στην εργασία λόγω σεξουαλικού προσανατολισμού, ταυτότητας ή έκφρασης φύλου.

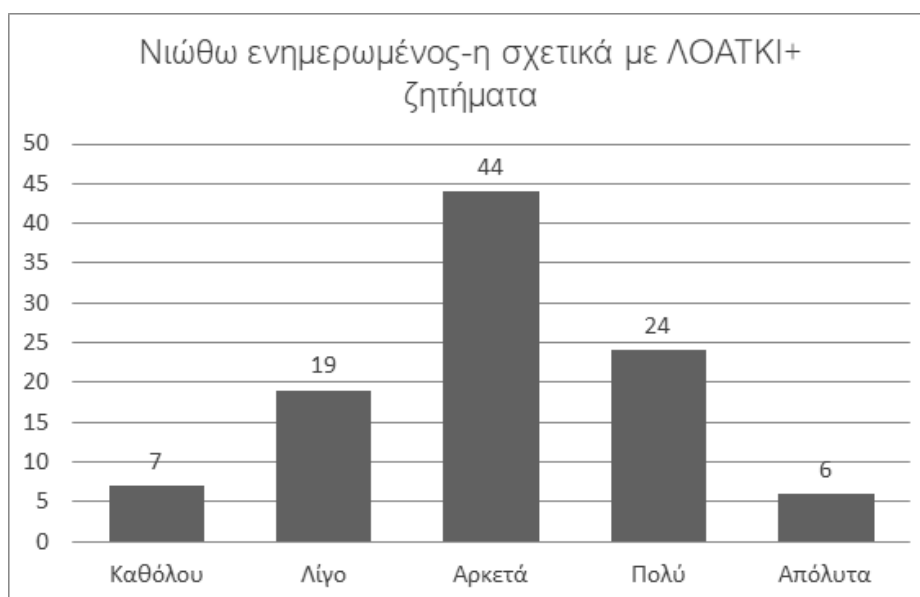
Αναφορικά με τα παιδιά και τα έφηβα άτομα, το 27% θεωρεί πως δεν πρέπει να αυτοπροσδιορίζονται ως ΛΟΑΤΚΙ+, γιατί μπορεί να περνούν μία φάση και να μην είναι ακόμη σίγουρα για την ταυτότητά τους.

Η θέσπιση του γάμου για τα ομόφυλα ζευγάρια κρίθηκε ως μη απαραίτητη από το 20,8% των επαγγελματιών από τη στιγμή που τα ζευγάρια έχουν την επιλογή να συνάψουν σύμφωνο συμβίωσης, ενώ και η γονεϊκότητα φάνηκε να αποτελεί, επίσης, ένα «δύσκολο» ζήτημα για τους/τις επαγγελματίες. Στην ερώτηση εάν θεωρούν πως τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα θα έπρεπε να έχουν το δικαίωμα να έχουν παιδιά το 17% των επαγγελματιών απάντησε αρνητικά, ενώ 1 στους/στις 5 (19%) ούτε συμφωνεί ούτε διαφωνεί. Ακόμη, παρότι το 14% συμφωνεί πως τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα δε θα έπρεπε να δέχονται διακρίσεις, πιστεύει πως δεν είναι φυσιολογικό να γίνονται γονείς.

Τέλος, όσον αφορά ζητήματα σχετικά με την ταυτότητα φύλου, 1 στα 5 άτομα (21%) θεωρεί πως στη φύση υπάρχουν δύο φύλα, αν και η πλειοψηφία (53%) δε φαίνεται να συμφωνεί με την παραπάνω πρόταση.

4.6 ΑΝΑΓΚΕΣ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗΣ ΤΩΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΩΝ

Η συντριπτική πλειοψηφία των επαγγελματιών (79%) δήλωσε πως δεν έχει λάβει έως τώρα κάποια εκπαίδευση σχετικά με ΛΟΑΤΚΙ+ ζητήματα. Από όσα άτομα ανέφεραν πως είχαν συμμετάσχει σε κάποια σχετική επιμόρφωση, σχεδόν όλα δήλωσαν πως αυτή δεν ήταν στο πλαίσιο της υπηρεσίας τους, με εξαίρεση μια αναφορά σε εκπαίδευση που παρείχε η υπηρεσία ασύλου αναφορικά με ΛΟΑΤΚΙ+ πρόσφυγες. Οι υπόλοιπες εκπαιδεύσεις είχαν πραγματοποιηθεί στην πλειοψηφία τους από ΛΟΑΤΚΙ+ οργανώσεις ή άλλες ΜΚΟ που δραστηριοποιούνται στο κομμάτι των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ενώ αναφέρθηκαν, επίσης, εκπαιδεύσεις, μαθήματα και σεμινάρια στο πλαίσιο πανεπιστημιακών σπουδών και εκπαιδεύσεις που παρείχαν φορείς όπως το Κέντρο Ερευνών για Θέματα Ισότητας, η Γενική Γραμματεία Οικογενειακής Πολιτικής και Ισότητας των Φύλων, η Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου και το Ινστιτούτο Εκπαίδευσης του Εθνικού Κέντρου Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης, οι οποίες συμπεριελάμβαναν ζητήματα σεξουαλικού προσανατολισμού και ταυτότητας φύλου μεταξύ άλλων, ευρύτερων θεματικών.

Γράφημα 8: Απαντήσεις των επαγγελματιών στην ερώτηση «Νιώθω ενημερωμένος-η σχετικά με ΛΟΑΤΚΙ+ ζητήματα»

Παρά το γεγονός πως οι περισσότεροι/-ες δεν έχουν λάβει επιμόρφωση σχετικά με τα ΛΟΑΤΚΙ+ ζητήματα, οι επαγγελματίες δηλώνουν, όπως φαίνεται στο παραπάνω γράφημα, πως νιώθουν σε σημαντικό βαθμό ενημερωμένοι/-ες. Ωστόσο, από τις απαντήσεις που έδωσαν σε επόμενες

ερωτήσεις αναφορικά με τις γνώσεις τους γύρω από διάφορα ζητήματα που αφορούν τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα, αναδείχθηκαν ορισμένα σημαντικά κενά, κυρίως αναφορικά με τις ΛΟΑΤΚΙ+ ταυτότητες και τους όρους που χρησιμοποιούνται. Συγκεκριμένα, σε σχετική ερώτηση 1 στους/στις 5 επαγγελματίες (18%) δήλωσε πως η ταυτότητα φύλου ενός ατόμου ορίζεται από τα βιολογικά του χαρακτηριστικά, ενώ το 38% δεν γνώριζε τι σημαίνει ο όρος ίντερσεξ. Σε ερώτηση σχετικά με την αμφιφυλόφιλη ταυτότητα το 15% δήλωσε πως θεωρεί ότι το να είναι ένα άτομο αμφιφυλόφιλο σημαίνει πως δεν έχει αποφασίσει ακόμη ποια φύλα επιθυμεί ερωτικά, ενώ το 22% ούτε συμφώνησε ούτε διαφώνησε. Άλλα κενά στις γνώσεις των επαγγελματιών αφορούσαν και το νομικό πλαίσιο σχετικά με τα ΛΟΑΤΚΙ+ δικαιώματα, καθώς 2 στους/στις 3 (66%) δε γνώριζαν ότι για την νομική αναγνώριση της ταυτότητας φύλου δεν απαιτούνται ιατρικές επεμβάσεις.

Οι επαγγελματίες ρωτήθηκαν ακόμη σχετικά με τις θεματικές που θα τους/τις ενδιέφερε να περιλαμβάνει μια επιμόρφωση αναφορικά με τα ΛΟΑΤΚΙ+ ζητήματα. Από τις θεματικές που δήλωσαν οι συμμετέχοντες/-ουσες, αυτές που αναφέρθηκαν συχνότερα ήταν το κομμάτι των ορολογιών και η διασαφήνιση των βασικών όρων και ταυτοτήτων, καθώς και το νομικό πλαίσιο σχετικά με τα ΛΟΑΤΚΙ+ δικαιώματα. Άλλες θεματικές για τις οποίες ανέφεραν οι επαγγελματίες ότι θα ενδιαφέρονταν να ενημερωθούν αφορούσαν τα εμπόδια και τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα κατά την πρόσβαση τους σε υπηρεσίες, τη διαχείριση πρακτικών ζητημάτων, ειδικότερα σε σχέση με την καταγραφή του φύλου και την ταυτοποίηση τρανς ατόμων, και τις καλές πρακτικές για την παροχή συμπεριληπτικών υπηρεσιών προς ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα.

Οι συμμετέχοντες/-ουσες ανέφεραν, ακόμη, ότι θα ήθελαν να εκπαιδευτούν σε τρόπους διαχείρισης ομοφοβικών, αμφιφοβικών και τρανσφοβικών συμπεριφορών από συναδέλφους, αλλά και σε ζητήματα επικοινωνίας κατά την επαφή τους με ΛΟΑΤΚΙ+ εξυπηρετούμενα άτομα (π.χ αναφορικά με τη χρήση ορθής ορολογίας). Επιπλέον, αρκετοί/-ες επαγγελματίες ανέφεραν πως θα ήταν σημαντικό μια εκπαίδευση να περιλαμβάνει άμεση επαφή με ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα ώστε να κατανοήσουν καλύτερα τις ανάγκες και τις εμπειρίες τους, αλλά και ενημέρωση σχετικά με τις υπάρχουσες οργανώσεις και υπηρεσίες που εξειδικεύονται σε ΛΟΑΤΚΙ+ ζητήματα, με στόχο την καλύτερη διασύνδεση των υπηρεσιών και την παραπομπή των ατόμων σε κατάλληλες υπηρεσίες ανάλογα με το αίτημα τους.

Τέλος, ορισμένοι/-ες επαγγελματίες ανέφεραν πως θα ήθελαν να λάβουν εκπαίδευση σε ζητήματα που αφορούν τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα στο πλαίσιο της ειδικότητας τους, για παράδειγμα αναφορικά με την εκπαίδευση ή την παροχή συμβουλευτικής σε ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα.

Ενδιαφέρον παρουσιάζει πως ορισμένοι/-ες επαγγελματίες δήλωσαν πως δε θα ενδιαφέρονταν να λάβουν μέρος σε κάποια σχετική επιμόρφωση.

4.7 ΑΝΑΓΚΕΣ ΑΛΛΑΓΩΝ ΣΤΙΣ ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ

Η ανάγκη για τη πραγματοποίηση αλλαγών στους φορείς του δημοσίου τομέα αναδείχθηκε τόσο από τα ίδια τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα όσο και από τους/τις επαγγελματίες. Συγκεκριμένα, το 87% των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων και το 72% των επαγγελματιών θεωρεί πως χρειάζεται να γίνουν αλλαγές στους φορείς με στόχο την καλύτερη εξυπηρέτηση των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων.

Οι επαγγελματίες ανέφεραν την ανάγκη ενημέρωσης από τις υπηρεσίες σχετικά το θεσμικό πλαίσιο και επιμόρφωσης γύρω από τα ΛΟΑΤΚΙ+ ζητήματα, καθώς και την παροχή κατευθυντήριων οδηγιών για την παροχή συμπεριληπτικών υπηρεσιών. Ακόμη αναφέρθηκαν στην σημασία που έχει η αλλαγή της νοοτροπίας και της συμπεριφοράς των δημοσίων υπαλλήλων απέναντι στα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα, μέσα από δράσεις ευαισθητοποίησης, βιωματικά σεμινάρια και δουλειά με τα προσωπικά τους στερεότυπα. Σε θεσμικό επίπεδο οι επαγγελματίες τόνισαν την ανάγκη για την νομική κατοχύρωση των δικαιωμάτων των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων και την θέσπιση πολιτικών για την καταπολέμηση των διακρίσεων στο δημόσιο τομέα. Επιπλέον, αναφέρθηκαν στην ανάγκη για αλλαγή του τρόπου καταγραφής του φύλου, προτείνοντας τη διεύρυνση των επιλογών του φύλου πέραν του διπόλου άντρας-γυναίκα ή/και την πλήρη κατάργηση της αναγραφής του στα δημόσια έγγραφα, καθώς και την κατάργηση των έμφυλων διαχωρισμών σε χώρους όπως οι τουαλέτες, ώστε να εξυπηρετούνται καλύτερα τα τρανς άτομα. Τέλος, προτάσεις για αλλαγές σε εξειδικευμένες υπηρεσίες περιλάμβαναν την εισαγωγή μαθήματος σεξουαλικής αγωγής στο σχολείο και την ενημέρωση γονέων, μαθητών/-τριών και καθηγητών/-τριών σχετικά με τα ΛΟΑΤΚΙ+ ζητήματα, και την επαναφορά του μαθήματος αντιρατσιστικής βίας στην ετήσια εκπαίδευση των αστυνομικών.

Οι προτάσεις των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων για αλλαγές εστίασαν, επίσης, στην εκπαίδευση των επαγγελματιών σε ζητήματα που αφορούν τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα, με έμφαση στην ενημέρωση σχετικά με ζητήματα ταυτότητας φύλου, ώστε να είναι σε θέση να παρέχουν περισσότερο συμπεριληπτικές υπηρεσίες, αλλά και στην ευαισθητοποίηση των επαγγελματιών ώστε να

αντιμετωπίζουν τα ΛΟΑΤΚΙ+ εξυπηρετούμενα άτομα ισότιμα και με σεβασμό. Ακόμη, τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα ανέφεραν την ανάγκη για θέσπιση νόμων που θα διασφαλίζουν τα δικαιώματα της ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητας, όπως ο πολιτικός γάμος, και η εφαρμογή των νόμων που ήδη υπάρχουν, με την επιβολή κυρώσεων σε περιπτώσεις διακριτικής μεταχείρισης από πλευράς των δημοσίων υπαλλήλων. Ειδικότερα, όσον αφορά την αναφορά περιστατικών διακρίσεων και βίας κατά ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων, τα άτομα τόνισαν την ανάγκη για την ύπαρξη μηχανισμών καταγραφής που θα λειτουργούν με διαφάνεια και αποτελεσματικότητα. Αλλαγές αναφορικά με την καταγραφή του φύλου αναφέρθηκαν και από τα ίδια τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα, τα οποία πρότειναν την ύπαρξη περισσότερων επιλογών φύλου, αλλά και την διασύνδεση των πληροφοριακών συστημάτων των υπηρεσιών ώστε να απλοποιείται η διαδικασία διόρθωσης των στοιχείων για τα τρανς άτομα. Ειδικότερα, αναφορικά με αλλαγές που χρειάζεται να γίνουν στις δημόσιες υπηρεσίες υγείας αναφέρθηκαν η πλήρης κάλυψη των διαδικασιών ιατρικής φυλομετάβασης αλλά και η εκπαίδευση των επαγγελματιών για τις εξειδικευμένες ανάγκες υγείας των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων.

Στην πλειοψηφία τους, τόσο οι επαγγελματίες όσο και τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα, θεωρούν πως οι αλλαγές αυτές οφείλουν να υλοποιηθούν κεντρικά, με κρατική πρωτοβουλία σε συνεργασία με φορείς και επαγγελματίες που εξειδικεύονται στα ΛΟΑΤΚΙ+ ζητήματα.

5. Ευρήματα ομάδων εστιασμένης συζήτησης

5.1 ΟΡΟΛΟΓΙΑ – ΑΚΡΩΝΥΜΙΟ ΛΟΑΤΚΙ+

Από όλες τις ομάδες των επαγγελματιών φάνηκε πως η πλειονότητα γνώριζε σε γενικές γραμμές τί σημαίνει το ακρωνύμιο ΛΟΑΤΚΙ+. Παράλληλα, όμως, παρατηρήθηκε από κάποια άτομα περισσότερη εξοικείωση με το αγγλικό ακρωνύμιο LGBTQI+, το οποίο αναφέρθηκε ως πιο γνωστό απ' ότι το ελληνικό. Ακόμη, οι ταυτότητες που είχαν τη μεγαλύτερη εξοικείωση αφορούσαν το σεξουαλικό προσανατολισμό, δηλαδή γκέι, μπάι, λεσβίες. Από την άλλη, δυσκολία φάνηκε να υπάρχει σχεδόν σε όλες τις ομάδες εστιασμένης συζήτησης ως προς τη σημασία των όρων κουήρ και ίντερσεξ.¹⁸

5.2 ΓΕΝΙΚΗ ΑΝΤΙΛΗΨΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΤΩΝ ΛΟΑΤΚΙ+ ΑΤΟΜΩΝ ΣΕ ΔΗΜΟΣΙΟΥΣ ΦΟΡΕΙΣ/ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ

Αναφέρθηκε ένα διαφορετικό περιεχόμενο μεταξύ των συμμετεχόντων/-ουσών στην έννοια της πρόσβασης, κάνοντας διαχωρισμό στο πώς την αντιλαμβάνονται σε σχέση με την ίση εξυπηρέτηση και μεταχείριση. Από τη μία, στις ομάδες εκφράστηκε πως δεν υπάρχει διαφορά από την πλευρά των υπαλλήλων στην εξυπηρέτηση μεταξύ ΛΟΑΤΚΙ+ πολιτών και cis-ετεροφυλόφιλων πολιτών και πως τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα δεν αντιμετωπίζουν κανένα πρόβλημα στην πρόσβαση τους. Παρότι αναγνωρίζουν την προκατάληψη και την αμηχανία που υπάρχει σε υπαλλήλους των υπηρεσιών, εκφράζουν πως η πρόσβαση παραμένει ίση. Το δικαίωμα του ατόμου να πάει σε μία δημόσια υπηρεσία είναι ίδιο, το αν θα εξυπηρετηθεί, όμως, λόγω της ΛΟΑΤΚΙ+ ταυτότητάς του, με διαφορετικό τρόπο και με τον ίδιο σεβασμό που θα εξυπηρετηθεί άλλο άτομο, διακρίνεται ως ένα διαφορετικό ζήτημα το οποίο δε σχετίζεται με την ίση πρόσβαση. Ωστόσο, αναγνωρίζεται το ότι μπορεί ένας/μία υπάλληλος λόγω των προκαταλήψεων του/της να δυσκολέψει την εξυπηρέτηση με γραφειοκρατικό και περιττό τρόπο, ώστε να ταλαιπωρήσει το άτομο.

Ειδικότερα, από τους/τις επαγγελματίες στην εκπαίδευση αναφέρθηκε πως το θεσμικό πλαίσιο διασφαλίζει την παροχή υπηρεσιών δημόσιας εκπαίδευσης προς όλα τα άτομα σε όλες τις

¹⁸ Για την σύνταξη των αρχικών αναφορών των ομάδων εστιασμένης συζήτησης ευχαριστούμε τις/τους: Ιωάννα Αλεξανδρή (ΚΜΟΠ), Χριστιάννα Γεννατά (Colour Youth), Αντώνη Μαυροδημητράκη (Θετική Φωνή) και Κέλλη Ουσαντζοπούλου (Οικογένειες Ουράνιο Τόξο).

βαθμίδες, επομένως η πρόσβαση των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων είναι θεσμικά κατοχυρωμένη. Ωστόσο, ανέφεραν πως στην πράξη οι ΛΟΑΤΚΙ+ μαθητές/-τριες αντιμετωπίζουν πολλές δυσκολίες εξαιτίας του κοινωνικού πλαισίου, όπως έλλειψη ορατότητας, εκφοβισμός, μη ισότιμη στάση, κάτι που μπορεί να λειτουργήσει ανασταλτικά στην πρόσβασή τους στις ανώτερες βαθμίδες εκπαίδευσης και ειδικά στην τριτοβάθμια.

Από τους/τις επαγγελματίες υγείας αναφέρθηκε ότι κανένα άτομο από το ιατρικό προσωπικό δεν διώχνει απ' το νοσοκομείο ΛΟΑΤΚΙ+ ασθενείς και δεν τους/τις/τα απορρίπτει, συνεπώς η πρόσβαση είναι ίση. Παρόλα αυτά, το μικροκλίμα που υφίσταται στον φορέα υγείας τείνει να είναι δυσφορικό, επικριτικό και αρνητικό ως προς αυτούς/-ές τους/τις ασθενείς κυρίως λόγω έλλειψης ευαισθητοποίησης των ιατρών. Οι ίδιοι/-ες οι γιατροί είναι επικριτικοί/-ές τις περισσότερες φορές και χλευάζουν την προσωπικότητα του ίδιου του ατόμου σε συναδέλφους.

Από την άλλη, άλλα μέλη των ομάδων εκφράζουν πως η πρόσβαση δεν είναι ίση, αναφέροντας πως τα αιτήματα των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων μπορεί να εξυπηρετούνται, ο ρατσισμός όμως παραμένει και, συνεπώς, η πρόσβαση δεν είναι ίση. Ένα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομο θα αντιμετωπίσει αρκετές δυσκολίες στη πρόσβαση σε υπηρεσίες και δεν θα έχει τις ίδιες ευκαιρίες σε σχέση με τα άτομα που δεν ανήκουν στη ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητα. Είναι πιθανό, μάλιστα, να χλευαστεί λόγω του σεξουαλικού του προσανατολισμού ή και της ταυτότητας φύλου του. Όπως χαρακτηριστικά ανέφερε ένα άτομο: «δεν θα είναι υποστηρικτικό το σύστημα».

Στην ομάδα των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων από την άλλη, υπήρξε ομοφωνία ως προς τις αυξημένες προκλήσεις που αντιμετωπίζουν τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα στους φορείς και τις υπηρεσίες του δημόσιου τομέα. Μάλιστα, τα μισά άτομα ανέφεραν εναργώς πως η πρόσβαση δεν είναι επ' ουδενί ίδια για τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα.

5.3 ΓΝΩΣΗ ΤΗΣ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑΣ ΓΙΑ ΕΓΚΛΗΜΑΤΑ ΜΙΣΟΥΣ ΚΑΙ ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΚΑΤΑ ΛΟΑΤΚΙ+ ΑΤΟΜΩΝ

Οι περισσότεροι/-ες συμμετέχοντες/-ουσες των ομάδων δε γνώριζαν αν υπάρχει νομοθεσία για τις διακρίσεις και τα εγκλήματα μίσους κατά ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων. Παρ' όλα αυτά, έκαναν κάποιες υποθέσεις για το τί μπορεί να ισχύει νομικά. Υπέθεσαν πως υπάρχει σχετικό νομοθέτημα, όπως υπάρχει για τις διακρίσεις και τα εγκλήματα μίσους για τη θρησκεία, το φύλο ενός ατόμου, πιθανώς ως μέρος του αντιρατσιστικού νόμου, ο οποίος χαρακτηρίστηκε ως νόμος "ομπρέλα",

τονίζοντας πως εάν δεν υπήρχε θα έπρεπε να συμπεριληφθεί. Οι εκπαιδευτικοί ανέφεραν πως δεν έχουν κάποια σχετική ενημέρωση πάνω στο θέμα μέσω κάποιας εγκύκλιου.

Οι επαγγελματίες στον τομέα της δικαιοσύνης ανέφεραν πως δεν υπάρχει ειδικότερη νομοθεσία που να κάνει διάκριση για οποιοδήποτε ιδιαίτερο χαρακτηριστικό, άρα κατ' επέκταση και για τις συγκεκριμένες διακρίσεις. Παράλληλα, όμως, ανέφεραν πως υπήρξε αναφορά στη Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης ως προς το δικαίωμα αυτοδιάθεσης και έκφρασης ενδεχομένως, χωρίς να είναι όλοι/-ες βέβαιοι/-ες κατά πόσο ισχύει ακόμη η Σύμβαση, ενώ άλλα μέλη ανέφεραν πως γνωρίζουν το έγκλημα με τα ρατσιστικά χαρακτηριστικά βάσει του άρθρου 82Α του Ποινικού Κώδικα (με τον παλαιότερο Κώδικα, Άρθρο 81Α). Όπως και το ότι το πνεύμα που διαπνέει τη λειτουργία των υπηρεσιών της δικαιοσύνης είναι αυτό της ισότιμης πρόσβασης, το οποίο απορρέει από την Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και άλλες διεθνείς συνθήκες και κανονισμούς, οι οποίες έχουν περάσει στο Ελληνικό Δίκαιο και εφαρμόζονται οριζόντια.

Επαγγελματίες στον κλάδο της υγείας και της εκπαίδευσης αναφέρθηκαν στην Ευρωπαϊκή Οδηγία του 2009 για θέματα διακρίσεων, η οποία αναφέρεται, μεταξύ άλλων χαρακτηριστικών και στο σεξουαλικό προσανατολισμό και ενσωματώθηκε στην ελληνική νομοθεσία. Επίσης, έκαναν λόγο για τον αντιρατσιστικό νόμο του 2014, όπου περιλαμβάνονται οι διακρίσεις σχετικά με το σεξουαλικό προσανατολισμό και την ταυτότητα φύλου, και με βάση αυτή τη νομοθεσία, ως δημόσιος υπάλληλος περνάς από Ένορκη Διοικητική Εξέταση (ΕΔΕ), σε περίπτωση διάπραξης σχετικού αδικήματος. Άλλος συμμετέχοντας γνώριζε τους κανόνες που έχει ανακοινώσει το Υπουργείο Εσωτερικών σχετικά με τη πρέπει συμπεριφορά των δημοσίων υπαλλήλων και πως όλοι οι φορολογούμενοι έχουν ίσα δικαιώματα, χωρίς να εστιάζει σε ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα. Ακόμη, αναφέρθηκε πως αν συνέβαινε κάποιο τέτοιο περιστατικό θα αναζητούσαν την συγκεκριμένη πληροφορία. Όπως έγινε με αφορμή ένα περιστατικό bullying, όπου ένα μέλος βρήκε τον αντιρατσιστικό νόμο, ο οποίος αναφέρεται όμως μόνο σε σεξουαλικό προσανατολισμό και όχι και σε ταυτότητα φύλου και χαρακτηριστικά φύλου.

Από την άλλη, τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα ανέφεραν πως δεν υπάρχει νομοθέτημα που να καλύπτει τις περιπτώσεις διακρίσεων με άμεσο τρόπο, αλλά μόνο έμμεσα. Βάσει, δηλαδή, επιμέρους νομοθετικών πλαισίων που προστατεύουν τα άτομα ανεξαρτήτως ΛΟΑΤΚΙ+ ταυτότητας (π.χ. βάσει της νομοθεσίας για ζητήματα προσβολής της προσωπικότητας γενικότερα, του νομοθετικού πλαισίου που αφορά στη μη παροχή υπηρεσιών ή βάσει του νομοθετικού πλαισίου που αφορά τα εργασιακά δικαιώματα εν γένει). Αναφέρθηκαν και στη δυσκολία απόδειξης της

φύσης του κινήτρου, όταν η διάκριση αφορά μια ΛΟΑΤΚΙ+ ταυτότητα, τη στιγμή που η νομοθεσία δεν αναφέρεται ρητά σε κάτι τέτοιο, και επισήμαναν την ανάγκη ύπαρξης ενός πιο εξειδικευμένου νομοθετικού πλαισίου. Ακόμη, για τα εγκλήματα μίσους λόγω σεξουαλικού προσανατολισμού, ταυτότητας φύλου και/ή χαρακτηριστικών φύλου, κάποιες/-οι συμμετέχουσες/-οντες δήλωσαν πως τα περιλαμβάνει. Ωστόσο, εκφράστηκαν σοβαρές αμφιβολίες αναφορικά με τη δυνατότητα αξιοποίησης της υπάρχουσας νομοθεσίας στην πράξη.

5.4 ΠΡΟΣΩΠΙΚΗ ΕΜΠΕΙΡΙΑ ΑΠΟ ΤΙΣ ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ

5.4.1 Η εμπειρία των επαγγελματιών ψυχικής υγείας

Δυσκολίες περιγράφονται με τρανς ωφελούμενα, λόγω της αμηχανίας των επαγγελματιών ή λόγω των προσβλητικών σχολίων που ειπώθηκαν από δημόσιους υπαλλήλους. Συμμετέχουσα εξηγεί πως είχε εξυπηρετήσει στην υπηρεσία της τρανς άτομο το οποίο είχε προχωρήσει την ιατρική και κοινωνική του φυλομετάβαση, αλλά δεν είχε αλλάξει τα έγγραφά του. Η ίδια βίωσε ένα σοκ κοιτώντας τα έγγραφα. Περιγράφει πως το διαχειρίστηκε γρήγορα, αλλά αναγνωρίζει τη δυσκολία που ένιωσε λόγω του ότι της ήταν κάτι ανοίκειο. Άλλη συμμετέχουσα, που είναι εξοικειωμένη με τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα ανέφερε πως κατά τη συνοδεία τρανς ατόμου σε δημόσιο νοσοκομείο, παρατήρησε την αμηχανία των υπαλλήλων, όταν αντίκρυζαν το άτομο και υπήρξαν αρνητικά σχόλια τα οποία έκαναν υπάλληλοι για το τρανς άτομο. Αναφέρθηκε μία αρνητική εμπειρία με τρανς πολίτες, όπου ο επαγγελματίας χειρίστηκε το αίτημα του ατόμου αποφεύγοντας αντωνυμίες και γένη στο λόγο του, ώστε να μην προσβάλει ή φέρει σε δύσκολη θέση το άτομο, μέχρι το ίδιο να αναφέρει το φύλο και το όνομά του. Παράλληλα, όμως, υπάλληλα του διπλανού τμήματος έρχονταν κατά την παρουσία του ατόμου κι έκαναν αρνητικά σχόλια. Στη συνέχεια, όταν ο επαγγελματίας υπερασπίστηκε το τρανς άτομο, δέχτηκε και ο ίδιος ομοτρανσφοβικά σχόλια. Ακόμη, αναφορά έγινε σε περιστατικό εξυπηρέτησης δύο γκέι ζευγαριών, τα οποία είχαν κάνει σύμφωνο συμβίωσης και δεν είχαν ακουστεί σχόλια στην υπηρεσία για εκείνα. Μάλιστα, οι επαγγελματίες σχολίασαν την ύπαρξη δύο έγγαμων γκέι ζευγαριών σε εκείνη την περιοχή : *“μπράβο στα (περιοχή) που υπάρχουν και μάλιστα είναι με γάμο”, “για την (περιοχή) πολύ μπροστά”*.

5.4.2 Η εμπειρία των διοικητικών υπαλλήλων

Στην πλειονότητα τους οι υπάλληλοι ανέφεραν πως δεν αντιμετώπισαν κάποια δυσκολία ούτε στο πρακτικό κομμάτι των εγγράφων, ούτε στη διαδικασία της εξυπηρέτησης των πολιτών. Ένας λόγος που συνδέθηκε με αυτό είναι πως είναι υποχρεωμένοι/-ες να δηλώσουν στα έγγραφα το φύλο που αναφέρεται στην αστυνομική ταυτότητα του ατόμου: *‘δεν μας ενδιαφέρει εάν είναι*

σωστό ή λάθος'. Επίσης, σχολιάστηκε πως οι επαγγελματίες δε μπορούν να γνωρίζουν εάν έχουν εξυπηρετήσει ΛΟΑΤΚΙ+ άτομο διότι δεν υπάρχει ανοιχτότητα στην υπηρεσία. Περιγράφεται η δυνατότητα έκφρασης του σεξουαλικού προσανατολισμού ή της ταυτότητας φύλου ως απαγορευτική και ως κάτι για το οποίο δεν προβλέπεται να μιλάει κανείς. Ανέφεραν, επίσης, πως δεν υπάρχει άτομο που να μην έχει εξυπηρετηθεί στην υπηρεσία λόγω σεξουαλικού προσανατολισμού, ταυτότητας φύλου ή λόγω χαρακτηριστικών φύλου. Σχετικά με αρνητικά σχόλια, αναφέρθηκε πως αυτά εκφράζονται αφού το εξυπηρετούμενο άτομο έχει αποχωρήσει και είναι βέβαιο πως δεν μπορεί να ακούσει τη συζήτηση. Παράλληλα, όμως, ειπώθηκε και η ομο-αμφι-τρανσφοβία κάποιων δημόσιων φορέων: *“Οποιαδήποτε αρνητική, αηδιαστική, εμετική λέξη σας έρχεται στο μυαλό, την έχω ακούσει σε συζητήσεις συναδέλφων, οποιαδήποτε δεν χρειάζεται να σας πω τις λέξεις, ελεύθερη φαντασία”*, *‘...υπάρχουν συνάδελφοι οι οποίοι πιστεύουν πως το να είσαι ΛΟΑΤΚΙ+ είναι μεταδοτικό, και πως θα το κολλήσεις παραδείγματος χάριν πηγαίνοντας στο pride’*. Ακόμη, αναφέρθηκε και η εμπειρία ΛΟΑΤΚΙ+ επαγγελματία, όπου ο σεξουαλικός του προσανατολισμός μαθεύτηκε μέσω της υπηρεσίας και όχι του ιδίου (outing), όπου λόγω της κοινοποίησης του σεξουαλικού του προσανατολισμού δήλωσε πως έχει μετατεθεί δυσμενώς με στόχο να ‘μην προκαλεί’.

5.4.3 Η εμπειρία των επαγγελματιών στον κλάδο της εκπαίδευσης

Στην πλειονότητα τους οι επαγγελματίες αναγνωρίζουν την αμηχανία στην οποία βρίσκονται συχνά, όταν καλούνται να αντιμετωπίσουν ένα γεγονός που έχει να κάνει με τα ΛΟΑΤΚΙ+ ζητήματα. Συμμετέχουσα συνέδεσε την αμηχανία με τη σεξουαλικοποίηση των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων *“εφόσον το σεξ κουβαλάει ήδη πολλή ενοχή, η κοινωνία θεωρεί ότι τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα έχουν ένα αρνητικό πρόσημο ή κουβαλούν κάτι που ηθικά θεωρείται προκλητικό”*. Αναφέρθηκαν και περιπτώσεις εκπαιδευτικών, οι οποίοι/-ες θέλουν να βοηθήσουν αλλά δεν ξέρουν πώς να το κάνουν αναγνωρίζοντας ότι η έλλειψη ενημέρωσης πάνω στο θέμα μπορεί να επιφέρει αρνητικά αποτελέσματα. Ανέφεραν, ακόμη, πως τους/τις προσεγγίζουν μαθήτριες/-τές που προβαίνουν σε «εξομολογήσεις» όσον αφορά τη σεξουαλικότητα τους, κάτι που απέδωσαν στο έλλειμμα ενός ανοιχτού διαλόγου για ζητήματα που αφορούν τα ΛΟΑΤΚΙ+ θέματα στον εκπαιδευτικό χώρο. Άλλη μία δυσκολία στην οποία αναφέρθηκαν σχετιζόταν με τον τρόπο αντιμετώπισης των σχολίων που διατυπώνονται σε βάρος μαθητριών/-ών τους από συμμαθήτριες/-ές τους, συναδέλφους και, όσον αφορά την τριτοβάθμια εκπαίδευση, από το διοικητικό προσωπικό. Η αρνητική στάση συναδέλφων εκδηλώνεται πολλές φορές με σχόλια που συνήθως παρουσιάζονται σαν χιούμορ και πείραγμα. Επίσης, αναφέρθηκε ένα περιστατικό σωματικής βίας λόγω (και) του σεξουαλικού προσανατολισμού μαθητή εκτός του σχολικού πλαισίου από

συμμαθητές του, όπου το σχολείο δεν χειρίστηκε με την αρμόζουσα πλαισίωση, σύμφωνα με την εκπαιδευτικό.

5.4.4 Η εμπειρία των επαγγελματιών υγείας

Όλα τα μέλη της ομάδας εστιασμένης συζήτησης έχουν εξυπηρετήσει ΛΟΑΤΚΙ+ ασθενείς, αντιμετωπίζοντας δυσκολίες. Οι κύριες δυσκολίες εντοπίζονται στη στάση των συναδέλφων τους προς τα τρανς άτομα. Πολλοί γιατροί δεν ξέρουν με ποιον τρόπο να συμπεριφερθούν απέναντι τους και δεν έχουν τις κατάλληλες επικοινωνιακές δεξιότητες για να το κάνουν, ώστε ορισμένες φορές κάνουν λανθασμένους χειρισμούς. Στις ιατρικές υπηρεσίες φαίνεται να υπάρχουν «ανοικτοί» και «κλειστοί» ιατροί σύμφωνα με ένα μέλος της ομάδας. Οι ΛΟΑΤΚΙ+ ασθενείς έχουν μπει στη διαδικασία να γνωρίζουν ποιοι είναι οι ιατροί αυτοί και αυτό αποτελεί και το κριτήριό τους για να έρθουν όταν εφημερεύει ένας ιατρός ή να αποφύγουν να προσέλθουν στην υπηρεσία όταν εφημερεύει αυτός που δεν τους εξυπηρετεί κατάλληλα. Στο δημόσια νοσοκομεία φαίνεται να υπάρχουν ανοιχτά ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα στο ιατρικό προσωπικό. Αυτά τα άτομα χρειάζεται να κουραστούν και να προσπαθήσουν περισσότερο για να αποδείξουν το πόσο καλά είναι στη δουλειά τους.

Σύμφωνα με επαγγελματία υγείας που εργάζεται σε στρατιωτικό νοσοκομείο, στο κομμάτι των εξυβρίσεων και των προσβολών στον ελληνικό στρατό η στάση των εργαζομένων είναι τελείως αρνητική και επικριτική. Υπάρχει φόβος στα άτομα να εκφραστούν και να εκδηλώσουν τον σεξουαλικό προσανατολισμό τους. Τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα προσβάλλονται συνεχώς από αξιωματικούς/υπαξιωματικούς και οπλίτες σε περίπτωση που δηλώσουν ανοιχτά το σεξουαλικό τους προσανατολισμό ή αυτός γνωστοποιηθεί χωρίς την πρόθεσή τους. Στα νοσοκομεία παρατηρούνται οι ίδιες συμπεριφορές, αν και το συμμετέχον μέλος υποθέτει πως το ΕΣΥ ανανεώνεται με νεότερο προσωπικό, γεγονός που θα βελτιώσει την κατάσταση.

5.4.5 Η εμπειρία των επαγγελματιών στον τομέα της δικαιοσύνης

Οι συμμετέχοντες/-ουσες απάντησαν ότι έχουν εξυπηρετήσει άτομα ΛΟΑΤΚΙ+ χωρίς να αντιμετωπίσουν καμία δυσκολία. Αnéφεραν ομόφωνα και κατηγορηματικά ότι όσον αφορά στις Υπηρεσίες τους, όπου υπάρχει το στοιχείο της μονοπωλιακής παροχής της υπηρεσίας, δεν έχει σημειωθεί ποτέ περίπτωση μη εξυπηρέτησης ατόμου λόγω του σεξουαλικού προσανατολισμού, της ταυτότητας ή των χαρακτηριστικών φύλου του. Εκπρόσωπος των δικαστών απάντησε ότι η στάση των συναδέλφων του είναι ψυχρή, αντικειμενική, απαθής και ανέφερε χαρακτηριστικά ότι: «Και μεταχειρίζομαι και έννοιες που έχουν σχέση με τον κώδικα και επιβάλλουν, δηλαδή,

τέτοια αντιμετώπιση. Το ίδιο είναι με το να είμαι Παναθηναϊκός και να έρθουν δύο φίλαθλοι του Ολυμπιακού να πέταξαν καπνογόνο, για να σας δώσω να καταλάβετε. Αυτό σε εμάς υπαγορεύεται ούτως ή άλλως από τη διαδικασία. Δεν υπάρχουν πολλά περιθώρια για αυτό. Τώρα μεταγενέστερα σχόλια όχι, ίσως λόγω του ότι και πάλι ο άτυπος κώδικας των δικαστών συνήθως δεν επιτρέπει να ξεφεύγουν και σε κοινωνικό επίπεδο. Δεν ξέρω κατ' ιδίαν στο περιβάλλον του ο καθένας τι μπορεί να εκφράσει. Στον επαγγελματικό χώρο, όμως, δεν έχω δει κάτι τέτοιο». Η εκπρόσωπος των δικαστικών υπαλλήλων ανέφερε ότι υπάρχουν ένας – δύο συνάδελφοι που είναι «γραφικοί» και διατυπώνουν σχόλια ως «γνήσιοι άνδρες» σε συζητήσεις που γίνονται σε κοινωνικό επίπεδο με αφορμή περιστατικά της επικαιρότητας, αλλά οι υπόλοιποι συνάδελφοι φροντίζουν να τους στηλιτεύουν.

5.4.6 Η εμπειρία των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων

Όλοι/-ες οι συμμετέχοντες/-ουσες εξέφρασαν ομόφωνα επιφύλαξη απέναντι στους δημόσιους φορείς λόγω της ΛΟΑΤΚΙ+ ταυτότητάς τους, με τον βαθμό της ανασφάλειας που βιώνουν κατά την πρόσβασή τους σε αυτούς να ποικίλλει και να κυμαίνεται από την απλή δυσπιστία έως μια αίσθηση αυξημένου φόβου. Η διαβάθμιση αυτή σχετίζεται με το είδος του φορέα, αλλά και μια σειρά άλλων παραμέτρων, που αφορούν τις συνθήκες ζωής του ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμου.

Αξίζει να σημειωθεί ότι η επαφή με τις αστυνομικές αρχές αποτιμάται από τους/τις συμμετέχοντες/-ουσες ως πιο απειλητική σε σχέση με την πρόσβαση σε άλλους φορείς ή υπηρεσίες. Ο βαθμός επιφύλαξης είναι τέτοιος ώστε, όπου υπάρχει η σχετική δυνατότητα, αποφεύγεται εντελώς η όποια επαφή με τις αστυνομικές αρχές, μια στρατηγική που υιοθετείται και στην περίπτωση άλλων φορέων και υπηρεσιών. Τα περιστατικά διακρίσεων που περιγράφηκαν από τους/τις συμμετέχοντες/-ουσες κατά την αλληλεπίδρασή τους με τον δημόσιο τομέα είναι πολλά και καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα φορέων και υπηρεσιών (υπηρεσίες υγείας, αστυνομικές αρχές, δικαστικές αρχές, σχολικό πλαίσιο κ.ά.). Τα προβλήματα που αναφέρθηκαν είναι, επίσης, ποικίλα και περιλαμβάνουν από μεροληπτική συμπεριφορά ή χλευασμό και υποτιμητική αντιμετώπιση, έως τη συστηματική δυσκολία εξυπηρέτησης, την άρνηση εξυπηρέτησης και την ύπαρξη δημόσιων λειτουργιών που δεν ήταν εξοικειωμένοι/-ες με τα ΛΟΑΤΚΙ+ ζητήματα (π.χ. δεν γνώριζαν τη σχετική ορολογία ή το νομοθετικό πλαίσιο). Στο σχολικό πλαίσιο, συμμετέχουσα η οποία είναι εκπαιδευτικός, ανέφερε ένα περιστατικό κατά το οποίο υπήρξε στοχοποίηση του γιου της λόγω της δικής της ΛΟΑΤΚΙ+ ταυτότητας. Προβλήματα στην πρόσβασή τους σε υπηρεσίες π.χ. υγείας, αναφέρουν ειδικότερα τρανς άτομα, τα οποία δεν έχουν αλλάξει τα νομικά τους έγγραφα. Εδώ, αναφέρεται κι ένα παράδειγμα, όπου το προσωπικό υγείας αποκάλυψε τρανς άτομο με λάθος ανωνυμία και γένος φωνάζοντάς το στο

χώρο αναμονής. Με μια ανάλογη κατάσταση –προβλημάτων λόγω νομικών κενών– βρίσκονται αντιμέτωποι και οι μη βιολογικοί ΛΟΑΤΚΙ+ γονείς που δεν έχουν αναγνωρισμένη θεσμικά σχέση με το παιδί ή τα παιδιά τους. Αντίστοιχα τρανς άνδρας αναφέρει πως νιώθει φόβο ως προς την αστυνομία όταν κυκλοφορεί με τα βιολογικά παιδιά της συντρόφου του, στο ενδεχόμενο που ερωτηθεί “πού βρήκατε τα παιδιά;”. Μια στρατηγική που ενίοτε υιοθετείται από τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα είτε από φόβο μεροληπτικής συμπεριφοράς είτε λόγω απουσίας νομικής κατοχύρωσης είναι η απόκρυψη της ΛΟΑΤΚΙ+ ταυτότητας. Σε μία περίπτωση ο φόβος άρνησης εξυπηρέτησης από γιατρό εξωσωματικής γονιμοποίησης λόγω του σεξουαλικού προσανατολισμού της ωφελούμενης οδήγησε στη συνακόλουθη απόκρυψη αυτής της πτυχής της ταυτότητάς της. Τα άτομα φαίνεται να ακολουθούν διάφορες στρατηγικές αυτοπροστασίας, όπως απόκρυψη της ΛΟΑΤΚΙ+ ταυτότητάς τους, προτίμηση υπηρεσιών στον ιδιωτικό τομέα και πλήρη αποφυγή των δημόσιων υπηρεσιών όπου είναι δυνατόν.

5.5 ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΑ ΕΓΚΛΗΜΑΤΩΝ Ή ΡΗΤΟΡΙΚΗΣ ΜΙΣΟΥΣ ΚΑΤΑ ΛΟΑΤΚΙ+ ΑΤΟΜΩΝ

Στην πλειονότητα τα μέλη των ομάδων δε γνώριζαν πού θα παρέπεμπαν στην περίπτωση καταγγελίας ή αναφοράς περιστατικού εγκλήματος ή ρητορικής μίσους κατά ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων, αλλά κάνουν υποθέσεις ότι θα υπάρχει κάποιος μηχανισμός ή συνέπεια μετά από κάποιο περιστατικό. Για παράδειγμα, υπέθεσαν πως υπάρχουν διάφοροι φορείς και ΜΚΟ (π.χ. Γιατροί Χωρίς Σύνορα, Ύπατη Αρμοστεία), η Διεύθυνση Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης στην οποία ανήκει το σχολείο, Κέντρα Εκπαιδευτικής και Συμβουλευτικής Υποστήριξης (ΚΕΣΥ), η γραμμή 11528 όπου θα μπορούσαν να απευθυνθούν ή και στην αστυνομία. Αναφορικά με την υπηρεσία του (ΕΛ.ΑΣ.), συμμετέχον άτομο περιέγραψε πως αναλαμβάνει τη καταγραφή περιστατικών είτε διάκρισης είτε βίας λόγω σεξουαλικού προσανατολισμού, ταυτότητας φύλου ή και χαρακτηριστικών φύλου. Αναφέρθηκε στο γεγονός ότι η υπηρεσία θα προσπαθήσει να αποτρέψει ένα άτομο να καταγράψει και καταγγείλει ένα τέτοιο περιστατικό τόσο λόγω των κλειστών κοινωνικών δικτύων στις επαρχιακές πόλεις της Ελλάδος, όσο και λόγω πολυπλοκότητας της υπόθεσης, αφού αφορά ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα. Παρατήρησε πως μεμονωμένα άτομα δεν έρχονται να καταγγείλουν ένα περιστατικό, καθώς ενδέχεται να φοβούνται την αντιμετώπιση από έναν συντηρητικό φορέα.

Στην ομάδα των επαγγελματιών υγείας, άτομο που έχει εργαστεί σε ιατρική υπηρεσία φυλακών, περιγράφει πως δεν υφίσταται καμία υπεράσπιση ΛΟΑΤΚΙ+ δικαιωμάτων και τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα καθίστανται «έρμαιοι της μοίρας» τους. Εκφράστηκε, ακόμη, η δυσαρέσκειά τους για την απουσία κάποιου «οδικού χάρτη» που θα μπορέσει να τα καθοδηγήσει στην περίπτωση που

ένα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομο επιθυμεί να καταγγείλει ένα τέτοιο περιστατικό: «*Τα γρανάζια της γραφειοκρατίας είναι σκουριασμένα και δυσκίνητα*». Πιστεύουν, επομένως, ότι αν ένα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομο αναφέρει τη διάκριση που υπέστη, δε θα υποστηριχθεί επαρκώς. Τα μέλη που εργάζονται στον τομέα της δικαιοσύνης ανέφεραν επίσης, ότι η εν γένει σωστή συμπεριφορά των δημοσίων υπαλλήλων δεν είναι πάντα ο κανόνας. Για αυτό υπάρχουν και τα πειθαρχικά παραπτώματα. Αναφέρθηκε κι ένα περιστατικό κατά το οποίο μέλος είχε δεχθεί παράπονο από πολίτη ότι στη συναλλαγή του με Υπηρεσία υπέστη διάκριση και ο ίδιος ενημέρωσε τη Διευθύντριά του. Επίσης, σημείωσε ότι έχει συναντήσει την καταγγελία περιστατικών ρατσιστικής βίας, τις οποίες παρέπεμψαν αρμοδίως στον Εισαγγελέα Πρωτοδικών.

Τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα εκφράζουν με σαφήνεια ότι η καταγγελία περιστατικών δεν είναι η συνήθης πρακτική. Πιο συγκεκριμένα, κρίνεται από χάσιμο χρόνου έως και απειλητική. Λόγω της δυσπιστίας ή του φόβου απέναντι σε δημόσιους φορείς (και ιδίως απέναντι στις δικαστικές και αστυνομικές αρχές, της αίσθησης της δυσκολίας απόδειξης της φύσης του κινήτρου, λόγω της αίσθησης ότι είναι πολύ δύσκολο να υπάρξει δικαίωση, αλλά και του φόβου διασυρμού από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης· «*πρέπει να έχεις τσαγανό*» για να καταγγείλεις ένα περιστατικό.

5.6 ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΑΛΛΑΓΕΣ ΣΤΟΥΣ ΔΗΜΟΣΙΟΥΣ ΦΟΡΕΙΣ/ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ

Σε όλες τις ομάδες αναφέρθηκε η ανάγκη για αλλαγές στις υπηρεσίες και η ανάγκη εκπαίδευσης και κατάρτισης του προσωπικού. Συγκεκριμένα, οι αλλαγές περιλάμβαναν τη χωροταξία των υπηρεσιών, με τρόπο που να διασφαλίζει την ιδιωτικότητα και το απόρρητο των πολιτών και την αφαίρεση από τα έντυπα της καταχώρησης του φύλου του ατόμου. Για το σχολικό πλαίσιο ειδικότερα, προτάθηκε να συμπεριληφθούν τα ΛΟΑΤΚΙ+ ζητήματα στη διδακτέα ύλη, να υπάρξει σεξουαλική διαπαιδαγώγηση, πολιτικές αντιμετώπισης όλου του φάσματος του σχολικού εκφοβισμού και περιθωριοποίησης, καθώς και μία παρέμβαση που θα είναι θεσμοθετημένη από το Υπουργείο Παιδείας, το οποίο θα κάνει καλέσματα για επιμορφώσεις σε όλη την εκπαιδευτική κοινότητα. Θα πρέπει όμως να υπάρξει ένας στρατηγικός σχεδιασμός και να μην έγκεινται οι επιμορφώσεις μόνο σε πρωτοβουλίες ατόμων και συλλογικότητας, γιατί σε εκείνη την περίπτωση η όποια αλλαγή θα είναι βραχείας διάρκειας. Προτάθηκε και η αποσύνδεση του Υπουργείου Παιδείας από τη Θρησκεία, όπως και η δημιουργία μιας διαδικασίας κατά την οποία οι εκπαιδευτικές μονάδες θα αποκτούν πιστοποίηση ότι αποτελούν ένα υποστηρικτικό περιβάλλον για τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα. Για τις υπηρεσίες υγείας προτάθηκε η δημιουργία ενός δικτύου με καλή οργάνωση, το οποίο θα πρέπει

να έχει και έναν τιμωρητικό χαρακτήρα για αυτούς που καταχράζονται τα ΛΟΑΤΚΙ+ δικαιώματα. Τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα κατέστησαν σαφή την ανάγκη ύπαρξης ενός ευρύτερου νομοθετικού πλαισίου, το οποίο να κατοχυρώνει τα δικαιώματα των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων σε διάφορα επίπεδα. Τέλος, μια ακόμα πρόταση ήταν η ύπαρξη ενός θεσμικού/υπηρεσιακού πρωτοκόλλου, που να προβλέπει αυστηρές κυρώσεις για υπαλλήλους/λειτουργούς που δεν εφαρμόζουν τα προβλεπόμενα.

5.7 ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ

Στην πλειονότητά τους οι επαγγελματίες δεν έχουν παρακολουθήσει κάποια εκπαίδευση. Όμως, υπήρξαν άτομα τα οποία είτε λόγω προσωπικού ενδιαφέροντος είτε λόγω κάποιας επιμόρφωσης του φορέα, παρακολούθησαν κάποια ενημέρωση βραχείας διάρκειας που περιλάμβανε και ζητήματα που αφορούν τον σεξουαλικό προσανατολισμό και την ταυτότητα, έκφραση και χαρακτηριστικά φύλου. Ομοφωνία, όμως, όλων των μελών των ομάδων εστιασμένης συζήτησης υπήρξε αναφορικά με την ανάγκη για εκπαίδευση, ευαισθητοποίηση και επιμόρφωση των επαγγελματιών. Από τους/τις ειδικούς ψυχικής υγείας ακούστηκε πως χρειάζεται στην εκπαίδευση αυτή να γίνει επεξεργασία και των προκαταλήψεων των επαγγελματιών και πως η εκπαίδευση για τα ΛΟΑΤΚΙ+ ζητήματα θα έπρεπε να ξεκινά από το σχολικό πλαίσιο. Ακόμη, εκφράστηκε η ανάγκη να έρθουν σε ουσιαστική επαφή, να γνωρίσουν την κοινότητα και να μπορέσουν να κατανοήσουν ποιες είναι οι ανάγκες τους, αλλά και να θιχτεί το ζήτημα της σχέσης του/της κάθε επαγγελματία με τη δική του/της σεξουαλικότητα, αφού μπορεί να λειτουργήσει ως ανάχωμα στη δουλειά με τα ωφελούμενα άτομα.

Από τους/τις διοικητικούς υπαλλήλους αναφέρθηκε πως η εκπαίδευση γύρω από τα ΛΟΑΤΚΙ+ ζητήματα θα πρέπει να είναι υποχρεωτική, αλλιώς δεν θα υπάρχει τρόπος να γίνει κάποια αλλαγή εκ των έσω. Αναφέρεται πως σε μία εθελοντικού τύπου εκπαίδευση θα αρχειοθετούνταν ή θα συμμετείχαν συγκεκριμένα άτομα της υπηρεσίας χωρίς να μαθευτεί ευρύτερα η δυνατότητα αυτή. Ακόμη, αναφέρθηκε πως χρειάζεται η εκπαίδευση να είναι μέσα στο πλαίσιο της εκπαίδευσης των επαγγελματιών, σε πανεπιστημιακό επίπεδο. Επιπλέον, τα άτομα δήλωσαν πως υπάρχει ανάγκη για ενημέρωση σχετικά με το νομικό πλαίσιο και τα κενά που προκύπτουν σχετικά με έμφυλα και ΛΟΑΤΚΙ+ θέματα σε πρακτικό επίπεδο. Από τους/τις επαγγελματίες υγείας αναφέρθηκε η ανάγκη για μια εκπαίδευση που θα περιλαμβάνει επικοινωνιακές δεξιότητες. Αναφέρθηκε, ακόμη, η δημιουργία δικτύων μέσω των οποίων θα μπορούσαν να επικοινωνούν οι υπηρεσίες καλύτερα μεταξύ τους καθώς και να επικοινωνούνται και να καταγράφονται οι ανάγκες και τα περιστατικά βίας/διάκρισης των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων. Οι

εκπρόσωποι των δικαστών ανέφεραν ότι θα μπορούσε να υπάρξει η εισαγωγή μαθήματος στην Εθνική Σχολή Δικαστικών Λειτουργιών, αν και η εντύπωσή τους ήταν ότι υπάρχει ήδη στη σχολή σχετική θεματική ενότητα, όχι στο επίπεδο μαθήματος του Προγράμματος Σπουδών αλλά ενημερωτικού σεμιναρίου: «Κάτι που μπορεί ίσως να έμπαινε ως σεμινάριο στο Ινστιτούτο Επιμόρφωσης του Εθνικού Κέντρου Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης, που είναι πολλοί φορείς, και ΟΤΑ και λοιπά.». Και τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα συμφωνούν με τους/τις επαγγελματίες πως η σχετική επιμόρφωση χρειάζεται να είναι συστηματική, για την πιο αποτελεσματική κατάρτιση των όποιων στερεοτύπων, αλλά και υποχρεωτική, ενώ αναφέρθηκε πως θα πρέπει να υπάρχει και κάποια διαδικασία αξιολόγησης της επιτυχίας της επιμόρφωσης.

6. Συμπεράσματα

Παρά την μεγαλύτερη ορατότητα που έχουν αποκτήσει τα ΛΟΑΤΚΙ+ ζητήματα τα τελευταία χρόνια αλλά και την θέσπιση νομοσχεδίων που κατοχυρώνουν βασικά δικαιώματα για τη ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητα, τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα εξακολουθούν να μην έχουν ίση πρόσβαση στους φορείς και τις υπηρεσίες του δημόσιου τομέα. Μέσα από τα αποτελέσματα της παρούσας έρευνας, η οποία αποτελεί την πρώτη έρευνα στο ελληνικό πλαίσιο που μελετά την πρόσβαση των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων σε ένα τόσο ευρύ φάσμα υπηρεσιών και φορέων στο δημόσιο τομέα, αναδεικνύονται οι δυσκολίες που αντιμετωπίζουν τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα κατά την πρόσβαση τους σε υπηρεσίες του δημόσιου τομέα καθώς και η έντονη ανάγκη για αλλαγές που θα στοχεύουν στη δημιουργία ενός πιο συμπεριληπτικού κλίματος για τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα.

Η έλλειψη ενημέρωσης και εκπαίδευσης των επαγγελματιών πάνω σε ζητήματα που αφορούν τη ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητα, σε συνδυασμό με τις βαθιά ριζωμένες ομοφοβικές, αμφιφοβικές και τρανσφοβικές κοινωνικές αντιλήψεις, έχουν ως αποτέλεσμα τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα να μην απολαμβάνουν ίση πρόσβαση στις δημόσιες υπηρεσίες, παραμένοντας σε μεγάλο βαθμό αόρατα ή ερχόμενα αντιμέτωπα με διακρίσεις, προσβολές και βία. Αποτέλεσμα αυτού είναι πολλά ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα να επιλέγουν – στο βαθμό που αυτό είναι δυνατό- να αποκρύπτουν την ταυτότητά τους από τους/τις επαγγελματίες, ακόμα και σε περιπτώσεις όπου αναζητούν υπηρεσίες για ζητήματα που σχετίζονται με το σεξουαλικό προσανατολισμό, την ταυτότητα ή τα χαρακτηριστικά φύλου τους, ή και να αποφεύγουν πλήρως τις δημόσιες υπηρεσίες προτιμώντας να απευθυνθούν σε ιδιώτες. Η αποφυγή των δημόσιων υπηρεσιών είναι ακόμα πιο συχνή μεταξύ των τρανς ατόμων, κυρίως εκείνων που δεν έχουν προβεί σε διόρθωση των στοιχείων τους, για τα οποία η απόκρυψη της ταυτότητας τους δεν αποτελεί διαθέσιμη στρατηγική «προστασίας» από τρανσφοβικές συμπεριφορές και διακρίσεις.

Η ύπαρξη ενός θεσμικού πλαισίου που προστατεύει τα άτομα από τις διακρίσεις και τα εγκλήματα μίσους αποτελεί μεν μια σημαντική κατοχύρωση για την προστασία των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων, ωστόσο η μειωμένη πρόσβαση των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων στις αρμόδιες υπηρεσίες θέτει σημαντικά εμπόδια στην αναφορά σχετικών περιστατικών. Πιο συγκεκριμένα, η έλλειψη ασφάλειας προς τις αστυνομικές αρχές, η αυξημένη αίσθηση μεταξύ των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων πως η διαδικασία της καταγγελίας δεν θα επιφέρει καμία ουσιαστική αλλαγή ή δικαίωση, αλλά και ο φόβος περαιτέρω στοχοποίησης και θυματοποίησης τους από τις αρχές αποτελούν τους βασικούς παράγοντες που αποτρέπουν τα άτομα από το να προβούν σε καταγγελίες, με

αποτέλεσμα οι διακρίσεις και η βία κατά των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων να παραμένουν σε σημαντικό βαθμό αόρατες, και, συνεπώς, να μην αντιμετωπίζονται αποτελεσματικά.

7. Συστάσεις πολιτικής

Η καταπολέμηση των διακρίσεων και των εγκλημάτων μίσους λόγω του σεξουαλικού προσανατολισμού, της ταυτότητας και των χαρακτηριστικών φύλου, και η δημιουργία ενός πλαισίου συμπερίληψης και σεβασμού για τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα στις υπηρεσίες και τους φορείς του δημόσιου τομέα απαιτεί μια πολύπλευρη προσέγγιση που θα περιλαμβάνει αλλαγές τόσο στο θεσμικό πλαίσιο, όσο και στο εκπαιδευτικό, αλλά και τις ίδιες τις υπηρεσίες. Έχοντας ως βάση τις ελλείψεις που αναδείχθηκαν μέσα από τα ευρήματα της βιβλιογραφικής ανασκόπησης και της έρευνας πεδίου, καταρτίστηκε μια σειρά στοχευμένων συστάσεων πολιτικής¹⁹.

7.1 ΝΟΜΙΚΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΛΟΑΤΚΙ+ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

- ✓ Διεύρυνση του ισχύοντος θεσμικού πλαισίου ώστε τα άτομα να προστατεύονται από διακρίσεις λόγω σεξουαλικού προσανατολισμού, ταυτότητας και χαρακτηριστικών φύλου σε όλους τους τομείς στους οποίους αναφέρεται η νομοθεσία.
- ✓ Θεσμική κατοχύρωση του πολιτικού γάμου για ομόφυλα ζευγάρια και της ομόφυλης γονεϊκότητας.
- ✓ Διεύρυνση του θεσμικού πλαισίου για τη νομική αναγνώριση της ταυτότητας φύλου: Πρόβλεψη για την ύπαρξη τρίτης επιλογή φύλου, άρση των υφιστάμενων περιορισμών και θέσπισης μιας εξωδικαστικής γρήγορης, διαφανούς και χαμηλού κόστους διαδικασίας νομικής αναγνώρισης της ταυτότητας φύλου.
- ✓ Απαγόρευση των ιατρικών παρεμβάσεων «κανονικοποίησης» σε ίντερσεξ βρέφη, παιδιά και έφηβα άτομα.
- ✓ Απαγόρευση των παρεμβάσεων που στοχεύουν στην αλλαγή του σεξουαλικού προσανατολισμού ή της ταυτότητας φύλου («θεραπείες μεταστροφής»).
- ✓ Σαφής αναφορά στην απαγόρευση των διακρίσεων λόγω σεξουαλικού προσανατολισμού, ταυτότητας και χαρακτηριστικών φύλου στους κώδικες επαγγελματικής δεοντολογίας και επιβολή κυρώσεων σε περιπτώσεις παραβίασης τους.

¹⁹ Σημείωση εκ μέρους του Υπουργείου Δικαιοσύνης: «Η αποδοχή, δρομολόγηση και έμπρακτη υλοποίηση των παραπάνω προτάσεων απαιτεί πολύπλευρη κυβερνητική αποδοχή. Συνεπώς το Υπουργείο Δικαιοσύνης με την ιδιότητα του εταίρου αφουγκράζεται τις ανησυχίες αλλά δεν μπορεί να τοποθετηθεί. Δεσμεύεται ωστόσο για την διερεύνηση της περαιτέρω βελτίωσης του νομοθετικού πλαισίου στον τομέα αυτό».

- ✓ Δημιουργία και εύρυθμη και αποτελεσματική λειτουργία ελεγκτικών σωματίων εφαρμογής των διατάξεων προστασίας των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων στις διάφορες πτυχές της καθημερινής ζωής, όπως δημόσιες υπηρεσίες, εκπαιδευτικές μονάδες, εργασία.

7.2 ΕΥΑΙΣΘΗΤΟΠΟΙΗΣΗ & ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΩΝ

- ✓ Δημιουργία ενημερωτικού υλικού αναφορικά με τα ΛΟΑΤΚΙ+ ζητήματα (ορολογία, θεσμικό πλαίσιο, περαιτέρω πηγές), το οποίο θα είναι διαθέσιμο στους/στις επαγγελματίες των δημόσιων υπηρεσιών.
- ✓ Υλοποίηση δράσεων κατάρτισης των επαγγελματιών στο πλαίσιο των υπηρεσιών σχετικά με τις ΛΟΑΤΚΙ+ ταυτότητες και την παροχή συμπεριληπτικών υπηρεσιών σε ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα.
- ✓ Συμπερίληψη των ΛΟΑΤΚΙ+ ζητημάτων και της παροχής υπηρεσιών σε ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα στο πλαίσιο των ακαδημαϊκών σπουδών όλων των επαγγελματιών υγείας και ψυχικής υγείας, καθώς και των επαγγελματιών πρώτης γραμμής.
- ✓ Συμπερίληψη των ζητημάτων σεξουαλικού προσανατολισμού, ταυτότητας και χαρακτηριστικών φύλου στα προγράμματα σπουδών της υποχρεωτικής εκπαίδευσης, με σαφή αναφορά στις ΛΟΑΤΚΙ+ ταυτότητες.
- ✓ Παροχή εκπαίδευσης και κατευθυντήριων γραμμών, ολιστικά ή από την εκάστοτε υπηρεσία, σχετικά με τη διαχείριση πρακτικών και καθημερινών ζητημάτων που συναντούν στην εργασία τους.
- ✓ Ενημέρωση σχετικά με υπάρχουσες υπηρεσίες και οργανισμούς για ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα και δημιουργία λίστας παραπομπών, διαθέσιμη προς χρήση σε κάθε υπηρεσία.
- ✓ Κατάρτιση των σχολικών ψυχολόγων και των σχολικών συμβούλων για τη συμβουλευτική και τη διαχείριση αντίστοιχων περιστατικών.
- ✓ Χρήση καθημερινών παραδειγμάτων, στο πλαίσιο εκπαίδευσης, για προβλήματα που μπορεί να ανακύψουν κατά την εργασία στην εκάστοτε υπηρεσία.

7.3 ΠΡΟΛΗΨΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΕΓΚΛΗΜΑΤΩΝ ΜΙΣΟΥΣ & ΔΙΑΚΡΙΣΕΩΝ

- ✓ Ενημέρωση των επαγγελματιών για τις μορφές διακρίσεων και βίας που αντιμετωπίζουν τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα ώστε να είναι σε θέση να τις αναγνωρίσουν.
- ✓ Ενημέρωση των υπηρεσιών για τις υπηρεσίες και τους φορείς που δέχονται αναφορές/καταγραφές για περιστατικά διακρίσεων και βίας κατά ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων.
- ✓ Δημιουργία μηχανισμών εντός των υπηρεσιών για την αναφορά διακρίσεων και βίας, συμπεριλαμβανομένων των περιστατικών κατά ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων.

- ✓ Ενημέρωση των εκπαιδευτικών για τον ομοφοβικό, αμφιφοβικό και τρανσφοβικό σχολικό εκφοβισμό, ώστε να είναι σε θέση να τον αναγνωρίζουν και να υποστηρίζουν κατάλληλα τους/τις μαθητές/-ριες.
- ✓ Δικτύωση των δημοσίων υπηρεσιών με σχετικές οργανώσεις για την παροχή υποστήριξης και συμβουλευτικής για τη διαχείριση περιστατικών.

7.4 ΣΥΜΠΕΡΙΛΗΠΤΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ

- ✓ Χαρτογράφηση των οργανώσεων και φορέων που παρέχουν υποστηρικτικές υπηρεσίες σε ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα και ενίσχυση της διασύνδεσης μεταξύ των υπηρεσιών.
- ✓ Εισαγωγή συμπεριληπτικών πεδίων φύλου στις φόρμες των υπηρεσιών (στις περιπτώσεις όπου απαιτείται η καταγραφή του φύλου).
- ✓ Χρήση συμπεριληπτικής γλώσσας στα επίσημα έγγραφα και από τους/τις επαγγελματίες.
- ✓ Ανάπτυξη κανονισμών στην εκάστοτε υπηρεσία σχετικά με την συμπερίληψη ΛΟΑΤΚΙ+ συναδέλφων.

8. Βιβλιογραφία

Aiden, H., Marston, K., Rerry, T., (2013). Homophobic Bullying – How well we understand the problem? EACH Educational Action Challenging Homophobia

Albuquerque, G. A., Garcia, C. L., Quirino, G. S., Alves, M. J. H., Belém, J. M., Figueiredo, F. W. S., Paiva, L. S., Nascimento, V. B., Maciel, E. S., Valenti, V. E., Abreu, L. C. & Adami, F. (2016). Access to health services by lesbian, gay, bisexual, and transgender persons: systematic literature review. BMC International Health and Human Rights. 16 (2), doi: 10.1186/s12914-015-0072-9

Antivirus Magazine. (2019, Νοέμβριος 11). Η ανακοίνωση της Διεθνούς Αμνηστίας για την Συνταγματική Αναθεώρηση. Ανακτήθηκε από: <https://avmag.gr/115621/i-anakoinosi-tis-diethnoys-amnistias-gia-ti-syntagmatiki-anatheorisi/>

Cochran, B. N., Peavy, K. M. & Cauce, A. M. (2007). Substance Abuse Treatment Providers: Explicit and Implicit Attitudes Regarding Sexual Minorities, Journal of Homosexuality, 53(3): 181-207.

Council of Europe – Sexual Orientation and Gender Identity (SOGI) Unit. (2017). Sexual Orientation and Gender Identity Unit's Work since 2014. Ανακτήθηκε από: <https://rm.coe.int/sexual-orientation-and-gender-identity-sogi-unit-s-work-since-2014-inf/168093754e>

Council of Europe. (1952). *The European convention on human rights*. Strasbourg: Directorate of Information.

Daley, A. E. & MacDonnell, J. A. (2011). Gender, sexuality and the discursive representation of access and equity in health services literature: implications for LGBT communities International Journal for Equity in Health. 10 (40). doi: 10.1186/1475-9276-10-40

Dwyer, A., & Hotten, J. (2009, December). "There is no relationship": Service provider staff on how LGBT young people experience policing. Paper presented at the TASA Conference, Australian National University, Canberra. Ανακτήθηκε από: <http://eprints.qut.edu.au/29223/2/29223.pdf>

European Parliament. (2013). Resolution 2183. Roadmap against homophobia and discrimination on grounds of sexual orientation and gender identity. Ανακτήθηκε από: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-7-2014-0062_EN.html?redirect

European Parliament (2017). Resolution 2191. Promoting the human rights of and eliminating discrimination against intersex people. Ανακτήθηκε από: <https://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-en.asp?fileid=24232&lang=en>

European Parliament (2019). Resolution 2878. Resolution on the Rights of Intersex People. Ανακτήθηκε από: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/B-8-2019-0101_EN.pdf?redirect

FRA - European Union Agency for Fundamental Rights (2016). Professionally speaking: challenges to achieving equality for LGBT people. Luxembourg: Publications Office of the European Union. Ανακτήθηκε από: https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2016-lgbt-public-officials_en.pdf

FRA - European Union Agency for Fundamental Rights (2020a). A long way to go for LGBTI equality. Luxembourg: Publications Office of the European Union. Ανακτήθηκε από: https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2020-lgbti-equality-1_en.pdf

FRA - European Union Agency for Fundamental Rights (2020b). EU LGBT survey II. Country data: Greece. Luxembourg: Publications Office of the European Union. Ανακτήθηκε από: https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/lgbti-survey-country-data_greece.pdf

Giannou D. & Ioakimidis, V. (2019). 'Neither invisible nor abnormal!' Exploring the invisibility and pathologisation of LGBT people in the Greek National Health System. Critical Social Policy, 1–19. doi: 10.1177/0261018319840187

Gonan, M., Jaklin, K. (2017). Countering Underreporting and supporting Victims of Anti-Lgbt Hate crime: Good Practices Report Ανακτήθηκε από: [http://lgbthatecrime.eu/assets/pdf/Come%20Forward_Good_Practices_Report_final_u pdate_April.pdf](http://lgbthatecrime.eu/assets/pdf/Come%20Forward_Good_Practices_Report_final_update_April.pdf)

- Guasp, A., Statham, H., Jadva, V., and Daly, I., (2012). The School Report – The experiences of gay young people in Britain's schools in 2012. Stonewall and University of Cambridge
- Herek, G. M., Cogan, J. C., & Gillis, J. R. (2002). Victim experiences in hate crimes based on sexual orientation. *Journal of Social Issues*, 58, 319-339.
- Jurčić M., Θεοφιλοπουλος Θ., Μουδάτσου Μ., Σεραφεΐμ Ε., Φαρμακίδης Κ., Κωνσταντέλλου Μ. (2018), Εργασία με Θύματα Εγκλημάτων Μίσους ΛΟΑΤ Ανθρώπων - Ένα Πρακτικό Εγχειρίδιο. Αθήνα: Colour Youth - Κοινότητα LGBTQ Νέων Αθήνας. Ανακτήθηκε από: http://lgbthatecrime.eu/handbook/pdf/Working%20with%20Victims%20of%20Anti%E2%80%93LGBT%20Hate%20Crimes_gr_2.pdf
- Nadal, K. L., Quintanilla, A., Goswick, A., & Sriken, J. (2015). Lesbian, gay, bisexual, and queer people's perceptions of the criminal justice system: Implications for social services. *Journal of Gay & Lesbian Social Services*, 27(4), 457–481. doi:10.1080/10538720.2015.1085116
- Radford, J. (1989). Women and policing: Contradictions old and new. In J. Hanmer, J. Radford, & E. Stanko (Eds.), *Women, policing, and male violence: International perspectives* (pp. 13–45). New York, NY: Routledge.
- ΔΚΠΡΒ – Δίκτυο Καταγραφής Περιστατικών Ρατσιστικής Βίας. (2016). Ετήσια Έκθεση 2015. Ανακτήθηκε από: http://rvrn.org/wp-content/uploads/2016/04/Report_2015gr.pdf
- ΔΚΠΡΒ – Δίκτυο Καταγραφής Περιστατικών Ρατσιστικής Βίας. (2017). Ετήσια Έκθεση 2016. Ανακτήθηκε από: http://rvrn.org/wp-content/uploads/2017/04/Report_2016gr.pdf
- ΔΚΠΡΒ – Δίκτυο Καταγραφής Περιστατικών Ρατσιστικής Βίας. (2018). Ετήσια Έκθεση 2017. Ανακτήθηκε από: http://rvrn.org/wp-content/uploads/2018/03/Report_2017gr.pdf
- ΔΚΠΡΒ – Δίκτυο Καταγραφής Περιστατικών Ρατσιστικής Βίας. (2019). Ετήσια Έκθεση 2018. Ανακτήθηκε από: http://rvrn.org/wp-content/uploads/2019/04/RVRN_report_2018gr.pdf

- ΔΚΠΡΒ – Δίκτυο Καταγραφής Περιστατικών Ρατσιστικής Βίας. (2020). Ετήσια Έκθεση 2019. Ανακτήθηκε από: <http://rvrn.org/wp-content/uploads/2020/06/ETHSIA-EKTHESH-2019-GREEK.pdf>
- Ηλιοπούλου, Χ., Νικολακάκης, Ν., Διακουμάκου, Φ., Γραμμενίδης, Κ. (2018). Πρώτη πανελλαδική έρευνα για το σχολικό κλίμα - Έκθεση αποτελεσμάτων: Οι εμπειρίες της ΛΟΑΤΚ μαθητικής κοινότητας στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Αθήνα: Colour Youth. Ανακτήθηκε από: <https://www.colouryouth.gr/wp-content/uploads/2018/05/Ερευνα-για-το-Σχολικό-Κλίμα-Colour-Youth.pdf>
- Ιωάννου, Χ. (2018). HOMBAT Καταπολέμηση του ομοφοβικού και τρανσφοβικού εκφοβισμού στα σχολεία. Εθνική Έκθεση: Ελλάδα. Αθήνα: ΚΜΟΠ. Ανακτήθηκε από: https://www.hombat.eu/wp-content/uploads/2019/10/HOMBAT_NATIONAL_REPORT_EL_Left_Aligned.pdf
- Καδέρογλου Ε., Δαρβούδης Α., Τσοβίλη Θ., Σταυρόπουλος Β., Παπαδόπουλος Α. (χ.χ.). Κώδικας Ηθικής και Δεοντολογίας του Ειδικού Παιδαγωγού. Πανελλήνια Ένωση Ειδικών Παιδαγωγών. Ανακτήθηκε από: <http://www.specialeducation.gr/frontend/articles.php?cid=118>
- McIntyre, J., Daley, A., Rutherford, K., & Ross, E. L. (2011). Systems-level Barriers in Accessing Supportive Mental Health Services for Sexual and Gender Minorities: Insights from the Provider's Perspective. Canadian Journal of Community Mental Health, 30(2), 173-186.
- Νόμος 2304. (1995). Κύρωση του Κώδικα Δικαστικού Σώματος Ενόπλων Δυνάμεων. Ανακτήθηκε από: <https://www.ministryofjustice.gr/wp-content/uploads/2019/10/Κώδικας-Δικαστικού-Σώματος-Ενόπλων-Δυνάμεων.pdf>
- Νόμος 2318. (1995). Κώδικας δικαστικών επιμελητών. Ανακτήθηκε από: <https://www.ministryofjustice.gr/wp-content/uploads/2019/10/Κώδικας-Δικαστικών-Επιμελητών.pdf>
- Νόμος 2344. (2019). Κώδικας Δεοντολογίας Ψυχολόγων. Ανακτήθηκε από: <https://www.e-nomothesia.gr/kat-ygeia/upourgike-apophase-g5bgbp-oik-42984-2019.html>

- Νόμος 2462. (1997). Κύρωση του Διεθνούς Συμφώνου για τα ατομικά και πολιτικά δικαιώματα, του Προαιρετικού Πρωτοκόλλου στο Διεθνές Σύμφωνο για τα ατομικά και πολιτικά δικαιώματα και του Δευτέρου Προαιρετικού Πρωτοκόλλου στο Διεθνές Σύμφωνο για τα ατομικά και πολιτικά δικαιώματα σχετικού με την κατάργηση της ποινής του θανάτου. Ανακτήθηκε από: <https://www.refworld.org/cgi-bin/texis/vtx/rwmain/opendocpdf.pdf?reldoc=y&docid=4bd686e52>
- Νόμος 2812. (2000). Κύρωση του κώδικα δικαστικών υπαλλήλων Ανακτήθηκε από: <https://www.ministryofjustice.gr/wp-content/uploads/2019/10/Κώδικας-Δικαστικών-Υπαλλήλων.pdf>
- Νόμος 3418. (2005). Κώδικας Ιατρικής Δεοντολογίας. Ανακτήθηκε από: <https://www.e-nomothesia.gr/kat-ygeia/n-3418-2005.html>
- Νόμος 3528. (2007). Υπαλληλικός κώδικας. Ανακτήθηκε από: <https://www.ministryofjustice.gr/wp-content/uploads/2019/10/Υπαλληλικός-Κώδικας.pdf>
- Νόμος 4285. (2014). Τροποποίηση του ν. 927/1979 (Α' 139) και προσαρμογή του στην απόφαση - πλαίσιο 2008/913/ΔΕΥ της 28ης Νοεμβρίου 2008, για την καταπολέμηση ορισμένων μορφών και εκδηλώσεων ρατσισμού και ξενοφοβίας μέσω του ποινικού δικαίου (L 328) και άλλες διατάξεις. ΦΕΚ Α' 191/10-9-2014. Ανακτήθηκε από: www.ministryofjustice.gr/site/LinkClick.aspx?fileticket=Ik2xQr3jllkg%3D&tabid=132
- Νόμος 4356. (2015). Σύμφωνο συμβίωσης, άσκηση δικαιωμάτων, ποινικές και άλλες διατάξεις. ΦΕΚ Α' 181/24-12-2015. Ανακτήθηκε από: <http://www.ministryofjustice.gr/site/Portals/0/4356-2015.pdf>
- Νόμος 4443. (2016). Ι) Ενσωμάτωση της Οδηγίας 2000/43/ΕΚ περί εφαρμογής της αρχής της ίσης μεταχείρισης προσώπων ασχέτως φυλετικής ή εθνοτικής τους καταγωγής, της Οδηγίας 2000/78/ΕΚ για τη διαμόρφωση γενικού πλαισίου για την ίση μεταχείριση στην απασχόληση και την εργασία και της Οδηγίας 2014/54/ΕΕ περί μέτρων που διευκολύνουν την άσκηση των δικαιωμάτων των εργαζομένων στο πλαίσιο της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων, ΙΙ) λήψη αναγκαίων μέτρων συμμόρφωσης με τα άρθρα 22, 23, 30, 31 παρ. 1, 32 και 34 του Κανονισμού 596/2014 για την κατάχρηση της

αγοράς και την κατάργηση της Οδηγίας 2003/6/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και των Οδηγιών της Επιτροπής 2003/124/EK, 2003/125/EK και 2004/72/EK και ενσωμάτωση της Οδηγίας 2014/57/ΕΕ περί ποινικών κυρώσεων για την κατάχρηση αγοράς και της εκτελεστικής Οδηγίας 2015/2392, III) ενσωμάτωση της Οδηγίας 2014/62 σχετικά με την προστασία του ευρώ και άλλων νομισμάτων από την παραχάραξη και την κιβδηλεία μέσω του ποινικού δικαίου και για την αντικατάσταση της απόφασης - πλαισίου 2000/383/ΔΕΥ του Συμβουλίου και IV) Σύσταση Εθνικού Μηχανισμού Διερεύνησης Περιστατικών Αυθαιρεσίας στα σώματα ασφαλείας και τους υπαλλήλους των καταστημάτων κράτησης και άλλες διατάξεις. ΦΕΚ Α' 232/9-12-2016. Ανακτήθηκε από: <https://www.e-nomothesia.gr/kat-anthropina-dikaiomata/nomos-4443-2016-fek-232a-9-12-2016.html>

Νόμος 4491. (2017). Νομική αναγνώριση της ταυτότητας φύλου - Εθνικός Μηχανισμός Εκπόνησης, Παρακολούθησης και Αξιολόγησης των Σχεδίων Δράσης για τα Δικαιώματα του Παιδιού και άλλες διατάξεις. ΦΕΚ Α' 152/13-10-2017. Ανακτήθηκε από: <http://www.e-nomothesia.gr/kat-nomothesia-genikou-endiapherontos/nomos-4491-2017-fek-152a-13-10-2017.html>

Νόμος 4531. (2018). I) Κύρωση της Σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Πρόληψη και την Καταπολέμηση της Βίας κατά των γυναικών και της Ενδοοικογενειακής Βίας και προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας, II) Ενσωμάτωση της 2005/214/ΔΕΥ απόφασης-πλαίσιο, όπως τροποποιήθηκε με την απόφαση-πλαίσιο 2009/299/ΔΕΥ, σχετικά με την εφαρμογή της αρχής της αμοιβαίας αναγνώρισης επί χρηματικών ποινών και III) Άλλες διατάξεις αρμοδιότητας Υπουργείου Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και λοιπές διατάξεις. Ανακτήθηκε από: <https://www.taxheaven.gr/law/4531/2018>

Νόμος 4538. (2018). Μέτρα για την προώθηση των Θεσμών της Αναδοχής και Υιοθεσίας και άλλες διατάξεις. ΦΕΚ Α' 85/16-05-2018. Ανακτήθηκε από: <https://www.e-nomothesia.gr/oikogeneia/nomos-4538-2018-phek-85a-16-5-2018.html>

Νόμος 4637. (2019). Τροποποιήσεις Ποινικού Κώδικα, Κώδικα Ποινικής Δικονομίας και συναφείς διατάξεις. Ανακτήθηκε από: <http://www.odigostoupoliti.eu/nomos-4637-2019-tropopoiiseis-poinikou-kodika-kai-kodika-poinikis-dikonomias/>

Ομάδα Καταπολέμησης Διαφθοράς. (2013). Κώδικας Ηθικής και Δεοντολογίας Δημοσίων Υπαλλήλων. Υπουργείο Οικονομικών. Ανακτήθηκε από: <https://www.taxheaven.gr/news/13614/kwdikas-hoikhs-deontologias-ypourgeio-oikonomikwn>

Παγάνης, Φ. (2019). Οδηγός για νέα τρανς άτομα - Βασικές πληροφορίες για ζητήματα ταυτότητας φύλου. Αθήνα: Colour Youth - Κοινότητα LGBTQ Νέων Αθήνας. Ανακτήθηκε από: <https://www.colouryouth.gr/wp-content/uploads/2020/03/ΟΔΗΓΟΣ-ΓΙΑ-ΝΕΑ-ΤΡΑΝΣ-ΑΤΟΜΑ.pdf>

Παπάζογλου, Α. (2020). Η ελληνική ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητα τον 21ο αιώνα: Οι διεκδικήσεις και η συναφής νομοθεσία, στο Παπαθανασίου Ν., Χρηστίδη Ε. Ο. (Επ.) Συμπερίληψη και Ανθεκτικότητα: Βασικές αρχές ψυχοκοινωνικής στήριξης σε θέματα σεξουαλικού προσανατολισμού, ταυτότητας, έκφρασης και χαρακτηριστικών φύλου (σ. 423-439). Αθήνα: Gutenberg.

Προεδρικό Διάταγμα 216. (2001). Κώδικας Νοσηλευτικής Δεοντολογίας. Ανακτήθηκε από: <https://www.e-nomothesia.gr/kat-ygeia/noseleutries-nosokomes/pd-216-2001.html>

Προεδρικό Διάταγμα 254. (2004). Κώδικας Δεοντολογίας του Αστυνομικού. Ανακτήθηκε από: http://www.astynomia.gr/images/stories/Attachment14238_KOD_FEK_238A_031204.pdf

ΣΚΛΕ – Σύλλογος Κοινωνικών Λειτουργών Ελλάδος. (χ.χ.) Κώδικας Δεοντολογίας Κοινωνικών Λειτουργών. Ανακτήθηκε από: <https://www.skle.gr/index.php/el/2015-01-15-06-55-22/2015-01-27-06-56-54>

Υπουργική Απόφαση Α3δ/Γ.Π.οικ.10976. (2017). Πλαίσιο οργάνωσης και λειτουργίας του Γραφείου Προστασίας Δικαιωμάτων Ληπτών/ριών Υπηρεσιών Υγείας των Νοσοκομείων του Ε.Σ.Υ.. Ανακτήθηκε από: <https://www.e-nomothesia.gr/kat-ygeia/upourgike-apophase-a3d-gpoik-10976-2017.html>

Χαμτζούδης Ν. (2015α). Το διεθνές πλαίσιο προστασίας του σεξουαλικού προσανατολισμού και της ταυτότητας φύλου Στο: Η νομική προστασία του σεξουαλικού προσανατολισμού και της ταυτότητας φύλου: καταπολεμώντας τις διακρίσεις, τα εγκλήματα μίσους και τη

ρητορική μίσους Θεοφιλόπουλος Θ. (Επ.) (σελ. 67-111). Colour Youth – Κοινότητα LGBTQ Νέων Αθήνας

Χαμτζούδης Ν. (2015β). Το ελληνικό πλαίσιο προστασίας του σεξουαλικού προσανατολισμού και της ταυτότητας φύλου Στο: Η νομική προστασία του σεξουαλικού προσανατολισμού και της ταυτότητας φύλου: καταπολεμώντας τις διακρίσεις, τα εγκλήματα μίσους και τη ρητορική μίσους Θεοφιλόπουλος Θ. (Επ.) (σελ.. 32-62). Colour Youth – Κοινότητα LGBTQ Νέων Αθήνας

Χρηστίδη, Ε.Ο. & Παπαθανασίου, Ν. (2020). Το τραύμα του «ασφαλούς χώρου»: Τα πρώτα αποτελέσματα της Πρώτης Πανελλήνιας Έρευνας για τις Αντιλήψεις, τις Στάσεις και τις Πρακτικές των Ειδικών Ψυχικής Υγείας κατά την παροχή υπηρεσιών σε ΛΟΑΤ+ άτομα. Στο: Μπούνα Α. & Παπάνης Ε. (Επιμ.). Ταυτότητα Φύλου και Σεξουαλικότητα: Σύγχρονα Θέματα. Αθήνα: Ηδυέπεια.

Παράρτηματα

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α: ΑΝΑΛΥΣΗ T-TEST ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΤΗΣ ΑΝΤΙΛΗΨΗΣ ΤΗΣ ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ ΜΕΤΑΞΥ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΩΝ ΚΑΙ ΛΟΑΤΚΙ+ ΑΤΟΜΩΝ

Statistics

groups

N	Valid	352
	Missing	0
Mean		1.5739
Median		2.0000
Skewness		-.300
Std. Error of Skewness		.130
Kurtosis		-1.921
Std. Error of Kurtosis		.259
Sum		554.00

groups

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	LGBT	150	42.6	42.6	42.6
	PRO	202	57.4	57.4	100.0
	Total	352	100.0	100.0	

Group Statistics

groups	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean	
general_1	LGBT	150	4.01	.905	.074
	PRO	202	4.04	.860	.060
general_2	LGBT	150	3.84	.913	.075
	PRO	202	3.68	.946	.067
general_3	LGBT	150	3.18	1.165	.095
	PRO	202	2.60	1.098	.077
general_4	LGBT	150	3.20	1.204	.098
	PRO	202	2.64	1.185	.083
general_5	LGBT	150	3.67	1.028	.084
	PRO	202	3.66	.907	.064
general_6	LGBT	150	4.02	.901	.074
	PRO	202	3.73	1.016	.071
general_7	LGBT	150	4.42	.788	.064
	PRO	202	3.75	1.196	.084
general_8	LGBT	150	3.73	1.086	.089
	PRO	202	3.06	1.127	.079
general_9	LGBT	150	4.21	.735	.060
	PRO	202	3.57	1.096	.077
general_10	LGBT	150	4.41	.761	.062
	PRO	202	3.77	1.027	.072
general_11	LGBT	150	4.10	.849	.069
	PRO	202	3.43	1.030	.072
general_12	LGBT	150	3.46	.974	.080
	PRO	202	2.86	.983	.069
general_13	LGBT	150	3.61	.955	.078
	PRO	202	2.93	1.022	.072
general_14	LGBT	150	2.93	1.075	.088
	PRO	202	2.21	.914	.064
general_15	LGBT	150	3.49	1.022	.083
	PRO	202	2.68	.987	.069
general_16	LGBT	150	3.73	.851	.069
	PRO	202	3.14	1.039	.073

Independent Samples Test

		Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means	
		F	Sig.	t	df
general_1	Equal variances assumed	.001	.972	-.329	350
	Equal variances not assumed			-.327	311.880
general_2	Equal variances assumed	2.615	.107	1.562	350
	Equal variances not assumed			1.570	327.100
general_3	Equal variances assumed	.234	.629	4.782	350
	Equal variances not assumed			4.741	310.427
general_4	Equal variances assumed	.407	.524	4.327	350
	Equal variances not assumed			4.316	318.373
general_5	Equal variances assumed	3.575	.059	.080	350
	Equal variances not assumed			.078	297.513
general_6	Equal variances assumed	5.077	.025	2.752	350
	Equal variances not assumed			2.801	339.137
general_7	Equal variances assumed	23.952	.000	5.942	350
	Equal variances not assumed			6.301	345.436
general_8	Equal variances assumed	.158	.691	5.578	350
	Equal variances not assumed			5.609	327.360
general_9	Equal variances assumed	29.174	.000	6.164	350
	Equal variances not assumed			6.520	346.690
general_10	Equal variances assumed	4.277	.039	6.426	350
	Equal variances not assumed			6.710	349.999
general_11	Equal variances assumed	15.896	.000	6.533	350
	Equal variances not assumed			6.721	346.150
general_12	Equal variances assumed	.180	.672	5.674	350
	Equal variances not assumed			5.681	322.769
general_13	Equal variances assumed	.388	.534	6.357	350
	Equal variances not assumed			6.421	332.161
general_14	Equal variances assumed	4.810	.029	6.719	350
	Equal variances not assumed			6.560	289.920
general_15	Equal variances assumed	.123	.726	7.504	350
	Equal variances not assumed			7.465	314.932
general_16	Equal variances assumed	3.093	.080	5.617	350
	Equal variances not assumed			5.784	346.620

Independent Samples Test

		t-test for Equality of Means		
		Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference
general_1	Equal variances assumed	.742	-.031	.095
	Equal variances not assumed	.744	-.031	.095
general_2	Equal variances assumed	.119	.157	.100
	Equal variances not assumed	.117	.157	.100
general_3	Equal variances assumed	.000	.581	.121
	Equal variances not assumed	.000	.581	.123
general_4	Equal variances assumed	.000	.556	.129
	Equal variances not assumed	.000	.556	.129
general_5	Equal variances assumed	.937	.008	.104
	Equal variances not assumed	.938	.008	.105
general_6	Equal variances assumed	.006	.287	.104
	Equal variances not assumed	.005	.287	.103
general_7	Equal variances assumed	.000	.668	.112
	Equal variances not assumed	.000	.668	.106
general_8	Equal variances assumed	.000	.667	.120
	Equal variances not assumed	.000	.667	.119
general_9	Equal variances assumed	.000	.637	.103
	Equal variances not assumed	.000	.637	.098
general_10	Equal variances assumed	.000	.639	.099
	Equal variances not assumed	.000	.639	.095
general_11	Equal variances assumed	.000	.674	.103
	Equal variances not assumed	.000	.674	.100
general_12	Equal variances assumed	.000	.599	.106
	Equal variances not assumed	.000	.599	.105
general_13	Equal variances assumed	.000	.681	.107
	Equal variances not assumed	.000	.681	.106
general_14	Equal variances assumed	.000	.714	.106
	Equal variances not assumed	.000	.714	.109
general_15	Equal variances assumed	.000	.810	.108
	Equal variances not assumed	.000	.810	.109
general_16	Equal variances assumed	.000	.583	.104
	Equal variances not assumed	.000	.583	.101

Independent Samples Test

		t-test for Equality of Means	
		95% Confidence Interval of the Difference	
		Lower	Upper
general_1	Equal variances assumed	-.218	.155
	Equal variances not assumed	-.219	.157
general_2	Equal variances assumed	-.041	.354
	Equal variances not assumed	-.040	.353
general_3	Equal variances assumed	.342	.820
	Equal variances not assumed	.340	.822
general_4	Equal variances assumed	.303	.809
	Equal variances not assumed	.303	.810
general_5	Equal variances assumed	-.195	.212
	Equal variances not assumed	-.199	.216
general_6	Equal variances assumed	.082	.493
	Equal variances not assumed	.086	.489
general_7	Equal variances assumed	.447	.888
	Equal variances not assumed	.459	.876
general_8	Equal variances assumed	.432	.903
	Equal variances not assumed	.433	.901
general_9	Equal variances assumed	.434	.841
	Equal variances not assumed	.445	.830
general_10	Equal variances assumed	.444	.835
	Equal variances not assumed	.452	.827
general_11	Equal variances assumed	.471	.877
	Equal variances not assumed	.477	.872
general_12	Equal variances assumed	.391	.806
	Equal variances not assumed	.391	.806
general_13	Equal variances assumed	.470	.892
	Equal variances not assumed	.472	.890
general_14	Equal variances assumed	.505	.923
	Equal variances not assumed	.500	.928
general_15	Equal variances assumed	.598	1.023
	Equal variances not assumed	.597	1.024
general_16	Equal variances assumed	.379	.787
	Equal variances not assumed	.385	.781

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β: ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ: ΛΟΑΤΚΙ+ ΑΤΟΜΑ

Σας προσκαλούμε να συμμετάσχετε στην διαδικτυακή έρευνα που πραγματοποιείται στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού προγράμματος «FAROS – Feature A protective environment fOr lgbti+ personS».

Βασικός στόχος του προγράμματος είναι η ενίσχυση των μηχανισμών προστασίας, παρακολούθησης και πρόληψης των περιστατικών διακρίσεων και βίας προς ΛΟΑΤΚΙ άτομα, συμπεριλαμβανομένων των εγκλημάτων μίσους, και η βελτίωση της πρόσβασης των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων σε δημόσιους φορείς και υπηρεσίες, μέσω της ευαισθητοποίησης και ανάπτυξης των δεξιοτήτων των κρατικών λειτουργών, καθώς και της ανάπτυξης ενός δικτύου ενδιαφερομένων.

Το πρόγραμμα υλοποιείται στην Ελλάδα από το ΚΜΟΠ, το Orlando LGBT+, την Colour Youth – Κοινότητα LGBTQ Νέων Αθήνας, τη Θετική Φωνή, τις Οικογένειες Ουράνιο Τόξο και το Υπουργείο Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, σε συνεργασία με το Πολύχρωμο Σχολείο, και χρηματοδοτείται από το πρόγραμμα Δικαιώματα, Ιθαγένεια και Ισότητα (REC) της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Το παρόν ερωτηματολόγιο απευθύνεται σε ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα, άνω των 15 ετών, και έχει στόχο την καταγραφή της υπάρχουσας κατάστασης αναφορικά με:

- τα εμπόδια που αντιμετωπίζουν τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα κατά την πρόσβασή τους σε δημόσιες υπηρεσίες,
- τη στάση και τις αντιλήψεις των επαγγελματιών στις δημόσιες υπηρεσίες προς τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα,
- τις πιθανές ανάγκες επιμόρφωσης και υποστήριξης των επαγγελματιών σε ΛΟΑΤΚΙ+ ζητήματα,
- τα εμπόδια καταγγελίας των περιστατικών ομοφοβικής, αμφιφοβικής και τρανσφοβικής διάκρισης ή/και βίας.

Η συμμετοχή σας στην έρευνα είναι εθελοντική και πλήρως ανώνυμη. Δεν θα σας ζητηθούν στοιχεία ταυτοποίησης ή επικοινωνίας και η διεύθυνση IP σας είναι μη εντοπίσιμη. Μπορείτε ανά πάσα στιγμή να αποσύρετε την συμμετοχή σας. Ο απαιτούμενος χρόνος για τη συμπλήρωση του ερωτηματολογίου είναι περίπου 10 λεπτά.

Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με την έρευνα μπορείτε να επικοινωνήσετε μαζί μας στο contact@orlandolgbt.gr

- Συμφωνώ να συμμετάσχω στην διαδικτυακή έρευνα που πραγματοποιείται στα πλαίσια του προγράμματος FAROS.
- Κατανοώ ότι οι πληροφορίες από τις απαντήσεις μου θα χρησιμοποιηθούν για την παρούσα έρευνα σε μελέτες, ακαδημαϊκά άρθρα και εκθέσεις, καθώς και για άλλους ερευνητικούς σκοπούς που σχετίζονται με το πρόγραμμα FAROS.
- Κατανοώ ότι η συμμετοχή μου είναι εθελοντική και μπορώ να τη διακόψω οποιαδήποτε στιγμή χωρίς αιτιολόγηση.
- Κατανοώ ότι μπορώ οποιαδήποτε στιγμή να ζητήσω περαιτέρω πληροφορίες για την έρευνα, επικοινωνώντας με τον αρμόδιο φορέα (Orlando LGBT+).

Ορισμοί

- Λεσβία: Μια γυναίκα που έλκεται σεξουαλικά ή/και συναισθηματικά από γυναίκες
- Ομοφυλόφιλος / Γκέι: Ένας άνδρας που έλκεται σεξουαλικά ή/και συναισθηματικά από τους άνδρες. Ο όρος γκέι ορισμένες φορές χρησιμοποιείται και από γυναίκες που έλκονται από γυναίκες.
- Αμφιφυλόφιλος-η-ο: Ένα άτομο το οποίο αισθάνεται σεξουαλική ή/και συναισθηματική έλξη για πάνω από ένα φύλο.
- Τρανς: Τα άτομα των οποίων η ταυτότητα φύλου δεν συμβαδίζει με το φύλο που τους αποδόθηκε κατά τη γέννηση. Τα τρανς άτομα μπορεί να βρίσκονται εντός του διπλού των φύλων, να είναι δηλαδή άντρες ή γυναίκες, ή και όχι (non-binary).
- Κουήρ: Ένας πολύπλοκος όρος με πολλαπλές ερμηνείες. Στο παρελθόν χρησιμοποιούνταν ως υποτιμητικός όρος προς τα άτομα με ομόφυλο σεξουαλικό προσανατολισμό, αλλά στη δεκαετία του 1980 υιοθετήθηκε από ακτιβιστές και θεωρητικούς ως θετικός και συγκρουσιακός αυτό-χαρακτηρισμός σε μια προσπάθεια να προκαλέσουν τις κοινωνικές νόρμες σχετικά με την σεξουαλικότητα, τον σεξουαλικό προσανατολισμό, την ταυτότητα φύλου ή/και άλλες μορφές κανονικότητας. Χρησιμοποιείται συχνά από άτομα που δεν αποδέχονται τις παραδοσιακές έννοιες φύλων και σεξουαλικότητας και δεν ταυτίζονται/καλύπτονται με κάποιο από τους υπόλοιπους όρους του ακρωνυμίου ΛΟΑΤΙ+, αλλά και ως όρος-ομπρέλα για όλα τα ΛΟΑΤΙ+ άτομα.

- Ίντερσεξ: Τα άτομα των οποίων τα χαρακτηριστικά φύλου δεν ανήκουν αυστηρά στην αρσενική ή τη θηλυκή κατηγορία, ή ανήκουν ταυτόχρονα και στις δύο.
- Cis: Άτομο του οποίου η ταυτότητα φύλου δεν διαφέρει από το φύλο που του αποδόθηκε κατά τη γέννησή του. Ο όρος χρησιμοποιείται ως αντίθετος του όρου τρανς.
- Σεξουαλικός προσανατολισμός: Η συναισθηματική ή/και σεξουαλική έλξη προς άλλα άτομα.
- Ταυτότητα φύλου: Ο ατομικός και εσωτερικός τρόπος που βιώνει το κάθε άτομο το φύλο του, ή την έλλειψη αυτού. Ο όρος «φύλο» σε αυτή την περίπτωση αναφέρεται στο λεγόμενο «κοινωνικό φύλο», δηλαδή στο σύνολο των ρόλων, συμπεριφορών, νορμών, και χαρακτηριστικών που η εκάστοτε κοινωνία, κουλτούρα ή/και τάξη κάποιας δεδομένης ιστορικής περιόδου αποδίδει ως «τυπικά» της γυναίκας και του άνδρα (έχοντας ως βάση το μοντέλο της δυαδικότητας του φύλου). Αυτό μπορεί να συμπίπτει ή όχι με το αποδοθέν κατά τη γέννησή του φύλο
- Χαρακτηριστικά φύλου: Τα χαρακτηριστικά φύλου αναφέρονται στα πρωτογενή χαρακτηριστικά φύλου όπως τα εσωτερικά και τα εξωτερικά γεννητικά όργανα, τα φυλετικά χρωμοσώματα και οι ορμόνες, αλλά και τα δευτερογενή χαρακτηριστικά φύλου, όπως η μυϊκή δομή, η σωματική τριχοφυΐα, η ανάπτυξη του στήθους και άλλα.

Πηγές:

- Παγάνης, Φ. (2019). Οδηγός για νέα τρανς άτομα - Βασικές πληροφορίες για ζητήματα ταυτότητας φύλου. Αθήνα: Colour Youth - Κοινότητα LGBTQ Νέων Αθήνας.
- Θεοφιλόπουλος, Θ., Παγάνης, Φ. (2019). Βασικές έννοιες και κατευθυντήριες γραμμές για επαγγελματίες και φοιτητές ΜΜΕ. Στο Θεοφιλόπουλος, Θ., (Επ.), Η ΛΟΑΤ κοινότητα και τα μέσα ενημέρωσης: οδηγός για επαγγελματίες ΜΜΕ. (σ.16-60). Αθήνα. Colour Youth – Κοινότητα LGBTQ Νέων Αθήνας.
- PARADISO. (2019). Βασικές κατευθυντήριες οδηγίες για την παροχή υπηρεσιών υγείας σε ΛΟΑΤΚΙ άτομα

Διερεύνηση αναγκών

Παρακαλώ, αναφέρετε πόσο συμφωνείτε με τις ακόλουθες ερωτήσεις (Καθόλου, Λίγο, Αρκετά, Πολύ, Απόλυτα):

- Όταν επισκέπτεστε δημόσιους φορείς/υπηρεσίες νιώθετε ασφάλεια και άνεση σε σχέση με την ΛΟΑΤΚΙ+ ταυτότητά σας;
- Τα τελευταία χρόνια έχει θεσπιστεί ένας αριθμός νομοθετημάτων που αφορούν τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα. Πόσο νιώθετε ότι είναι ενημερωμένοι οι δημόσιοι φορείς/υπηρεσίες για τις αλλαγές αυτές;
- Πιστεύετε πως έχουν δοθεί στους δημόσιους φορείς/υπηρεσίες οδηγίες για τις εξειδικευμένες ανάγκες των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων;
- Πιστεύετε ότι χρειάζεται να γίνουν αλλαγές στους δημόσιους φορείς/υπηρεσίες, για την καλύτερη εξυπηρέτηση των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων; (Ναι/Όχι)
- Εάν ναι, τι είδους αλλαγές πιστεύετε ότι χρειάζονται; _____
- Ποιος πιστεύετε ότι οφείλει να τις αναλάβει; _____

Γενική αντίληψη για την πρόσβαση των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων σε δημόσιους φορείς/υπηρεσίες

Σημειώστε το βαθμό συμφωνίας ή διαφωνίας σας με τις παρακάτω προτάσεις για τους δημόσιους φορείς/υπηρεσίες γενικά (Κλίμακα ερωτήσεων : 1- Διαφωνώ απόλυτα, 2- Διαφωνώ, 3- Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ, 4- Συμφωνώ, 5- Συμφωνώ απόλυτα):

- Το προσωπικό είναι κατάλληλα ενημερωμένο και καταρτισμένο από τους φορείς/υπηρεσίες, ώστε να εξυπηρετήσει ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα.
- Το προσωπικό νιώθει αμηχανία κατά την εξυπηρέτηση ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων.
- Τα άτομα προστατεύονται, βάσει της νομοθεσίας, από τις διακρίσεις κατά την παροχή υπηρεσιών, λόγω σεξουαλικού προσανατολισμού, ταυτότητας φύλου και χαρακτηριστικών φύλου.
- Τα άτομα προστατεύονται, βάσει της νομοθεσίας, από την σωματική και λεκτική βία, λόγω σεξουαλικού προσανατολισμού, ταυτότητας φύλου και χαρακτηριστικών φύλου
- Οι δημόσιοι φορείς/υπηρεσίες διαθέτουν ειδικά πρωτόκολλα για τη διαχείριση περιστατικών διάκρισης (π.χ. άρνηση υπηρεσιών, μη ισότιμη μεταχείριση) λόγω σεξουαλικού προσανατολισμού, ταυτότητας ή/και χαρακτηριστικών φύλου.

- Υπάρχουν διαδικαστικά κενά που δυσκολεύουν την εξυπηρέτηση ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων από δημόσιους φορείς/υπηρεσίες (π.χ. ελλείψεις στα συστήματα καταγραφής στοιχείων).
- Το δημόσιο σύστημα είναι ουδέτερο και δε φέρει προκαταλήψεις για κανέναν άνθρωπο.
- Τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα έχουν ίση πρόσβαση στους δημόσιους φορείς/υπηρεσίες με τα άτομα που δεν είναι ΛΟΑΤΚΙ+.
- Κατά την επίσκεψη τους στους δημόσιους φορείς/υπηρεσίες, τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα υπάρχει πιθανότητα να δεχτούν πειράγματα ή 'αστεία' από το προσωπικό, για το σεξουαλικό προσανατολισμό ή/και την ταυτότητα φύλου τους.
- Κατά την επίσκεψη τους στους δημόσιους φορείς/υπηρεσίες, τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα υπάρχει πιθανότητα να δεχτούν ειρωνικά σχόλια ή βλέμματα από το προσωπικό, για το σεξουαλικό προσανατολισμό ή/και την ταυτότητα φύλου τους.
- Κατά την επίσκεψη τους στους δημόσιους φορείς/υπηρεσίες, τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα υπάρχει πιθανότητα να δεχτούν προσβολές ή εξύβριση από άλλα παρευρισκόμενα άτομα, λόγω του σεξουαλικού προσανατολισμού ή/και της ταυτότητας φύλου τους, και το προσωπικό της υπηρεσίας να μην παρέμβει.
- Τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα θα εξυπηρετηθούν όπως τα άτομα που δεν έχουν ΛΟΑΤΚΙ+ ταυτότητα στους δημόσιους φορείς/υπηρεσίες.
- Κατά την επίσκεψή τους στους δημόσιους φορείς/υπηρεσίες, τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα μπορεί να δεχθούν προσβολές ή εξύβριση από το προσωπικό, λόγω του σεξουαλικού προσανατολισμού ή/και της ταυτότητας φύλου τους.
- Κατά την επίσκεψή τους στους δημόσιους φορείς/υπηρεσίες, τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα μπορεί να δεχθούν σωματική βία από το προσωπικό, λόγω του σεξουαλικού προσανατολισμού ή/και της ταυτότητας φύλου τους.
- Κατά την επίσκεψή τους στους δημόσιους φορείς/υπηρεσίες, τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα μπορεί να δεχθούν σωματική βία από άλλα παρευρισκόμενα άτομα και οι υπάλληλοι της υπηρεσίας να μην παρέμβουν.
- Τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα δε θα αντιμετωπίσουν καμία ενόχληση από το προσωπικό, κατά την επίσκεψή τους στους δημόσιους φορείς/υπηρεσίες.

Προσωπική εμπειρία από δημόσιους φορείς/υπηρεσίες

Σημειώστε πόσο συχνά σας συμβαίνουν τα παρακάτω, κατά την επίσκεψή σας σε δημόσιους φορείς/υπηρεσίες (1-Ποτέ, 2-Σπάνια, 3- Μερικές φορές, 4- Συχνά 5- Πάντα):

- Νιώθω άνετα ως ΛΟΑΤΚΙ+ άτομο στους δημόσιους φορείς/υπηρεσίες.
- Νιώθω άνετα να εκφράσω τον σεξουαλικό προσανατολισμό ή/και την ταυτότητα φύλου μου στο προσωπικό στους δημόσιους φορείς/υπηρεσίες, αν χρειαστεί.
- Έχω άγχος/αμηχανία πριν επισκεφθώ δημόσιους φορείς/υπηρεσίες, λόγω της ΛΟΑΤΚΙ+ ταυτότητάς μου
- Αντιμετωπίζω προβλήματα κατά την εξυπηρέτησή μου σε δημόσιους φορείς/υπηρεσίες.
- Το προσωπικό στους δημόσιους φορείς/υπηρεσίες χρησιμοποιεί το όνομα και τις ανωνυμίες με τις οποίες συστήνομαι.
- Αναγκάζομαι να ζητάω να με εξυπηρετήσει άλλο άτομο, λόγω αρνητικής στάσης/συμπεριφοράς απέναντι στη ΛΟΑΤΚΙ+ ταυτότητά μου.
- Ακούω ειρωνικά σχόλια ή 'αστεία' από το προσωπικό για τον σεξουαλικό προσανατολισμό ή/και την ταυτότητα φύλου άλλων ατόμων.
- Δέχομαι ειρωνικά σχόλια ή πειράγματα από το προσωπικό λόγω του σεξουαλικού προσανατολισμού ή/και της ταυτότητας φύλου μου.
- Μου έχουν αρνηθεί την εξυπηρέτηση λόγω του σεξουαλικού προσανατολισμού ή/και της ταυτότητας φύλου μου.
- Το προσωπικό στους δημόσιους φορείς/υπηρεσίες υποθέτει ότι είμαι cis και ετεροφυλόφιλο άτομο.
- Δέχομαι θετική αντιμετώπιση από το προσωπικό, σε περιπτώσεις που χρειάζεται να εκφράσω τον σεξουαλικό προσανατολισμό ή/και την ταυτότητα φύλου μου.
- Αποφεύγω να επισκεφτώ δημόσιους φορείς/υπηρεσίες, ακόμα και σε περιπτώσεις που είναι αναγκαίο, επειδή ανησυχώ για την αντιμετώπιση που θα έχω από το προσωπικό ως ΛΟΑΤΚΙ+ άτομο.
- Κατά την επίσκεψή μου στους δημόσιους φορείς/υπηρεσίες, λαμβάνω ανάρμοστες ερωτήσεις σχετικά με το σώμα μου ή/και τη σεξουαλική μου ζωή από το προσωπικό, λόγω του σεξουαλικού προσανατολισμού ή/και της ταυτότητας φύλου μου
- Δέχομαι διακρίσεις σε δημόσιους φορείς/υπηρεσίες, λόγω του σεξουαλικού προσανατολισμού ή/και της ταυτότητας φύλου μου.
- Δέχομαι εξύβριση ή προσβολές από το προσωπικό σε δημόσιους φορείς/υπηρεσίες, λόγω του σεξουαλικού προσανατολισμού ή/και της ταυτότητας φύλου μου.
- Δέχομαι σωματική βία από το προσωπικό σε δημόσιους φορείς/υπηρεσίες, λόγω του σεξουαλικού προσανατολισμού ή/και της ταυτότητας φύλου μου.
- Εάν έχετε δεχτεί διάκριση ή βία κατά την επίσκεψή σας σε δημόσιο φορέα/υπηρεσία ή από δημόσιο υπάλληλο/λειτουργό στο πλαίσιο της υπηρεσίας του, θα θέλατε να μας περιγράψετε συνοπτικά την εμπειρία σας;_____

- Εάν έχετε δεχτεί διάκριση ή βία κατά την επίσκεψή σας σε δημόσιο φορέα/υπηρεσία, το αναφέρατε κάπου; (Ναι /Οχι)
- Εάν ναι, που απευθυνθήκατε;_____
- Αν έχετε δεχτεί διάκριση/βία και δεν το αναφέρατε, ποιος ήταν ο λόγος;_____

Προσωπική εμπειρία από δημόσιους φορείς/υπηρεσίες - Εξειδικευμένες ερωτήσεις

Σημειώστε πόσο συχνά σας συμβαίνουν τα παρακάτω (1-Ποτέ, 2-Σπάνια, 3- Μερικές φορές, 4- Συχνά 5- Πάντα):

*Εάν κάποια ερώτηση δεν σας αφορά, παρακαλούμε επιλέξτε «1-Ποτέ»

- Νιώθω ασφάλεια ως ΛΟΑΤΚΙ+ άτομο να απευθυνθώ στην αστυνομία.
- Έχω δεχτεί ειρωνικά σχόλια, προσβολές ή εξύβριση από αστυνομικούς, κατά την επίσκεψή μου σε αστυνομικό τμήμα ή σε άλλο πλαίσιο.
- Έχω δεχτεί σωματική βία από αστυνομικούς, κατά την επίσκεψή μου σε αστυνομικό τμήμα ή σε άλλο πλαίσιο.
- Αστυνομικοί έχουν αρνηθεί να καταγράψουν περιστατικό βίας ή διάκρισης που δέχτηκα λόγω του σεξουαλικού προσανατολισμού ή/και της ταυτότητας φύλου μου.
- Αστυνομικοί έχουν προσπαθήσει να με αποθαρρύνουν να κάνω καταγγελία περιστατικού βίας ή διάκρισης λόγω του σεξουαλικού προσανατολισμού ή/και της ταυτότητας φύλου μου.
- Άκουγα ειρωνικά σχόλια ή 'αστεία' για ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα από το προσωπικό του σχολείου μου (εκπαιδευτικούς, σχολικούς ψυχολόγους, διοικητικούς υπαλλήλους).
- Δεχόμουν προσβολές ή εξύβριση από το προσωπικό του σχολείου μου, λόγω του σεξουαλικού προσανατολισμού ή/και της ταυτότητας φύλου μου.
- Οι καθηγητές-ριες δεν αντιδρούσαν όταν μαθητές-ριες δέχονταν βία (λεκτική ή σωματική) λόγω του σεξουαλικού προσανατολισμού ή/και της ταυτότητας φύλου τους.
- Το προσωπικό στις δημόσιες υπηρεσίες υγείας λαμβάνει υπόψιν τις ανάγκες μου ως ΛΟΑΤΚΙ+ άτομο (π.χ. αναφορικά με διοικητικές διαδικασίες, κατά την εξέταση ή ενημέρωση, κλπ.).
- Νιώθω άνετα να μιλήσω στους επαγγελματίες υγείας για τον σεξουαλικό προσανατολισμό ή/και την ταυτότητα φύλου μου, όταν αυτό χρειάζεται.

- Ανησυχώ ότι αν αποκαλύψω τον σεξουαλικό προσανατολισμό ή/και την ταυτότητα φύλου μου μπορεί να δυσκολευτώ να λάβω ποιοτικές υπηρεσίες υγείας.
- Κατά την επίσκεψή μου σε ειδικούς ψυχικής υγείας (π.χ. ψυχιάτρους, ψυχολόγους, κοινωνικούς λειτουργούς), ο σεξουαλικός προσανατολισμός ή/και η ταυτότητα φύλου μου, γίνεται σεβαστός-ή.
- Δέχομαι αρνητική αντιμετώπιση από καθηγητές ή διοικητικό προσωπικό στη σχολή μου, λόγω του σεξουαλικού προσανατολισμού ή/και της ταυτότητας φύλου μου
- Μου έχουν αρνηθεί τη στέγαση ή έχω δεχτεί αρνητική αντιμετώπιση από δημόσιο οργανισμό στέγασης (π.χ. εστία ή ξενώνα) λόγω του σεξουαλικού προσανατολισμού ή/και της ταυτότητας φύλου μου.

Καταγγελία περιστατικών διακρίσεων και βίας κατά ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων

Σημειώστε το βαθμό συμφωνίας ή διαφωνίας σας με τις παρακάτω προτάσεις για τους δημόσιους φορείς/υπηρεσίες γενικά (1- Διαφωνώ απόλυτα, 2- Διαφωνώ, 3- Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ, 4- Συμφωνώ, 5- Συμφωνώ απόλυτα):

- Νιώθω ότι εάν θελήσω να καταγγείλω κάποιο περιστατικό διάκρισης ή βίας που δέχτηκα λόγω της ΛΟΑΤΚΙ+ ταυτότητάς μου, θα έχω την κατάλληλη πληροφόρηση από υπαλλήλους δημοσίων υπηρεσιών/φορέων.
- Νιώθω ότι εάν θελήσω να καταγγείλω κάποιο περιστατικό διάκρισης ή βίας που δέχτηκα λόγω της ΛΟΑΤΚΙ+ ταυτότητάς μου σε δημόσιο φορέα/υπηρεσία, δε θα συναντήσω δυσκολίες.
- Νιώθω ότι οι υπάλληλοι δημοσίων φορέων/υπηρεσιών έχουν αρκετές γνώσεις για τη σωστή καταγραφή περιστατικών διακρίσεων ή βίας κατά ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων.
- Νιώθω ασφαλής/-ές να καταγγείλω σε δημόσιους φορείς/υπηρεσίες κάποιο περιστατικό διάκρισης ή βίας που δέχτηκα λόγω της ΛΟΑΤΚΙ+ ταυτότητάς μου.
- Οι υπάλληλοι των δημοσίων φορέων/υπηρεσιών είναι κατάλληλα εκπαιδευμένοι/-ες για τη σωστή διαχείριση καταγγελιών εγκλημάτων ή ρητορικής του μίσους, διακρίσεων ή βίας κατά ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων; (Ναι/Όχι/Δεν γνωρίζω-Δεν απαντώ)

Δημογραφικά

- Φύλο
 - Γυναίκα
 - Άντρας
 - Άλλο
- Αυτοπροσδιορίζεστε ως τρανς;
 - Ναι
 - Όχι
 - Προτιμώ να μην απαντήσω
- Σεξουαλικός προσανατολισμός
 - Γκει/Λεσβία
 - Αμφιφυλόφιλος-η-ο
 - Ασέξουαλ
 - Πανσέξουαλ
 - Ετεροφυλόφιλος-η-ο
 - Άλλο
- Αυτοπροσδιορίζεστε ως Ιντερσεξ;
 - Ναι
 - Όχι
 - Προτιμώ να μην απαντήσω
- Ηλικία _____
- Επάγγελμα
 - Ιδιωτικός Υπάλληλος
 - Δημόσιος Υπάλληλος
 - Ελεύθερος Επαγγελματίας
 - Ανεργος
 - Φοιτητής
- Τόπος κατοικίας
 - Μεγάλο αστικό κέντρο (Αθήνα, Θεσσαλονίκη)
 - Μεγάλη επαρχιακή πόλη (περισσότεροι από 50.000 κάτοικοι)
 - Μικρή επαρχιακή πόλη (5.000-50.000 κάτοικοι)
 - Χωριό (λιγότεροι από 5.000 κάτοικοι)
 - Νησί

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Γ: ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ - ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΕΣ

Σας προσκαλούμε να συμμετάσχετε στην διαδικτυακή έρευνα που πραγματοποιείται στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού προγράμματος «FAROS – Feature A protective environment fOr lgbti+personS»

Βασικός στόχος του προγράμματος είναι η ενίσχυση των μηχανισμών προστασίας, παρακολούθησης και πρόληψης των περιστατικών διακρίσεων και βίας προς ΛΟΑΤΚΙ άτομα, συμπεριλαμβανομένων των εγκλημάτων μίσους, και η βελτίωση της πρόσβασης των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων σε δημόσιους φορείς/υπηρεσίες, μέσω της ευαισθητοποίησης και ανάπτυξης των δεξιοτήτων των κρατικών λειτουργών, καθώς και της ανάπτυξης ενός δικτύου ενδιαφερομένων.

Το πρόγραμμα υλοποιείται στην Ελλάδα από το ΚΜΟΠ, το Orlando LGBT+, την Colour Youth – Κοινότητα LGBTQ Νέων Αθήνας, τη Θετική Φωνή, τις Οικογένειες Ουράνιο Τόξο και το Υπουργείο Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, σε συνεργασία με το Πολύχρωμο Σχολείο, και χρηματοδοτείται από το πρόγραμμα Δικαιώματα, Ιθαγένεια και Ισότητα (REC) της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Οι βασικοί στόχοι της έρευνας είναι η καταγραφή της υπάρχουσας κατάστασης αναφορικά με την πρόσβαση των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων σε δημόσιους φορείς και υπηρεσίες, τις στάσεις και τις αντιλήψεις, καθώς και τις πιθανές ανάγκες για επιμόρφωση και υποστήριξη των εργαζομένων στον δημόσιο τομέα σε σχέση με αυτά τα ζητήματα.

Το παρόν ερωτηματολόγιο απευθύνεται σε επαγγελματίες που εργάζονται σε δημόσιους φορείς και υπηρεσίες. Συγκεκριμένα, απευθύνεται σε

- επαγγελματίες υγείας (ιατρούς όλων των ειδικοτήτων, νοσηλεύτριες-ριες, επισκέπτριες-ριες υγείας),
- επαγγελματίες ψυχοκοινωνικής στήριξης (ψυχολόγους, ψυχοθεραπευτριες-ριες, κοινωνικούς λειτουργούς),
- εκπαιδευτικούς (όλων των βαθμίδων εκπαίδευσης),
- διοικητικούς υπάλληλους (επαγγελματίες σε Κέντρα Υποδοχής και Ταυτοποίησης, Δήμους, ΚΕΠ, φορείς ασφάλισης, Εφορίες, κ.α)
- αστυνομικούς

- επαγγελματίες στον τομέα της δικαιοσύνης (εισαγγελείς, δικαστές, δικηγόροι, δικαστικοί υπάλληλοι, δικαστικοί επιμελητές, εξειδικευμένο προσωπικό από τα Αυτοτελή Γραφεία Προστασίας Ανήλικων Θυμάτων - “Σπίτι του Παιδιού)

Η συμμετοχή σας στην έρευνα είναι εθελοντική και πλήρως ανώνυμη. Δεν θα σας ζητηθούν στοιχεία ταυτοποίησης ή επικοινωνίας και η διεύθυνση IP σας είναι μη εντοπίσιμη. Μπορείτε ανά πάσα στιγμή να αποσύρετε την συμμετοχή σας.

Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με την έρευνα μπορείτε να επικοινωνήσετε μαζί μας στο contact@orlandolgbt.gr

- Συμφωνώ να συμμετάσχω στην διαδικτυακή έρευνα που πραγματοποιείται στα πλαίσια του προγράμματος FAROS.
- Κατανώ ότι οι πληροφορίες από τις απαντήσεις μου θα χρησιμοποιηθούν για την παρούσα έρευνα σε μελέτες, ακαδημαϊκά άρθρα και εκθέσεις, καθώς και για άλλους ερευνητικούς σκοπούς που σχετίζονται με το πρόγραμμα FAROS.
- Κατανώ ότι η συμμετοχή μου είναι εθελοντική και μπορώ να τη διακόψω οποιαδήποτε στιγμή χωρίς αιτιολόγηση.
- Κατανώ ότι μπορώ οποιαδήποτε στιγμή να ζητήσω περαιτέρω πληροφορίες για την έρευνα, επικοινωνώντας με τον αρμόδιο φορέα (Orlando LGBT+).

Ορισμοί

- Λεσβία: Μια γυναίκα που έλκεται σεξουαλικά ή/και συναισθηματικά από γυναίκες
- Ομοφυλόφιλος / Γκέι: Ένας άνδρας που έλκεται σεξουαλικά ή/και συναισθηματικά από τους άνδρες. Ο όρος γκέι ορισμένες φορές χρησιμοποιείται και από γυναίκες που έλκονται από γυναίκες.
- Αμφιφυλόφιλος-η-ο: Ένα άτομο το οποίο αισθάνεται σεξουαλική ή/και συναισθηματική έλξη για πάνω από ένα φύλο.
- Τρανς: Τα άτομα των οποίων η ταυτότητα φύλου δεν συμβαδίζει με το φύλο που τους αποδόθηκε κατά τη γέννηση. Τα τρανς άτομα μπορεί να βρίσκονται εντός του διπόλου των φύλων, να είναι δηλαδή άντρες ή γυναίκες, ή και όχι (non-binary).
- Κουήρ: Ένας πολύπλοκος όρος με πολλαπλές ερμηνείες. Στο παρελθόν χρησιμοποιούνταν ως υποτιμητικός όρος προς τα άτομα με ομόφυλο σεξουαλικό προσανατολισμό, αλλά στη δεκαετία του 1980 υιοθετήθηκε από ακτιβιστές και

θεωρητικούς ως θετικούς και συγκρουσιακός αυτό-χαρακτηρισμός σε μια προσπάθεια να προκαλέσουν τις κοινωνικές νόρμες σχετικά με την σεξουαλικότητα, τον σεξουαλικό προσανατολισμό, την ταυτότητα φύλου ή/και άλλες μορφές κανονικότητας. Χρησιμοποιείται συχνά από άτομα που δεν αποδέχονται τις παραδοσιακές έννοιες φύλων και σεξουαλικότητας και δεν ταυτίζονται/καλύπτονται με κάποιο από τους υπόλοιπους όρους του ακρωνυμίου ΛΟΑΤΙ+, αλλά και ως όρος-ομπρέλα για όλα τα ΛΟΑΤΙ+ άτομα.

- Ίντερσεξ: Τα άτομα των οποίων τα χαρακτηριστικά φύλου δεν ανήκουν αυστηρά στην αρσενική ή τη θηλυκή κατηγορία, ή ανήκουν ταυτόχρονα και στις δύο.
- Cis: Άτομο του οποίου η ταυτότητα φύλου δεν διαφέρει από το φύλο που του αποδόθηκε κατά τη γέννησή του. Ο όρος χρησιμοποιείται ως αντίθετος του όρου τρανς.
- Σεξουαλικός προσανατολισμός: Η συναισθηματική ή/και σεξουαλική έλξη προς άλλα άτομα.
- Ταυτότητα φύλου: Ο ατομικός και εσωτερικός τρόπος που βιώνει το κάθε άτομο το φύλο του, ή την έλλειψη αυτού. Ο όρος «φύλο» σε αυτή την περίπτωση αναφέρεται στο λεγόμενο «κοινωνικό φύλο», δηλαδή στο σύνολο των ρόλων, συμπεριφορών, νορμών, και χαρακτηριστικών που η εκάστοτε κοινωνία, κουλτούρα ή/και τάξη κάποιας δεδομένης ιστορικής περιόδου αποδίδει ως «τυπικά» της γυναίκας και του άνδρα (έχοντας ως βάση το μοντέλο της δυαδικότητας του φύλου). Αυτό μπορεί να συμπίπτει ή όχι με το αποδοθέν κατά τη γέννησή του φύλο
- Χαρακτηριστικά φύλου: Τα χαρακτηριστικά φύλου αναφέρονται στα πρωτογενή χαρακτηριστικά φύλου όπως τα εσωτερικά και τα εξωτερικά γεννητικά όργανα, τα φυλετικά χρωμοσώματα και οι ορμόνες, αλλά και τα δευτερογενή χαρακτηριστικά φύλου, όπως η μυϊκή δομή, η σωματική τριχοφυΐα, η ανάπτυξη του στήθους και άλλα.

Πηγές:

- Παγάνης, Φ. (2019). Οδηγός για νέα τρανς άτομα - Βασικές πληροφορίες για ζητήματα ταυτότητας φύλου. Αθήνα: Colour Youth - Κοινότητα LGBTQ Νέων Αθήνας.
- Θεοφιλόπουλος, Θ., Παγάνης, Φ. (2019). Βασικές έννοιες και κατευθυντήριες γραμμές για επαγγελματίες και φοιτητές ΜΜΕ. Στο Θεοφιλόπουλος, Θ., (Επ.), Η ΛΟΑΤ κοινότητα και τα μέσα ενημέρωσης: οδηγός για επαγγελματίες ΜΜΕ. (σ.16-60). Αθήνα. Colour Youth – Κοινότητα LGBTQ Νέων Αθήνας.
- PARADISO. (2019). Βασικές κατευθυντήριες οδηγίες για την παροχή υπηρεσιών υγείας σε ΛΟΑΤΚΙ άτομα

Διερεύνηση αναγκών

Παρακαλώ, αναφέρετε πόσο συμφωνείτε με τις ακόλουθες ερωτήσεις (Καθόλου, Λίγο, Αρκετά, Πολύ, Απόλυτα)

- Στο φορέα ή την υπηρεσία που εργάζεστε νιώθετε ότι ακούγονται οι ανάγκες σας;
- Τα τελευταία χρόνια έχει θεσπιστεί ένας αριθμός νομοθετημάτων που αφορούν τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα. Νιώθετε πως οι φορείς/υπηρεσίες έχουν ενημερωθεί για τις αλλαγές αυτές;
- Σας έχουν δοθεί από το πλαίσιο που εργάζεστε οδηγίες για συμπεριληπτικές υπηρεσίες σε ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα. (Ναι/Όχι)
- Πιστεύετε ότι χρειάζεται να γίνουν αλλαγές στους φορείς/υπηρεσίες, για την καλύτερη εξυπηρέτηση των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων; (Ναι/Όχι)
- Εάν ναι, τι είδους αλλαγές πιστεύετε ότι χρειάζονται; _____
- Ποιος πιστεύετε ότι οφείλει να τις αναλάβει; _____

Γενική αντίληψη για την πρόσβαση των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων σε δημόσιους φορείς/υπηρεσίες

Σημειώστε το βαθμό συμφωνίας ή διαφωνίας σας με τις παρακάτω προτάσεις για τους δημόσιους φορείς/υπηρεσίες γενικά (Κλίμακα ερωτήσεων : 1- Διαφωνώ απόλυτα, 2- Διαφωνώ, 3- Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ, 4- Συμφωνώ, 5- Συμφωνώ απόλυτα):

- Το προσωπικό είναι κατάλληλα ενημερωμένο και καταρτισμένο από τους φορείς/υπηρεσίες, ώστε να εξυπηρετήσει ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα.
- Το προσωπικό νιώθει αμηχανία κατά την εξυπηρέτηση ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων.
- Τα άτομα προστατεύονται, βάσει της νομοθεσίας, από τις διακρίσεις κατά την παροχή υπηρεσιών, λόγω σεξουαλικού προσανατολισμού, ταυτότητας φύλου και χαρακτηριστικών φύλου.
- Τα άτομα προστατεύονται, βάσει της νομοθεσίας, από την σωματική και λεκτική βία, λόγω σεξουαλικού προσανατολισμού, ταυτότητας φύλου και χαρακτηριστικών φύλου
- Οι δημόσιοι φορείς/υπηρεσίες διαθέτουν ειδικά πρωτόκολλα για τη διαχείριση περιστατικών διάκρισης (π.χ. άρνηση υπηρεσιών, μη ισότιμη μεταχείριση) λόγω σεξουαλικού προσανατολισμού, ταυτότητας ή/και χαρακτηριστικών φύλου.
- Υπάρχουν διαδικαστικά κενά που δυσκολεύουν την εξυπηρέτηση ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων από δημόσιους φορείς/υπηρεσίες (π.χ. ελλείψεις στα συστήματα καταγραφής στοιχείων).

- Το δημόσιο σύστημα είναι ουδέτερο και δε φέρει προκαταλήψεις για κανέναν άνθρωπο.
- Τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα έχουν ίση πρόσβαση στους δημόσιους φορείς/υπηρεσίες με τα άτομα που δεν είναι ΛΟΑΤΚΙ+.
- Κατά την επίσκεψη τους στους δημόσιους φορείς/υπηρεσίες, τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα υπάρχει πιθανότητα να δεχτούν πειράγματα ή 'αστεία' από το προσωπικό, για το σεξουαλικό προσανατολισμό ή/και την ταυτότητα φύλου τους.
- Κατά την επίσκεψη τους στους δημόσιους φορείς/υπηρεσίες, τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα υπάρχει πιθανότητα να δεχτούν ειρωνικά σχόλια ή βλέμματα από το προσωπικό, για το σεξουαλικό προσανατολισμό ή/και την ταυτότητα φύλου τους.
- Κατά την επίσκεψη τους στους δημόσιους φορείς/υπηρεσίες, τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα υπάρχει πιθανότητα να δεχτούν προσβολές ή εξύβριση από άλλα παρευρισκόμενα άτομα, λόγω του σεξουαλικού προσανατολισμού ή/και της ταυτότητας φύλου τους, και το προσωπικό της υπηρεσίας να μην παρέμβει.
- Τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα θα εξυπηρετηθούν όπως τα άτομα που δεν έχουν ΛΟΑΤΚΙ+ ταυτότητα στους δημόσιους φορείς/υπηρεσίες.
- Κατά την επίσκεψή τους στους δημόσιους φορείς/υπηρεσίες, τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα μπορεί να δεχθούν προσβολές ή εξύβριση από το προσωπικό, λόγω του σεξουαλικού προσανατολισμού ή/και της ταυτότητας φύλου τους.
- Κατά την επίσκεψή τους στους δημόσιους φορείς/υπηρεσίες, τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα μπορεί να δεχθούν σωματική βία από το προσωπικό, λόγω του σεξουαλικού προσανατολισμού ή/και της ταυτότητας φύλου τους.
- Κατά την επίσκεψή τους στους δημόσιους φορείς/υπηρεσίες, τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα μπορεί να δεχθούν σωματική βία από άλλα παρευρισκόμενα άτομα και οι υπάλληλοι της υπηρεσίας να μην παρέμβουν.
- Τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα δε θα αντιμετωπίσουν καμία ενόχληση από το προσωπικό, κατά την επίσκεψή τους στους δημόσιους φορείς/υπηρεσίες.

Προσωπική εμπειρία από το επαγγελματικό πλαίσιο

Σημειώστε πόσο συχνά συμβαίνουν τα παρακάτω στο φορέα ή την υπηρεσία που εργάζεστε (1- Ποτέ, 2-Σπάνια, 3- Μερικές φορές, 4- Συχνά 5- Πάντα):

- Εξυπηρετώ ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα
- ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα, μού εκφράζουν τον σεξουαλικό προσανατολισμό ή/και την ταυτότητα φύλου τους, για λόγους που αφορούν το αίτημά τους από την/στην υπηρεσία μας.

- Έχω νιώσει αμηχανία με ΛΟΑΤΚΙ+ άτομο που εξυπηρέτησα.
- Στο φορέα/υπηρεσία μου, εξυπηρετούμε άτομα που η εμφάνισή τους δε συμβαδίζει με τα στοιχεία της ταυτότητάς τους.
- Στην υπηρεσία μου χρειάζεται να καταγράψω το φύλο του ατόμου (π.χ. σε ειδικές φόρμες ή έγγραφα της υπηρεσίας).
- Για να πιστοποιήσω τα στοιχεία ενός ατόμου χρησιμοποιώ το ΑΜΚΑ του.
- Για να πιστοποιήσω τα στοιχεία ενός ατόμου χρησιμοποιώ το ΑΦΜ του.
- Έχει συμβεί να μη μπορώ να εξυπηρετήσω ΛΟΑΤΚΙ+ άτομο, γιατί υπήρχε κενό διαδικασιών/μηχανισμών (π.χ. έλλειψη στα συστήματα καταγραφής στοιχείων).
- Δυσκολεύομαι να εξυπηρετήσω άτομα που η εμφάνισή τους δε συμβαδίζει με τα στοιχεία της ταυτότητάς τους.
- Στο φορέα/υπηρεσία μου οι συνάδελφοι μεταξύ τους κάνουν άκακα αστεία για ομοφυλόφιλα ή/και τρανς άτομα.
- Κάνω χιούμορ με συναδέλφους για τα ομοφυλόφιλα ή/και τα τρανς άτομα.
- Συνάδελφος έχει προσβάλει ή εξυβρίσει άτομο λόγω του σεξουαλικού προσανατολισμού ή/και της ταυτότητας φύλου του.
- Συνάδελφος έχει ασκήσει ή έχει απειλήσει με βία άτομο λόγω του σεξουαλικού προσανατολισμού ή/και της ταυτότητας φύλου του.
- Συνάδελφος έχει δεχτεί πειράγματα ή άκακα αστεία λόγω του σεξουαλικού προσανατολισμού ή/και της ταυτότητας φύλου του.
- Στο φορέα/υπηρεσία μου, υπάρχει συνάδελφος που να μας έχει γνωστοποιήσει ότι είναι ΛΟΑΤΚΙ+.
- Στο φορέα/υπηρεσία μου δεν έχει εξυπηρετηθεί ΛΟΑΤΚΙ+ άτομο, λόγω διαδικαστικών εμποδίων.
- Στο φορέα/υπηρεσία μου δεν έχει εξυπηρετηθεί ΛΟΑΤΚΙ+ άτομο λόγω μεγάλων εντάσεων ή/και τσακωμών λόγω της ΛΟΑΤΚΙ+ ταυτότητάς του.
- Συνάδελφος έχει αρνηθεί να εξυπηρετήσει άτομο λόγω του σεξουαλικού προσανατολισμού ή/και της ταυτότητας φύλου του.
- Συνάδελφοι που είναι ανοιχτά ΛΟΑΤΚΙ+ δεν δέχονται διαφορετική αντιμετώπιση από το προσωπικό που δεν έχει ΛΟΑΤΚΙ+ ταυτότητα.
- Εάν έχει τύχει στο φορέα/υπηρεσία σας άτομο να δεχθεί διακριτική μεταχείριση ή βία λόγω του ότι είναι ΛΟΑΤΚΙ+, θα θέλατε να μας περιγράψετε σύντομα αυτό το περιστατικό; _____
- Αν θέλετε, μπορείτε να περιγράψετε κάποια εμπειρία γενικώς από τη επαφή σας με ΛΟΑΤΚΙ+ άτομο στα πλαίσια της εργασίας σας, η οποία σας έκανε εντύπωση:

Καταγγελία περιστατικών διακρίσεων και βίας κατά ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων

Σημειώστε το βαθμό συμφωνίας ή διαφωνίας σας με τις παρακάτω προτάσεις για τους δημόσιους φορείς/υπηρεσίες γενικά (1- Διαφωνώ απόλυτα, 2- Διαφωνώ, 3- Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ, 4- Συμφωνώ, 5- Συμφωνώ απόλυτα):

Εάν εργάζεστε σε δημόσια υπηρεσία/φορέα που δέχεται καταγγελίες για περιστατικά βίας ή διακρίσεων:

- Γνωρίζω τί πρέπει να κάνω για την καταγγελία περιστατικών διακρίσεων ή βίας κατά ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων.
- Νιώθω ότι ένα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομο θα λάβει την απαραίτητη υποστήριξη από την υπηρεσία/τον φορέα μου, εάν θελήσει να καταγγείλει κάποιο περιστατικό διάκρισης ή βίας που δέχτηκε λόγω της ΛΟΑΤΚΙ+ ταυτότητάς του.
- Πιστεύετε ότι υπάρχουν εμπόδια στην καταγγελία περιστατικών διακρίσεων ή βίας κατά ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων από τις δημόσιες υπηρεσίες/φορείς; (Ναι/Όχι/Δεν γνωρίζω-Δεν απαντώ)
- Εάν ναι, μπορείτε να μας αναφέρετε μερικά;
- Νιώθετε ότι είστε κατάλληλα εκπαιδευμένοι/-ες για τη σωστή διαχείριση καταγγελιών περιστατικών διακρίσεων ή βίας κατά ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων; (Ναι/Όχι/Δεν γνωρίζω-Δεν απαντώ)
- Εάν όχι, τι πιστεύετε ότι θα χρειαζόσασταν από μια αντίστοιχη εκπαίδευση;

Εάν εργάζεστε σε δημόσια υπηρεσία/φορέα που δε δέχεται καταγγελίες για περιστατικά βίας ή διακρίσεων:

- Η υπηρεσία/ο φορέας μου παρέχει ενημέρωση για τους τρόπους καταγγελίας περιστατικών διακρίσεων ή βίας κατά ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων.
- Εάν ένα άτομο θέλει να καταγράψει ένα περιστατικό διάκρισης ή βίας που δέχτηκε λόγω της ΛΟΑΤΚΙ+ ταυτότητάς του γνωρίζω σε ποιους φορείς/υπηρεσίες να το παραπέμψω.

Αντίληψεις για τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα

Παρακαλούμε συμπληρώστε το βαθμό συμφωνίας ή διαφωνίας σας με τις παρακάτω προτάσεις (1- Διαφωνώ απόλυτα, 2- Διαφωνώ, 3- Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ, 4- Συμφωνώ, 5- Συμφωνώ απόλυτα):

- Τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα θα έπρεπε να έχουν τα ίδια δικαιώματα με τον υπόλοιπο πληθυσμό.
- Οι γκέι άντρες δεν πρέπει να εκτίουν τη στρατιωτική τους θητεία.
- Οι τρανς άντρες πρέπει να εκτίουν τη στρατιωτική τους θητεία, όπως όλοι.
- Ένας εργοδότης πρέπει να έχει το δικαίωμα να μην προσλαμβάνει κάποιο άτομο το οποίο, λόγω σεξουαλικού προσανατολισμού, ταυτότητας ή έκφρασης φύλου, δεν ταιριάζει στην εργασία (π.χ. λόγω εμφάνισης).
- Τα ομοφυλόφιλα ζευγάρια δε χρειάζεται να εκφράζονται δημόσια με το να κρατιούνται από το χέρι, να φιλιούνται, κ.τ.λ.
- Τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα έχουν δικαίωμα να μη δέχονται διακρίσεις, αλλά δεν είναι φυσιολογικό να γίνονται γονείς.
- Τα παιδιά και οι έφηβοι δεν πρέπει να αυτοπροσδιορίζονται ως ΛΟΑΤΚΙ+, γιατί μπορεί να περνούν μία φάση και να μην είναι ακόμη σίγουρα.
- Θα γινόμουν φίλος-η με ένα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομο.
- Έχω στον κοντινό μου κύκλο ΛΟΑΤΚΙ+ άτομο.
- Δεν έχω κανένα πρόβλημα με τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα, αρκεί να μην είναι προκλητικά στις εκδηλώσεις τους.
- Τα ομόφυλα ζευγάρια δε χρειάζεται να μπορούν να παντρευτούν, καθώς αν θέλουν μπορούν να συνάψουν σύμφωνο συμβίωσης.
- ➤ Τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα θα έπρεπε να έχουν το δικαίωμα να έχουν παιδιά.
- Οι διακρίσεις προς τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα είναι δικαιολογημένες, λόγω της φύσης τους.
- Τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα χρειάζεται να αποκτήσουν κι άλλα δικαιώματα.
- Το να είσαι ΛΟΑΤΚΙ+ θα μπορούσε να αλλάξει σε κάποιες περιπτώσεις με επίσκεψη σε ειδικό ψυχικής υγείας.
- Είναι σωστό να προσέχουμε για τη δημόσια υγεία και να μην επιτρέπουμε στα γκέι άτομα να δίνουν αίμα, καθώς κινδυνεύουν περισσότερο από HIV/AIDS.
- Τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα έχουν περισσότερες πιθανότητες να προσβληθούν από τον ιό του HIV.
- Οι λεσβίες γυναίκες δεν έχουν το ίδιο μητρικό ένστικτο με τις ετεροφυλόφιλες γυναίκες.
- Στη φύση, τα φύλα είναι δύο, το ανδρικό και το γυναικείο.

Εκπαίδευση-ενημέρωση για ΛΟΑΤΚΙ+ ζητήματα

- Έχω λάβει εκπαίδευση σχετικά με τα ΛΟΑΤΚΙ+ ζητήματα (Ναι/Όχι)
- Εάν ναι, μπορείτε να αναφέρετε περισσότερες πληροφορίες σχετικά με την εκπαίδευση που λάβατε (π.χ. σε ποιο πλαίσιο πραγματοποιήθηκε, διάρκεια, περιεχόμενο):_____
- Νιώθω ενημερωμένος-η για τα ΛΟΑΤΚΙ+ ζητήματα (1- Καθόλου, 2- Λίγο, 3- Αρκετά, 4- Πολύ, 5-Απόλυτα)

Παρακαλούμε σημειώστε το βαθμό συμφωνίας ή διαφωνίας σας με τις παρακάτω προτάσεις (1- Διαφωνώ απόλυτα, 2- Διαφωνώ, 3- Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ, 4- Συμφωνώ, 5- Συμφωνώ απόλυτα):

- Η ταυτότητα φύλου ενός ατόμου, ορίζεται από τα βιολογικά του χαρακτηριστικά (γεννητικά όργανα, γονάδες, χρωμοσώματα, κ.ά.)
- Το να είσαι αμφιφυλόφιλο άτομο σημαίνει, μεταξύ άλλων, πως δεν έχεις καταλήξει στο ποια φύλα επιθυμείς ερωτικά.
- Γνώριζα, προτού συμπληρώσω το παρόν ερωτηματολόγιο, τί σημαίνει η λέξη “τρανς”
- Γνώριζα, προτού συμπληρώσω το παρόν ερωτηματολόγιο, τί σημαίνει η λέξη “τραβεστί”.
- Γνώριζα, προτού συμπληρώσω το παρόν ερωτηματολόγιο, τί σημαίνει η λέξη “ίντερσεξ”
- Σύμφωνα με τη νομοθεσία, τα τρανς άτομα χρειάζεται να κάνουν ιατρικές επεμβάσεις, για να αλλάξουν το όνομα και το φύλο στα έγγραφά τους.

Δημογραφικά

- Φύλο
 - Γυναίκα
 - Άντρας
 - Άλλο
- Ηλικία ____
- Ειδικότητα
 - Εκπαιδευτικός
 - Ιατρός
 - Νοσηλεύτης-ρια
 - Ιατρικός/-ή Επισκέπτης-ρια

- Ψυχολόγος
 - Κοινωνικός Λειτουργός
 - Αστυνομικός
 - Διοικητικός υπάλληλος
 - Εισαγγελέας
 - Δικαστής
 - Δικαστικός Υπάλληλος
 - Άλλο _____
- Υπηρεσία (Παρακαλούμε αναφέρετε το είδος της υπηρεσίας σας: π.χ. νοσοκομείο, Δήμος, σχολείο, ΚΕΠ, κ.λπ.) _____
- Τόπος κατοικίας
- Μεγάλο αστικό κέντρο (Αθήνα, Θεσσαλονίκη)
 - Μεγάλη επαρχιακή πόλη (περισσότεροι από 50.000 κάτοικοι)
 - Μικρή επαρχιακή πόλη (5.000-50.000 κάτοικοι)
 - Χωριό (λιγότεροι από 5.000 κάτοικοι)
 - Νησί
- Αυτοπροσδιορίζεστε ως ΛΟΑΤΚΙ+;
- Ναι
 - Όχι
 - Προτιμώ να μην απαντήσω

FAROS

Feature A protective environment
for LGBTI+ persons

www.faros2020.eu

info@faros2020.eu

Funded by the European Union's
Rights, Equality and Citizenship
Programme (2014-2020)

The content of this publication represents the views of the author only and is his/her sole responsibility. The European Commission does not accept any responsibility for use that may be made of the information it contains.